

STORTINGET

Innst. 88 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Meld. St. 5 (2019–2020)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Levende lokalsamfunn for fremtiden. Distriktsmeldingen

---

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Innledning

Det vises i meldingen til at regjeringen ønsker levende lokalsamfunn og vekst i hele landet. Det pekes i meldingen på at næringslivet i mange distriktsområder går godt, og at folk bor der verdiene er og skapes. Det pekes i meldingen på innovative bedrifter, arbeidsplasser og kunnskapsmiljøer i hele landet og sterke næringsmiljøer og et landsdekkende utdanningssystem. Det fremgår av meldingen at regjeringen vil støtte opp om videre vekst og sysselsetting i distriktene, legge til rette for at bærekraftig utnyttelse av naturressursene også gir positive ringvirkninger for lokalsamfunnene, og bidra til å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet.

Det vises i meldingen til at det skal være mulig å leve gode liv, uansett hvor i Norge man bor. Regjeringen mener det gode samfunnet bygges nedenfra, med rom for menneskers ulike tilhørighet og fellesskap. Gode rammer for familier, barn, unge og eldre er en forutsetning for gode og inkluderende lokalsamfunn. Sivilsamfunn og familie er, ved siden av arbeid, viktig for gode liv i distriktene og spiller derfor en viktig rolle i distriktpolitikken.

Det vises i meldingen til at regjeringen vil legge til rette for kreativiteten, skaperkraften og kunnskapen som finnes i distriktene. Ved å gi samfunnet flere bein å

stå på kan man sikre levende lokalsamfunn for fremtiden. Å binde by og land sammen er en forutsetning for å lykkes. Regjeringen har en bred tilnærming til distriktpolitikken, og det er mange politikkområder som har betydning for distriktene. Gjennom å satse på arbeids-, nærings- og skattepolitikken fører regjeringen en politikk som gir folk en jobb å gå til og gjør at bedriftene kan vokse og skape fremtidens jobber. Samferdsel, kompetanse og utdanning, kultur, frivillighet og helse er også viktige områder som bidrar til livskraftige lokalsamfunn og distriktssentre.

Det pekes i meldingen på at Norge er i omstilling. Teknologit utvikling og klimautfordringer påvirker hele samfunnet. Arbeidslivet må bli grønnere, smartere og mer nyskapende. Det vises i meldingen til at ressursene må utnyttes på en bærekraftig måte og som gir grunnlag for lønnsomme arbeidsplasser. Forutsetningene er der. Mulighetene for framtidig vekst og nye arbeidsplasser er stor for næringer som har verden som marked, både i etablerte næringer som maritim, olje og gass, fiske, havbruk og reiseliv, og i framvoksende næringer som bioøkonomi og havvind. Det vises i meldingen til at for å sikre omstillingsevne i hele landet og samtidig ta vare på de små og store fellesskapene, må en støtte opp om lokal utvikling og sørge for virkemidler som bidrar til vekst og reduserer barrierer for utvikling.

Det vises i meldingen til at tilgangen på nok og relevant arbeidskraft er en gjennomgående utfordring. Mange bedrifter og kommuner klarer ikke utløse potensialet sitt fordi det er krevende å beholde og rekruttere relevant arbeidskraft og kompetanse. Denne situasjonen svekker bedriftenes muligheter for vekst og omstilling og lokalsamfunnenes forutsetninger for god og vekstkraftig utvikling. For kommunene innebærer rekrutteringsutfordringene at det kan være vanskelig å til-

by likeverdige velferdstjenester som innfrir innbyggernes behov og krav.

Utfordringene skyldes særlig en sterk økning i andelen eldre, som slår først og sterkest inn i de tynneste befolkede delene av landet. Det blir sterkere konkurranse om kvalifisert arbeidskraft, som trengs for å gjennomføre nødvendige endringer i offentlig sektor og i næringslivet. Regjeringen vil sette ned et offentlig utvalg som skal utrede konsekvensene av demografiutfordringer i distriktene for både kommunesektoren, staten og privat sektor. Det fremgår av meldingen at å beholde og tiltrekke seg yngre aldersgrupper vil være avgjørende for distriktenes framtid, og at en vil ta initiativ til å opprette et ungdomspanel som skal gi råd til regjeringen om fremtidens distriktpolitikk.

I Granavolden-plattformen har regjeringen signalisert sine hovedprioriteringer for samepolitikken i årene som kommer. Regjeringen vil bevare Sametinget og konsultasjonsordningen mellom Sametinget og regjeringen. Videre vil regjeringen utvikle samisk næringsliv, herunder reiseliv, knyttet til samisk kultur og de tradisjonelle samiske næringer. Regjeringen vil følge opp NOU 2016:18 Hjertespråket, sammen med Sametinget, og legge til rette for en økologisk bærekraftig reindriftsnæring, sammen med næringen selv.

Det vises i meldingen til at Granavolden-plattformen hviler på en grunnleggende forståelse av at Norge er et samfunn med små forskjeller, tillit mellom folk og høy grad av trygghet. Dette er ikke minst viktig i en tid der nødvendige strukturendringer gjennomføres på mange områder. Reformene bidrar til en framtidsrettet og nødvendig samfunnsstruktur som gir bedre tjenester der folk bor og bedrifter driver sitt virke. I en tid der økende polarisering i andre land setter by opp mot land, er det et grunnleggende premiss for den norske distriktpolitikken å ta vare på den norske tilliten. Det vises i meldingen til at det er noe av bakgrunnen for at regjeringen legger fram en distriktsmelding kun to år etter Meld. St. 18 (2016–2017) Berekraftige byar og sterke distrikt.

Det vises videre til meldingens kapittel 2 Innledning, kapittel 3 Dagens Distrikts-Norge og kapittel 4 Vekstkraft i hele landet.

1.2 Vekst og utvikling

Det pekes i meldingen på at det viktigste for levende lokalsamfunn i hele Norge er et næringsliv som opprettholder og skaper nye lønnsomme arbeidsplasser. Det fremgår av meldingen at regjeringen prioriterer en næringsfremmende skattepolitikk for å bidra til fremtidens arbeidsplasser og fører en bred forsknings- og innovasjonspolitik som kommer hele landet til gode.

Det vises i meldingen til at ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift videreføres. En aktiv utenriks- og handelspolitikk og EØS-avtalen sørger for tilgang til

markeder for distriktsnæringer som fiskeri, havbruk, energi og reiseliv. Det vises i meldingen til at regjeringen høsten 2020 vil legge fram en ny stortingsmelding om Nordområdene, og en egen strategi for små og mellomstore bedrifter, som har stor betydning for sysselsetting og verdiskaping også i distriktene, er lagt fram. Regjeringen prioriterer virkemidler for samlokalisering av små og nyetablerte bedrifter, mer langsiktig samarbeid mellom bedrifter og mellom bedrifter og kunnskapsmiljø og økt bruk av forskning i utviklings- og innovasjonsprosesser. Det gir grunnlag for at også andre regionale næringsmiljø kan bevege seg høyere opp i verdikjeden og utvikle beslektede næringer i regionen. Regjeringen er i gang med å overføre næringsrettede ordninger til fylkeskommunene som er viktige for mobilisering og kvalifisering av regionalt næringsliv. Det vises i meldingen til at regjeringen vil vurdere flere oppgaver som kan styrke fylkeskommunens rolle som næringspolitisk aktør.

Det pekes i meldingen på at den sektorvise næringspolitikken er vel så viktig for utviklingen i distriktene. Havets ressurser gir nasjonal verdiskaping og er en betydelig næringsvei for mange kystsamfunn. I Granavolden-plattformen fremgår det at bærekraftig utnyttning av naturressurser også må gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnene. Det vises i meldingen til at regjeringen vil følge opp den ferske havstrategien og har lagt fram en stortingsmelding om framtidsrettet kvotepolitikk. Det vises også i meldingen til at regjeringen vil forvalte petroleumsressursene på en effektiv og bærekraftig måte og sørge for produksjon med lavest mulig utslipp. Det gir inntekter, verdiskaping og sysselsetting som er viktig for å opprettholde vårt velferdssamfunn. I meldingen pekes det på at jordbruksoppgjøret 2019 har en god profil til fordel for distriktene og små og mellomstore bruk. Samtidig forsterkes det ambisiøse klima- og miljøarbeidet og satsingen på kulturlandskap i jordbruket. Strategien «Skog- og trenæringa – ein drivar for grøn omstilling» ble lagt fram i mars 2019 og legger til rette for å skape økte verdier av norske skogressurser. Mange turister vil oppleve norsk natur og oppsøker reisemål i spredtbygde strøk. For å styrke Norges posisjon som kulturelt reisemål og øke verdiskapingen innenfor kultur- og reiselivsnæringene har regjeringen nylig lagt fram en strategi for kultur og reiseliv. Strategien følger opp Meld. St. 19 (2016–2017) Opplev Norge – unikt og eventyrlig.

Det pekes i meldingen på at et lønnsomt næringsliv med høy verdiskaping er viktig for gode lokalsamfunn og regional konkurransekraft. Regjeringen vil sette ned et offentlig utvalg som skal utrede næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn.

Det vises for øvrig til meldingens kapittel 5 En effektiv næringspolitikk for hele landet og kapittel 6 Na-

turressurser i distriktene gir vekstgrunnlag for hele landet.

1.3 Tilgang på kompetanse og arbeidskraft i distriktene

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil styrke innsatsen for å få flere i jobb og for at befolkningen har relevant utdanning og relevant kompetanse for å møte arbeidskraftsbehovene både i privat og offentlig sektor. Det vises i meldingen til at det både handler om å legge til rette for et relevant utdanningstilbud innenfor det ordinære utdanningssystemet og å styrke arbeidet med å kvalifisere voksne til arbeidslivet. Regjeringen gjennomfører integreringsløftet for å øke innvandreres deltakelse i arbeids- og samfunnsliv.

Det vises i meldingen til at regjeringen gjennomfører en kompetansereform i arbeidslivet for at ingen skal gå ut på dato, og at flere skal kunne stå i jobb lenger. Det vises i meldingen til at regjeringen har satt i gang en rekke tiltak og vil legge frem en melding til Stortinget våren 2020 som skal oppsummere arbeidet så langt og gi retning for den videre politikktutviklingen. Regjeringen vil utvikle reformen i samarbeid med partene i arbeidslivet, innenfor rammene av oppfølgingen av «Nasjonal kompetansepolitisk strategi (2017–2021)». Det pekes i meldingen på at et viktig grep i reformen er å stimulere til utvikling av fleksible videreutdanningstilbud og gjøre livslang læring mer tilgjengelig. Regjeringen styrker satsingen på fleksible utdanningstilbud.

Det pekes i meldingen på at kompetansereformen understøtter fylkeskommunenes strategiske og koordinerende rolle i regional kompetansepolitikk. God rollefordeling, samarbeid og samordning mellom nasjonalt og regionalt nivå i kompetansepolitikken blir viktig. Det fremgår av meldingen at regjeringen vil legge til rette for et utdanningstilbud tilpasset regionale arbeidsmarketers behov, forsterke etter- og videreutdanningstilbudet og legge til rette for desentraliserte, nettbaserte og fleksible utdanningstilbud i alle deler av landet. Regjeringen vil invitere fylkeskommunene til å delta i piloter som skal koble etterspørselen arbeidsgiverne og innbyggerne har etter kompetanse med et tilpasset tilbud av kompetanse/utdanning i distriktene, og som er tilgjengelig for voksne der de bor.

Det vises for øvrig til meldingens kapittel 7 Tilgang på kompetanse og arbeidskraft.

1.4 Infrastruktur som bygger landet sammen

Det vises i meldingen til at god samferdsel er viktig for utvikling i distriktene og binder by og land sammen. Det pekes i meldingen på at regjeringen prioriterer utbygging av infrastrukturen for at folk skal kunne bo og bedrifter skal kunne skape arbeidsplasser og verdier i hele landet. Det vises i meldingen til økninger i samferdselsbudsjettet og reduksjon i vedlikeholdsetterslepet.

I meldingen vises det til at regjeringen vil fortsette satsingen på samferdsel i Distrikts-Norge. Regjeringen vil sikre at Norge har en god og fremtidsrettet infrastruktur for luftfart i distriktene, legge til rette for bruk av ny teknologi i transportsektoren og for rask utbygging av ladeinfrastruktur i hele landet. Som en oppfølging av regjeringens partienes bompengeaftale skal det gjennomføres en helhetlig KVVU for utvikling av transportløsninger i Nord-Norge, herunder Nord-Norgebanen.

Det fremgår av meldingen at regjeringen også vil videreføre et godt samarbeid med fylkeskommunene som har et betydelig ansvar for samferdsel. Av Granavolden-plattformen fremgår det at regjeringen vil vurdere hvordan staten kan bidra til at enkelte fylkesveier med høy andel tungbiler og eksport best mulig kan rustes opp i kommende Nasjonal transportplan. I 2020-budsjettet legger regjeringen opp til å sette av 100 mill. kroner til opprettelsen av en tilskuddsordning til fylkesveier som er særlig viktige for næringstransport.

Det fremgår av meldingen at regjeringen vil fortsette arbeidet med å gjøre den digitale infrastrukturen sikker og robust og samtidig sikre at alle skal ha tilgang til internett. God og stabil tilgang til elektronisk kommunikasjon er avgjørende for at folk skal kunne bo og leve og bedrifter skape arbeidsplasser og verdier i hele landet. Regjeringen styrker satsingen på bredbånd og foreslår 256 mill. kroner i bredbåndstilskudd i 2020 som vil komme hele landet til gode. Kommunal- og moderniseringsdepartementet har sendt på høring et forslag om innføring av leveringsplikt i Norge med høringsfrist 3. desember 2019.

Det vises til meldingens kapittel 8 Samferdselsinfrastrukturen bygger landet sammen.

1.5 Lokalisering av statlige arbeidsplasser og tilgang til statlige tjenester

Det vises i meldingen til at regjeringen har gjennomført nødvendige strukturendringer gjennom blant annet politireformen, veireformen og universitets- og høgskolereformen. Målet er bedre tjenester uansett hvor folk bor. Digitaliseringen legger til rette for økt kvalitet og tilgjengelighet på statlige tjenester – uavhengig av hvor i landet man bor. Samtidig reduserer digitaliseringen behovet for fysisk tilstedeværelse og antall statlige ansatte. Det vises i meldingen til at regjeringen er opptatt av å videreutvikle effektive og moderne statlige tjenester som nyttiggjør seg teknologiske muligheter og sørger for at befolkningen har tilgang til grunnleggende og likeverdige tjenester i hele landet.

Det går frem av meldingen at staten er en viktig arbeidsplass i mange regionale arbeidsmarkeder. Regjeringen vil arbeide for at statlige arbeidsplasser skal lokaliseres over hele landet, og at det skal være en god regional fordeling av statlige arbeidsplasser. Det vises i mel-

dingen til at regjeringen i perioden 2013–2019 har vedtatt å flytte eller nyetablere i overkant av 1 220 arbeidsplasser utenfor Oslo. Som del av regionreformen blir også mange statlige arbeidsplasser overført til fylkeskommunene. I Granavolden-plattformen blir det uttrykt høye ambisjoner for statlig lokaliseringspolitikk framover. Lokaliseringsplanen fra 2017 skal følges opp, og det skal arbeides for ytterligere utflyttinger. Det pekes i meldingen på at regjeringen skal sikre helhetlig oversikt og koordinering av flytting, nedleggelse og opprettelse av statlige arbeidsplasser. Ved strukturendringer vil regjeringen sikre en fortsatt god regional fordeling av statlige arbeidsplasser.

Regjeringen vil, som en oppfølging av Granavolden-plattformen om statlig lokaliseringspolitikk, etablere piloter for styrket samarbeid i kompetanseklwyng og samlokalisering av mindre avdelinger av statlige etater i samme bo- og arbeidsmarkedsregion.

Det vises til meldingens kapittel 9 Tilgang til statlige tjenester og lokalisering av statlige arbeidsplasser og kapittel 10 Nødvendige og forsvarlige kommunale helse- og omsorgstjenester og statlige spesialisthelsetjenester.

1.6 Livskraftige lokalsamfunn og likeverdige lokale tjenester

Det vises i meldingen til at regjeringen ønsker et samfunn som tydeliggjør mulighetene og er tilpasset endringene vi står i. Regjeringen mener at det er viktig å spre makt og bygge samfunnet nedenfra. Et sterkt lokalt folkestyre gir folk og lokalsamfunn frihet og mulighet til å styre sin egen hverdag og samfunnsutvikling.

Det pekes i meldingen på at livskraftige og attraktive lokalsamfunn er en forutsetning for utvikling. Store demografiske endringer med sterk økning i andelen eldre setter både tjenestetilbudet og den lokale omstillingskapasiteten under press. Det vises i meldingen til at det fortsatt er for mange små kommuner som mangler kapasitet og kompetanse til å gi sine innbyggere tjenestene de har krav på. Videre at arbeidet med å legge til rette for flere kommunesammenslåinger fortsetter, gjennom positive insentiver og verktøy for gode lokale prosesser. I meldingen vises det til at det er nødvendig for å kunne tilby tjenester med god kvalitet og å få kapasitet til å utvikle smarte, fremtidsrettede løsninger. Det pekes i meldingen på at regjeringen ivaretar distriktspolitiske tilskudd i inntektssystemet til kommunene og fortsetter forenklingen av plan- og bygningsloven. Videre at regjeringen legger stor vekt på lokaldemokratiet i plan- og bygningsaker, samtidig som viktige nasjonale hensyn skal ivaretas.

Det går frem av meldingen at det er potensial for å utnytte de rike naturressursene som ligger i utmark til ulike former for verdiskaping, knyttet til f.eks. reiseliv og turisme, bionæringer og mineralnærings bedre enn i dag. Utmarksforvaltningen er et sammensatt felt, og fle-

re departementer samarbeider om å forenkle utmarksforvaltningen. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i samråd med Landbruks- og matdepartementet, Klima- og miljødepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet etablere et etatsforum for bærekraftig verdiskaping i utmark.

Det går frem av meldingen at fremtidens tjenestebehov krever nye arbeidsmåter og økt bruk av teknologi. Det pekes i meldingen på at offentlig sektor må jobbe smartere, effektivisere, innovere og digitalisere. Regjeringen vil utarbeide en stortingsmelding om innovasjon i offentlig sektor, blant annet med vekt på spredning av innovasjon. Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil kartlegge distriktskommuners deltakelse i og utbytte av nasjonale digitaliserings- og innovasjonsordninger og vurdere oppfølgende tiltak. Som oppfølging av blant annet Meld. St. 26 (2014–2015) Fremtidens primærhelsetjeneste, pågår det flere piloter i den kommunale helse- og omsorgstjenesten med utprøving av nye arbeidsmåter. Her inngår digitaliseringsprosjekter. Det vises i meldingen til at regjeringen allerede har tatt grep for å utvikle gode og bærekraftige løsninger i omsorgsektoren og tiltak for økt kompetanse og kapasitet i tjenestene. Dette følger av «Omsorg 2020», «Demensplan 2020», «Kompetanseløft 2020» og Meld. St. 15 (2017–2018) Leve hele livet – En kvalitetsreform for eldre. I det pågående arbeidet med en ny nasjonal helse- og sykehusplan for perioden 2020 til 2023 er samhandling mellom spesialisthelsetjenesten og de kommunale helse- og omsorgstjenestene et sentralt tema.

Det vises til meldingens kapittel 11 Livskraftige lokalsamfunn for folk og bedrifter.

1.7 Distriktenes utvikling formes regionalt

Det vises i meldingen til at med regionreformen får fylkeskommunen et større ansvar for oppgaver og virkemidler som er viktige for å legge til rette for flere arbeidsplasser, vekstkraft og økt bosetting i distriktene. Videre at regionreformen gjennomføres for å legge til rette for samfunnsutvikling basert på regionale fortrinn, forutsetninger og prioriteringer i det enkelte fylke. Det vises i meldingen til at den helhetlige gjennomgangen av det næringsrettede virkemiddelapparatet skal vurdere om flere oppgaver som kan styrke fylkeskommunens rolle som næringspolitisk aktør, bør flyttes til fylkeskommunene. Både regionreformen og gjennomgangen av virkemiddelapparatet skal legge grunnlag for klarere ansvarsområder i næringspolitikken.

Det fremgår av meldingen at regjeringen samtidig vil styrke den politiske dialogen mellom staten og fylkeskommunene og i større grad drøfte sektorovergripende problemstillinger og sammensatte samfunnsutfordringer. Det vises i meldingen til at europapolitisk forum og regionalt nordområdeforum allerede er etablerte fora, og at regjeringen vil ta initiativ til et havpoli-

tisk dialogforum for systematisk dialog mellom regjeringen, fylkeskommunene, Sametinget og representanter for kystkommuner.

Det vises i meldingen til at de aller fleste norske kommunene som grenser til Sverige, Finland og Russland, også er distriktskommuner. For slike kommuner vil ofte samarbeid på tvers av grensene være nyttig. Regjeringen vil videreføre norsk deltakelse i Interreg og med dette oppmuntre til grenseregionalt samarbeid om felles utfordringer over landegrensene som offentlig tjenesteyting eller felles forvaltning av grensekryssende ressurser.

Det pekes i meldingen på at enkelte distriktsområder står overfor særskilte utfordringer, med lavere sysselsettingsandel, høyere arbeidsledighet og raskere aldrende befolkning. Fylkeskommunene kan ta initiativ til områdesatsinger der kommuner og ev. statlige etater kan være parter for en særlig innsats over noe tid rettet mot avgrensede geografiske områder i distriktene.

Det vises for øvrig til meldingens kapittel 12 Regional samfunnsutvikling.

1.8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det går frem av meldingen at nye tiltak i stortingsmeldingen som har økonomiske konsekvenser, blir dekket innenfor gjeldende budsjettammer. De ulike tiltakene har samlet sett små administrative konsekvenser og blir dekket innenfor gjeldende budsjettammer.

2. Komiteens merknader

2.1 Generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Masud Gharakhani, Stein Erik Lauvås, Eirik Sivertsen og Siri Gåsemyr Staalesen, fra Høyre, Norunn Tveiten Benestad, Torill Eidsheim, Olemic Thommessen og Ove Trellevik, fra Fremskrittspartiet, Jon Engen-Helgheim og Helge André Njåstad, fra Senterpartiet, Heidi Greni og Willfred Nordlund, fra Sosialistisk Venstreparti, lederen Karin Andersen, og fra Kristelig Folkeparti, Torhild Bransdal, viser til stortingsmeldingen og vil peke på levende lokalsamfunn i hele landet som en viktig forutsetning for at Norges ressurser kan brukes og forvaltes til det beste for alle innbyggerne. Et levende lokalsamfunn med engasjerte innbyggere og næringsliv er en forutsetning for at vårt velferdssystem med bosetting over hele landet kan ivaretas også for framtiden. Komiteen vil framheve at arbeidsplasser og utdanningstilbud i distriktene er avgjørende for å nå målsettingen om at hele Norge skal tas i bruk, og at det skal være mulig å bo og leve også utenfor de største by- og regionsentrene. Skal bosetting og næringsliv i distrikte-

ne utvikles og vokse, er det avgjørende at det finnes gode desentraliserte helse- og servicetilbud hvor innbyggerne skal kunne få dekket behov for tjenester fra det offentlige. Komiteen vil peke på at staten har et særskilt ansvar for at det legges til rette for at statlige arbeidsplasser blir etablert også utenfor de største by- og regionsentrene. Komiteen vil påpeke at slike etableringer vil være god drahjelp også for det private næringsliv i distriktene og vil bidra til at lokalsamfunn kan vokse og utvikle seg. Komiteen viser for øvrig til at det er avholdt muntlig høring i saken med 29 høringsinstanser i første høringsrunde og 12 høringsinstanser i andre høringsrunde. Komiteen viser for øvrig til de ulike partienes egne merknader og forslag i saken.

En distriktpolitikk for levende lokalsamfunn

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Norge er i omstilling, storby som bygd. Mange lokalsamfunn står overfor store endringer, og regjeringen vil at alle innbyggere skal få et likeverdig tjenestetilbud. Arbeidslivet må bli grønnere, smartere og mer nyskapende. Sterke bedrifter og levende lokalsamfunn er et konkurransefortrinn for Norge. Disse medlemmer er enige med regjeringen i at det er et konkurransefortrinn for Norge at folk bor der naturressursene er.

Disse medlemmer viser til at Granavolden-plattformen hviler på en grunnleggende forståelse av at Norge er et samfunn med små forskjeller, tillit mellom folk og høy grad av trygghet. Disse medlemmer støtter regjeringen i at når man i en rekke land opplever en økende polarisering der by settes opp mot land, må det være en grunnleggende premiss i den norske distriktpolitikken å ta vare på den norske tilliten og bygge bro mellom by og land.

Disse medlemmer viser til at distriktpolitikk er summen av mange politikkområder, som virker sammen for å legge til rette for bosetting, næringsvirksomhet og trivsel over hele landet. Både den samlede næringspolitikken, kompetansepolitikken, kulturpolitikken, helsepolitikken, samferdselspolitikken og de rammer som legges for fylkes- og kommuneøkonomien, er vesentlig for bosetting og vekst i alle deler av landet, særlig de delene som i ulik grad faller inn under «distriktsbegrepet».

Disse medlemmer viser til at veksten av frie inntekter har økt med omtrent 35 mrd. kroner i perioden 2013–2019. Mange kommuner har i perioden bygget opp gode disposisjonsfond som en buffer. Samlet hadde kommunesektoren ca. 67 mrd. kroner på bok i 2019, mot bare 30 mrd. kroner i 2013. Antallet ROBEK-kommuner har under dagens regjering blitt redusert fra 46 i 2013 til bare 12 kommuner i dag.

Disse medlemmer viser også til regjeringens forslag om å bevilge 100 mill. kroner i 2021, som et tilskudd for å utbedre spesielt viktige fylkesveier. Dette vil bidra til fortgang i utbedringer og vedlikehold av viktige næringsveier som fylkeskommunene har ansvar for.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen siden 2013 har lagt om deler av distriktspolitikken ved å satse på bedre samferdsel, lavere skatter og avgifter og bedre utdanning og forskning. Den ressursbaserte økonomien er en konkurransefordel for Norge som nasjon, og naturressursene – ligger gjerne i distriktene. Bærekraftig utnyttning av naturressursene må derfor også gi positive ringvirkninger i lokalsamfunnene.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har fått på plass en bærekraftig vekst i havbruksnæringen, jf. Meld. St. 16 (2014–2015), Innst. 361 S (2014–2015), og en ordning med utviklingskonsesjoner. Dette har gitt betydelig forutsigbar vekst i havbruksnæringen og skapt optimisme langs kysten. Videre er mineralnæringen gitt løyver til gruvedrift, og det er gitt flere nye letelisenser innen olje og gass.

Disse medlemmer vil understreke at regjeringen satser på det som legger grunnlaget for at folk kan bo i hele Norge, nemlig at de har en jobb å gå til. Derfor prioriterer regjeringen gode vilkår for næringslivet, tilgang på arbeidskraft og kompetanse. Regjeringen har også styrket ordninger for risikokapital ved såkornfond og etableringen av Nysnø.

Disse medlemmer viser til at skattene og avgiftene er redusert med om lag 27 mrd. kroner (2020-kroner), som kommer næringslivet til gode. Særlig er de kraftige reduksjonene i formuesbeskatningen av «arbeidende kapital» en faktor som virker direkte inn på mange små og mellomstore bedrifters lønnsomhet og investeringsmuligheter.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti merker seg at med 2021-forslaget er samferdselsbudsjettet nær doblet i perioden, og tilskuddene til bredbånd er økt. I forbindelse med koronapandemien (økonomiske tiltak i møte med virusutbruddet) vedtok Stortinget en tilleggsbevilgning på 150 mill. kroner, slik at samlet tilskudd i 2020-budsjettet utgjorde 406 mill. kroner. Denne tildelingen ga nytt eller forbedret bredbånd til over 25 000 husstander. Regjeringen foreslår å legge opp til fortsatt satsing i budsjettforslaget for 2021. Disse medlemmer merker seg at bevilgningen til bredbåndutbygging har økt år for år med den sittende regjeringen.

Likevel står landet og distriktene overfor flere utfordringer; det blir færre unge arbeidsføre mennesker bak hver pensjonist, både næringslivet og det offentlige sliter med å få tak i riktig kompetanse, og landet skal gjennomføre et grønt skifte.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti merker seg at Distriktsnæringsutvalget ble oppnevnt ved kongelig resolusjon 27. september 2019 for å vurdere næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn. Utvalget ble bedt om å beskrive hva god lokal og regional næringspolitikk er og synliggjøre hva som fremmer eller hemmer lønnsom næringsvirksomhet i distriktene. Hensikten med utvalget var å utrede næringslivets betydning for å nå distriktspolitiske mål.

Disse medlemmer viser til at utvalget ble bedt om å beskrive næringslivsutvikling, verdiskaping, selsesetting og skatteinntekter i ulike deler av landet. Videre skulle utvalget beskrive hvilke næringer som er viktige for ulike deler av Distrikts-Norge, og på hvilken måte de er viktige. Disse medlemmer viser i tillegg til at utvalget ble bedt om å kartlegge betydningen for næringslivet i distriktene av å være del av nasjonale og internasjonale verdikjeder, samt drøfte hvordan det best mulig kan legges til rette for at bærekraftig utnyttning av naturressursene også gir positive virkninger for lokalsamfunnene.

Disse medlemmer er også glade for at regjeringen vil se nærmere på hvilke muligheter teknologien gir for transport av folk og tjenester i områder med store avstander, og at regjeringen har kartlagt innovasjonskapasiteten i distriktskommunene for å sikre at distriktene får dra nytte av digitaliseringen.

Ikke minst støtter komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti opprettelsen av et Ungdommens distriktspanel som skal gi råd om hva de mener er viktig for fremtidens Distrikts-Norge.

Disse medlemmer viser til at regionformen, når den er fullt ut gjennomført, vil føre til at beslutninger og virkemidler i mye større grad forvaltes av folkevalgte regionale politikere. Dette gir grunnlag for betydelig distriktspolitisk gevinst ettersom fylkeskommunene dermed kan utvikle sine regionale fortrinn og kompensere for sine regionale utfordringer, og i større grad legge til rette for næringsutvikling. Disse medlemmer ser frem til at de føringene som ble lagt i Innst. 119 S (2018–2019) til Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner, følges opp.

Disse medlemmer viser også til kommunereformen, jf. Meld. St. 14 (2014–2015), Innst. 333 S (2014–2015), som har lagt til rette for større kommuner og nye oppgaver. NOU 2020:12 påpeker at nettoflyttingen fra distrikter til sentrale strøk er høyere enn hva som lar seg forklare ut fra tilgang på arbeidsplasser. Det tyder på at flyttingen til sentrale områder særlig skyldes folks bostedspreferanser. Nye sammenslåtte kommuner får betydelig større muligheter til å motvirke dette og skape attraktive lokalsamfunn.

Distrikter i forandring

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at bosetningsstrukturen i Norge har endret seg betydelig over lang tid og med skiftende regjeringer. I 1946 bodde halvparten av Norges befolkning i spredtbygde strøk, resten i tettsteder og byer. I 1960 bodde rundt 60 pst. i byer og tettsteder. Det ble da satt i gang en aktiv distriktspolitikk for å motvirke sentraliseringen. I dag bor rundt 82 pst. av befolkningen i landets 990 byer og tettsteder. Disse medlemmer viser til at Distrikts-Norge også er forandret. Mens jordbruket etter krigens slutt gav arbeid til hver fjerde arbeidstaker, er tallet i dag under 2 pst. Barnefødsler har gått ned i hele landet, mens levealderen har økt omtrent like mye i bygd og by. I dag er om lag tre femtedeler av alle som er under høyere utdanning, kvinner, og kvinnedominerte arbeidsplasser er i snitt mer urbant lokalisert enn menns. Disse medlemmer mener at levende lokalsamfunn i fremtiden er avhengig av sterke tettsteder og «bygdebyer», som kan bidra til den innovasjonen, økonomiske utviklingen og veksten Norge i fremtiden er avhengig av.

Disse medlemmer påpeker at urbanisering er en global trend. Selv om vi har urbanisering også i Norge, er vi likevel unntaket i Europa. Vi bor i store byer, små byer, forsteder, tettsteder, ytterst på hvert et nes og øverst i hver en dal. Nesten uansett hvor du kjører i Norge er det hus, ikke bare med lys – men der det surfes på internett, ofte i høy hastighet. Det er ikke tilfeldig at Norge er et unntak. Norge har bevisst ført og fører en vellykket distriktspolitikk med spredt bosetting, kompetanse og arbeidsplasser i hele landet.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti merker seg også at regjeringen har besluttet å starte opp arbeid med en strategi for å styrke små byer og større tettsteder som kraftsenter som bidrar til vekst og utvikling i regionen. På denne måten vil man synliggjøre rollen og understøtte den viktige funksjonen småbyer og større tettsteder har rundt omkring i landet. Disse medlemmer mener dette arbeidet vil kunne gi disse stedene en forsterket rolle i regionen og nasjonalt.

Transport og kommunikasjon bygger landet sammen

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at samferdselspolitikken er et av de aller kraftigste virkemidlene for å bygge by og land sammen. En god samferdselspolitikk vil skape god vekst og utvikling over hele landet. Utbygging av vei og bane sørger for at varer og tjenester kommer raskere fram og gjør avstand kortere. Disse medlemmer viser til at regjeringens opprettelse av Nye Veier har bidratt til effektivisering innenfor samferdselsutbygginger i Norge. Målet med opprettelsen var at Nye

Veier skulle kutte kostnadene med 20 pst. For de prosjektene som så langt er ferdigbygde, har besparelsen vært på 19 pst. Kostnadsreduksjonene tilsvarer nærmere 100 km firefelts vei. Nyttøkningen tilsvarer en verdiøkning på nærmere 120 mill. kroner per km vei. Disse medlemmer er positive til at tiden for utbyggingsprosjekter kuttes, og viser til at for eksempel E6 Kolomoen–Moelv gjennom Innlandet åpner åtte måneder tidligere enn planlagt. I løpet av 2020 vil Nye Veier ha bygget ut over 80 km firefelts motorvei.

Disse medlemmer viser til at Nye Veier har en utbyggingsportefølje på ca. 700 km, hovedsakelig firefelts motorvei, med en estimert utbyggingskostnad på rundt 182 mrd. kroner (målt i 2019-kroner). For den samlede porteføljen som Nye Veier har ansvar for, har selskapet beregnet at den samfunnsøkonomiske lønnsomheten har økt med 59 mrd. kroner. Av dette er 25 mrd. kroner reduserte kostnader og 34 mrd. kroner økt nytte for trafikanten, hvor nytteverdien kommer til uttrykk blant annet i form av redusert reisetid og økt sikkerhet.

Disse medlemmer ønsker moderne transportløsninger for fremtiden og å ta i bruk ny teknologi for å gjøre hverdagsreisene enklere, tryggere og grønnere. Utslippene fra transportsektoren skal ned, og disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at utslippsreduksjonene ikke går på bekostning av bevegelsesfriheten. Disse medlemmer vil understreke at for distriktene er dette spesielt viktig. For at folk skal ønske å bo i hele landet, og for at bedrifter skal kunne skape arbeidsplasser og verdier i hele landet, er effektiv mobilitet til overkommelige priser nødvendig. Etter disse medlemmers syn er det nødvendig å intensivere overgangen til nullutslippsløsninger for alle transportformer, og dette ansvaret påligger alle forvaltningsnivåer som har ansvar for samferdsel og infrastruktur.

Disse medlemmer mener at jernbanen spiller en viktig rolle i utbyggingen av et miljøvennlig alternativ. Disse medlemmer viser til at jernbanereformen har spilt en viktig rolle for å forbedre jernbanenettet i Norge. Rutetilbudet på tog har blitt og vil bli ytterligere forbedret gjennom trafikkavtalene som staten ved Jernbanedirektoratet har inngått for de tre trafikkpakkene som til nå er tildelt: Trafikkpakke 1 Sør, Trafikkpakke 2 Nord og Trafikkpakke 3 Vest. Disse medlemmer viser til at tilbudsforbedringene innenfor jernbanen kan deles inn i to kategorier. For det første tilbudsforbedringer som er planlagt/realisert i trafikkpakkene som følge av forventet rimeligere innkjøp av persontrafikktenester. Disse fremkommer som endringer i de minimumskravene Jernbanedirektoratet stiller, inklusive opsjoner om tilbudsforbedringer. For det andre tilbudsforbedringer som er planlagt/realisert som følge av tilbyderens egne produktutviklingsplaner. Her følger noen ek-

sempler på forbedringene av rutetilbudet som vil skje som et resultat av trafikkpakkene 1–3:

TRAFIKKPAKKE 1 SØR (VINNENDE OPERATØR GO-AHEAD NORDIC)

- Allerede innført 2020, Sørtoget Lokal:
  - Økning fra 7 til 8 avganger hver vei Nelaug–Arendal på hverdager.
- Kommer 2021, Jærbanen:
  - Ny tidlig morgenavgang Egersund–Stavanger for pendlere som starter tidlig på jobb, og for de som skal rekke de første morgenflyene fra Stavanger lufthavn.
  - Økt frekvens fra 60 minutter til 30 minutter lørdager og søndager (10–22).
- Kommer 2021, Sørtoget:
  - Etablering av morgenekspreser Kristiansand–Oslo og Kristiansand–Stavanger. Forutsetter godkjennelse av redusert stoppmønster.
- Kommer 2022, Sørtoget:
  - Økning fra 7 til 8 gjennomgående avganger Oslo–Stavanger (hver vei) for å etablere 2-timers frekvens.

TRAFIKKPAKKE 2 NORD

- Dovrebanen:
  - En ny avgang i hver retning Oslo–Trondheim.
- Rørosbanen:
  - En ny avgang (t/r) Røros–Hamar.
- Raumabanen:
  - To nye avganger i hver retning Åndalsnes–Domås.
- Trønderbanen:
  - Utvidet tilbud på Trønderbanen i helgene.
- Nordlands-banen og Salten-pendelen:
  - En ekstra avgang i hver retning Bodø–Fauske–Bodø i morgenrushet (Salten-pendelen).
  - Tidligere avgang fra Bodø med endestasjon på Mosjøen (Nordlandsbanen).

TRAFIKKPAKKE 3 VEST

- Første driftsår (fra desember 2020) skal vinnende operatør (Vy Tog) tilby det samme rutetilbudet som kjøres i dag. Det er stilt minimumskrav til dette rutetilbudet i konkurransegrunnlaget.
- Fra andre driftsår (desember 2021) skal operatøren tilby det rutetilbudet som er spesifisert i avtalen. Det vil si følgende rutetilbudsforbedringer:
  - Seks daglige avganger på Bergensbanen (inkl. nattog). Antall avganger økes både i vinter- og sommerhalvåret. På vinteren økes det fra fire til seks daglige avganger i hver retning, og om sommeren fra fem til seks avganger hver retning.
  - Økt tilbud på Vossebanen med tre avganger i timen. Regiontoget Bergen–Voss vil kjøre fast

timesavgang, og i tillegg fast halvtimes frekvens Bergen–Arna.

- Flere avganger i helg på Vossebanen. Helgetilbudet mellom Bergen og Voss økes med henholdsvis tre og fire avganger i hver retning. Mellom Bergen og Arna øker frekvensen med fem avganger på lørdager (eksklusiv nattlokaler) og 20 avganger på søndager i hver retning.
- Alltid korrespondanse med Flåmsbana. Forlenger flere avganger på strekningen Bergen–Voss til Myrdal slik at det alltid blir korrespondanse med Flåmsbana.

Disse medlemmer påpeker at investeringstiltak utført på deler av jernbanenettet vil ha store ringvirkninger for et større geografisk område.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har satset på utbygging av elbilladere, og ved årsskiftet 2019–2020 var det i alt 13 786 offentlig tilgjengelige ladere. Av disse var totalt 2 362 raskere ladere, og utbyggingen av lynladere økte med 804 pst. i denne perioden. Disse medlemmer mener at utbygging av lade-punkt i hele Norge er viktig for å legge til rette for god infrastruktur for fossilfrie biler over hele landet. Det gjør det enklere å velge miljøvennlig i distriktene. Disse medlemmer viser til at regjeringen har foreslått å endre borettslagsloven for å bedre tilgangen til elbilladere i borettslag.

De siste årene har vedlikeholdsetterslepet på riksveinettet blitt betydelig redusert. Samtidig ser vi at vedlikeholdsetterslepet på fylkesveinettet øker. I forbindelse med statsbudsjettet for 2020 etablerte regjeringen en ny tilskuddsordning for fylkesveier med særlig stor næringstransport som er av nasjonal interesse. Disse medlemmer vil poengtere at produksjonsbedrifter oftest ligger i enden av en fylkesvei, ikke langs europa-veinettet. Effektive fylkesveier er viktig for å opprettholde en distriktpolitikk med sterke bo- og arbeidsmarkedsregioner. Disse medlemmer fremholder viktigheten av at staten hjelper fylkeskommunene å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene, og ser frem til en nærmere beskrivelse av en opptrappingsplan for tilskuddsordningen i Nasjonal transportplan 2022–2033 rettet inn mot fylkesveier som er spesielt viktige for næringslivets transporter.

Disse medlemmer påpeker at et langstrakt land som Norge er avhengig av fly, særlig i Distrikts-Norge. Derfor har det vært viktig og riktig for regjeringen å prioritere støtte til flyplassene i distriktene, og å utvide kjøpet av både kommersielle ruter og FOT-ruter.

Kortbanenettet kan ses på som «distriktenes kollektivnett». I vinter offentliggjorde Widerøe at de vil legge ned 4 000 flyavganger i distriktene. Disse medlemmer mener det er behov for en gjennomgang av kortbanenettet med tanke på konkurransevilkår og ramme-

betingelser. I dag har man i praksis én dominerende aktør for flyvninger på kortbanenettet, og disse medlemmer er bekymret for hvilke konsekvenser det har, og vil ha i fremtiden, for mobiliteten og tilbudet til innbyggere og næringsliv i distriktene.

På nyåret opplevde mange innbyggere en markant prisøkning på fylkesfergesambandene flere steder i landet. Problemstillingen er sammensatt, og ansvaret er fordelt på ulike forvaltningsnivåer. Disse medlemmer er tilfreds med at regjeringen tar problemstillingen på alvor, og vil fremheve at det viktigste er å finne løsninger som sikrer at mobiliteten ikke blir for dyr og belastende for innbyggere og næringsliv.

Kysten er viktig som livsgrunnlag, men også som transportåre i store deler av landet. Derfor er det viktig at det legges til rette for effektive transporthavner i alle deler av landet. Disse medlemmer vil fremheve viktigheten av at havnene, som enten er kommunalt eller privat eiet og drevet, er godt integrert med øvrig infrastruktur. Det gjelder særlig et moderne og godt veinett, men også tilknytning til jernbane der det er aktuelt. Disse medlemmer vil fremheve behovet for å utvikle gode og effektive transportkorridorer og godsknutepunkt i arbeidet med ny Nasjonal transportplan.

Disse medlemmer viser til at fiskerihavnene skal overføres til fylkeskommunene som en del av regionreformen. Disse medlemmer er av den oppfatning at regionene selv er de beste til å prioritere de tiltakene som har størst næringseffekt lokalt. Samtidig er det viktig at de finansielle midlene til dette følger med fra det ene forvaltningsnivået til det andre. Formålet er å sikre en god og fremtidsrettet infrastruktur for en av Norges viktigste næringer.

Disse medlemmer er fornøyd med at regjeringen har gjort grep for å tilrettelegge for en effektiv tømmertransport. Transportkostnadene utgjør en stor andel av råstoffverdien og er avgjørende for konkurransekraften til denne næringen. Derfor er det viktig at det gode arbeidet som er påbegynt for å kartlegge og klassifisere broer og flaskehalsar på veinettet, samt tilskuddsordningene til dette formålet, blir videreført. Samtidig må tiltak for å effektivisere jernbanen, som for eksempel terminalutvikling og kryssingsspor, samt tilrettelegging for mer effektiv sjøtransport gjennom utbygging av tømmerkaier, videreføres.

Et effektivt transportnett og mobilitetsløsninger som innbyggerne har råd til, er viktig for å kunne opprettholde en distriktspolitikk med sterke bo- og arbeidsmarkedsregioner. Disse medlemmer viser til at regjeringen har snudd forfall til fornyelse, men at mye gjenstår før vi er i mål med moderniseringen. Grønn og effektiv fremkommelighet krever samtidig innsats på flere områder – av flere forvaltningsnivåer. Disse medlemmer vil fremheve at samferdsel fortsatt må prioriteres, fordi bedre og tryggere veier er viktig i folks

hverdag og fordi infrastrukturen bygger landet sammen. I overgangen til nullutslippsløsninger i transportsektoren må alle transportformene gjøres klimavennlige, slik at innbyggere og næringsliv kan tilbys økt mobilitet og samtidig redusere utslippene. Når vi har lav- og nullutslippsløsninger i alle transportformer, og energiinfrastrukturen er godt utviklet i hele landet, kan vi utnytte transportformenes komparative konkurransefortrinn optimalt. Disse medlemmer vil trekke frem at det er viktig å gjøre mer enn å øke bevilgningene. Reformene i transportsektoren må fullføres, det må bygges mer for pengene og ny teknologi må tas i bruk for å ruste landet for fremtidens mobilitet.

Bompenger

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti påpeker at bompengefinansiering skal initieres og vedtas lokalt, deretter gis samtykke av Stortinget. Bompengefinansiering har vært en viktig bidragsyter til å realisere viktige veiprosjekter raskeere.

Regjeringen har brukt 4,4 mrd. kroner siden 2014 for å redusere bompenger utenfor byene. Regjeringen har også bevilget tilskudd til å avslutte innkrevningen og sette ned takster i flere prosjekter utenfor byområdene. Disse medlemmer viser ut over dette til at regjeringen har gjennomført bompengereformen, jf. omtale i Meld. St. 25 (2014–2015). Den har vært til gunst for hele landet inkludert innbyggerne utenfor de store byene. Reformen har ført til at antallet bompengeselskaper er redusert fra 50–60 selskaper til fem regionale bompengeselskaper, som har ansvaret for bompengennekningen i hele landet. De regionale bompengeselskapene har som mål å drifte så effektivt og rimelig som mulig. Disse medlemmer viser til at trafikantene før reformen måtte ut med store forskudd til hvert enkelt prosjekt for å oppnå rabatt. Etter at reformen ble gjennomført, er innkrevningen likere og mer rettferdig ved at alle med lettbil og AutoPASS-avtale nå oppnår 20 pst. rabatt i alle anlegg, uten å betale forskudd. Bilister kan i tillegg kjøre i alle landets bompenganlegg og oppnå rabatt og samtidig få alle passeringene på én regning. Disse medlemmer viser til at regjeringen siden 2017 har brukt 500 mill. kroner årlig for å sikre ytterligere 10 pst. rabatt i 40 prosjekter utenfor de store byene, noe som har ført til en lavere bompengebelastning utenfor byene.

Digitalisering, bredbånd og 5G

For å utnytte mulighetene som ligger i moderne teknologi, trenger Norge sikker, moderne og god digital infrastruktur. Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at Norge har svært god mobil- og bredbånddekning. Ifølge siste dekningsundersøkelse (2019), gjennomført på oppdrag fra

Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom), har nær 100 pst. av husstandene et grunnleggende bredbåndstilbud, enten i form av fast eller mobilt bredbånd. 89 pst. av husstandene har tilbud om høyhastighets bredbånd (100 Mbit/s eller mer), mot bare 63 pst. i 2013. Disse medlemmer mener at en bredbåndpolitikk basert på kommersiell utbygging kombinert med en effektiv tilskuddsordning i områder der det ikke er lønnsomt å bygge ut, har gitt svært gode resultater. Disse medlemmer merker seg også at regjeringen har foreslått å innføre leveringsplikt for bredbånd, noe som vil kunne forsterke innsatsen ytterligere.

Disse medlemmer understreker at tilgang på bredbåndsløsninger er essensielt for bosetting og næringsvirksomhet over hele landet. Det kan også gjøre det mulig å utføre arbeid eller gjennomføre studier også fra steder som ikke har mye annen infrastruktur.

Disse medlemmer merker seg at den markedsbaserte bredbåndpolitikken har vært vellykket og har sikret bredbåndstilgang for svært mange innbyggere.

Disse medlemmer er imidlertid opptatt av at bredbåndstjenester sikres også i områder der det ikke er markedsmessig lønnsomt å bygge ut, og er glad for at bredbåndstilskuddsordningen har ført til nytt eller forbedret bredbåndstilbud for mange innbyggere som ikke hadde fått det fra før. Disse medlemmer noterer seg også at tilskuddsordningen fra 2020 er overført til fylkeskommunene, og mener det er riktig og vil kunne gi en enda mer treffsikker forvaltning av midlene, basert på regional kompetanse og prioriteringer.

Disse medlemmer påpeker videre at Norge og resten av verden er i endring, og en av de største driverne for endring er digitalisering. Her ligger også det største potensialet for vekst og utvikling i distriktene. Digitalisering bidrar til at det ikke er like stor grunn til at så mange jobber skal ligge i byene.

Disse medlemmer understreker at i et land som ligger i verdenstoppen på digitalisering, er det ikke lenger alltid nødvendig at en arkitekt må sitte i Trondheim. Arkitektjobben kan gjøres på Frøya eller Kolveid.

Disse medlemmer er derfor opptatt av at vi trenger høyhastighets bredbånd i distriktene. Disse medlemmer er glad for at regjeringen er godt i gang i dette arbeidet, og viser til at ifølge siste dekningsrapport (2020) fra 2019 til 2020 fikk rundt 70 000 husstander nytt tilbud om høyhastighets bredbånd (100 Mbit/s eller mer) som ikke hadde dette fra før. Rundt 40 000 av disse finnes i spredtbygde strøk.

Videre viser disse medlemmer til at internasjonale rangeringer viser at Norge ligger svært langt fremme når det gjelder tilbud og bruk av bredbånd og internett, og Norge er i Europa-toppen med antall innbyggere som har hatt kontakt med det offentlige via internett i løpet av det siste året.

Disse medlemmer peker på at dette er begynnelsen på å utnytte potensialet digitaliseringen gir. Kombinasjonen av naturressurser, en befolkning med mye kompetanse og digitalisering i verdenstoppen gjør at Norge har uante muligheter for nye jobber over hele landet.

Disse medlemmer nevner eksempelvis sjømatnæringen med bedrifter som ligger fremst i verden. Det er nettopp disse bedriftene som ligger langs kysten, som er noen av de fremste innen digitalisering i Norge.

Disse medlemmer er også kjent med at Telenor planlegger avvikling av fastnettet for telefoni (kobbernettet), som i dag brukes til bredbåndtilgang for 300 000 husstander/bedrifter. Disse medlemmer har forståelse for at kobbernettet må saneres, og er glad for at det er en klar forutsetning som Telenor er innforstått med, at dette ikke skal skje før en tilfredsstillende alternativ bredbånddekning er på plass. Disse medlemmer understreker at denne løsningen må innebære tilfredsstillende innendørs bredbånddekning.

Disse medlemmer viser til at det norske mobilnettet er blant verdens beste. Befolkningsdekningen for dagens 4G-nett er over 99,5 pst. Dette er et resultat av en markedsdrevet utbygging der tilbyderne har konkurrert om å ha best dekning. Vi har tre selskap som bygger mobilnett i Norge; Ice, Telenor og Telia. Telenor og Telia har begge kunngjort at de både skal oppgradere sine 4G-nett og samtidig rulle ut 5G-nett slik at 5G-dekningen vil bli tilsvarende dagens 4G-dekning. Telia skal ha fullført sin utrulling og ha landsdekning i løpet av 2023. Telenor regner med å være ferdig i 2024. Dette er raskt med tanke på landets størrelse. Utbyggingen er i full gang. Telia bygger ut slik at halve befolkningen vil ha 5G-dekning i 2021, og Telenor har slått fast at de skal etablere fem 5G-basestasjoner per dag i 2021 og 2022. Ice har klargjort over halvparten av basestasjonene i sitt nett for 5G og vil åpne dette på nyåret. Det er dynamikk og konkurranse om dekning i dette markedet, og alt tyder på at markedet alene vil bygge ut 5G-nett som har like god dekning som 4G-nettene.

Disse medlemmer viser videre til at de nye 5G-nettene etter hvert vil muliggjøre datakommunikasjon med svært lav tidsforsinkelse. Dette åpner helt nye muligheter for grønn og digital mobilitet og gjør at man kan utnytte kapasiteten i allerede eksisterende infrastruktur mer optimalt. Datakommunikasjon med ultralav tidsforsinkelse gjør det også mulig å anvende 5G-teknologi for nye, kostnadseffektive løsninger i industrien.

Disse medlemmer mener det er viktig at distriktene ikke blir hengende etter i 5G-utbyggingen. Som distriktsmeldingen viser, opplever deler av landet en økt fraflytting. For at regionene som har stort næringspotensial, skal holde tritt med utviklingen i resten av landet, og for at de skal kunne gjøre seg attraktive og

stoppe fraflyttingsmønstrene, må den digitale infrastrukturen moderniseres ytterligere. Norge har i dag verdensledende bedrifter som ligger i enden av veier uten dekning. Etter disse medlemmers syn vil en rask utbygging av 5G-nettet langs veinettet åpne for nye muligheter for disse aktørene, som igjen vil bidra til å skape attraktive lokalsamfunn.

Arbeid, skatt og avgifter

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti støtter regjeringens målrettede satsing på distriktene for å skape gode vilkår for næringslivet og styrke kommunene slik at vi kan legge til rette for nye, trygge jobber og bærekraftige velferdskommuner. Disse medlemmer viser til at reduksjonen i selskapskatten fra 28 pst. i 2013 til 22 pst. i 2019 har gjort det mer lønnsomt å investere i Norge. Slik skattelette fremmer økonomisk vekst og vil komme hele landet til gode.

Videre viser disse medlemmer til den differensierte arbeidsgiveravgiften, som er et av de viktigste distriktpolitiske virkemidlene. Evalueringer viser at tiltaket virker godt, og regjeringen ønsker å videreføre ordningen.

Disse medlemmer har for øvrig merket seg at i regjeringens forslag til statsbudsjett for 2021 fremmes gode forslag som vil styrke næringslivet og bidra til å skape og opprettholde arbeidsplasser i distriktene:

- Bedre rammebetingelsene for å investere i privat næringsliv i hele landet gjennom redusert skatt på arbeidende kapital. Rabatten i formuesskatten økes med ti prosentpoeng fra 35 til 45 pst.
- Sørge for at flere skal kunne bli medeiere i bedriftene de jobber i. Derfor foreslås det å øke maksimal skattefri fordel ved ansattes kjøp av aksjer til underkurs i arbeidsgiverselskapet fra 5 000 til 7 500 kroner, og satsen økes fra 20 til 25 pst.
- For å vri investeringer fra bolig til bedrifter setter regjeringen ned formuesskatten på arbeidende kapital og opp formuesskatten på fritidseiendom og de dyreste primærboligene. Disse medlemmer viser til at særlig lettelsene i formuesskatt på arbeidende kapital er viktig i Distrikts-Norge – hos eiere av sagbruket som må betale formuesskatt på trucken, på gårdsbruket som må betale formuesskatt på Litago, på det familieeide vaskeriet som må betale formuesskatt på vaskemaskinene eller hos møbelprodusenten som må betale formuesskatt på lageret av skumgummi. Disse medlemmer understreker at beskatning er mer enn omfordeling og inntekter for staten. Det er nødvendig å ta alle virkninger med i vurderingen når man diskuterer disse spørsmålene.
- En produksjonsavgift i havbruksnæringen innføres i tråd med forslag i revidert nasjonalbudsjett 2020.

Nå varierer inntektene fra havbruksfondet veldig fra år til år, men fra og med 2022 vil inntekten bli mer stabil, og det vil være enklere for kommunene å budsjettere med dette.

- Gjennomføre de midlertidige skatteendringene for petroleumsvirksomheten, som tilfører selskapene likviditet på om lag 115 mrd. kroner for årene 2020 og 2021.

Lokalisering av kompetansearbeidsplasser

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er enig i regjeringens strategi om å lokalisere nye offentlige kompetansearbeidsplasser over hele landet, også utenfor de største byene. Disse medlemmer viser til at regjeringen har vedtatt en veileder til retningslinjer for lokalisering av statlige arbeidsplasser og statlig tjenesteproduksjon. Veilederen og retningslinjene gjelder for nyetablering, flytting, og ved omlokalisering av statlige virksomheter, og endring i oppgaver som følge av strukturendringer og rasjonalisering. En aktiv statlig lokaliseringspolitik skal bidra til å styrke regionale arbeidsmarkeder og skape nye muligheter både for folk og lokalsamfunn. Det er flere statlige sysselsatte i nesten alle fylker i dag enn i 2013. Tall fra SSB viser at økningen i all statlig sysselsetting i de fire største byene, inkludert sykehusforetakene, har vært fallende siden 2013. Mellom 2012 og 2013 var økningen på 4 671 sysselsatte. Mellom 2018 og 2019 var den på 1 412 sysselsatte. Regjeringen vil fortsette med å dempe veksten i storbyene, gjennom digitalisering, forenkling og avbyråkratisering. Mye av veksten i statlige arbeidsplasser de siste årene har kommet i eksisterende institusjoner innenfor helsesektoren og universitets- og høyskolesektoren. Både utviklingen i eksisterende statlige virksomheter og etableringen av nye virksomheter er viktig for regional utvikling.

Forsvar, politi og domstoler – Trygge lokalsamfunn og beredskap i hele landet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at politireformen var en nødvendig reform for å sikre bedre organisering og muligheter til å møte de trusler og den kriminaliteten vi står overfor i dagens samfunn, der vi ser mer komplekse kriminalitetsformer, mer digital kriminalitet og mer terror. Gjennom reformen er det innført måling av responstider, mer bruk av teknologi og større fagmiljøer for å kunne håndtere et mer krevende kriminalitetsbilde. Strukturereform har frigjort ressurser til flere operative politifolk.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiet sitt punkt 24 og viser til at regjeringen i Prop. 11 L (2020–2021) har foreslått å opprettholde en desentralisert domstolstruktur. Disse medlemmer viser til at forslaget innebærer at alle dagens rettssteder, både store og

små, vil bli organisert i større enheter (rettskretser). Ingen av stedene der domstolene i dag er lokalisert (rettsstedene), vil bli lagt ned. Regjeringen foreslår å innføre en hovedregel om lokal behandling av sakene. Det vil sikre brukeren den samme nærheten til domstolen som i dag. Forslaget om lokal behandling er likevel ikke til hinder for at saker kan overføres fra et rettssted med lange saksavviklingskøer, til et rettssted med ledig kapasitet. Disse medlemmer viser til at ett av hovedhensynene bak forslaget nettopp er å utnytte kapasiteten på en bedre måte. Forslaget vil bidra til å øke aktiviteten i distriktsdomstoler som i dag har mye ledig kapasitet. De nye rettskretsene legger også til rette for større fagmiljøer med mulighet for moderat spesialisering. På den måten økes kvaliteten på domstolsbehandlingen også på mindre rettssteder. Regjeringens forslag vil bidra til en effektiv og rettsikker domstolsbehandling.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen parallelt med behandlingen av denne stortingsmeldingen arbeider for et bredest mulig flertall på Stortinget om styrking og opptrapping av Forsvaret. Disse medlemmer viser til arbeidet med Langtidsplanen for Forsvaret, og at den vil innebære positive ringvirkninger for mange distriktskommuner. Disse medlemmer understreker at hovedhensikten med opptrappingen av Forsvaret er sikkerhetsvurderinger og effektivt forsvar av landet vårt. Men landets geografi er slik at disse hensynene er godt forenlig med at satsingene også blir viktige i distriktpolitisk sammenheng.

Disse medlemmer merker seg at det i rapporten «Økonomisk effekt av forsvarssektorens tilstedeværelse i 2019» ble identifisert de økonomiske effektene av forsvarssektorens tilstedeværelse fordelt på fylkes- og regionnivå. Det totale bidraget til samfunnet er for 2019 beregnet til om lag 37 mrd. kroner, som utgjør en økning på nærmere 500 mill. kroner sammenlignet med det økonomiske bidraget i 2018. Det samlede direkte bidraget for 2019 fordeler seg på de syv største fylkene etter følgende rangering:

1. Oslo (4,0 mrd. kroner) (Uten Forsvarsdepartementet er den reelle økonomiske effekten i Oslo på om lag 2,7 mrd. kroner)
2. Trøndelag (3,4 mrd. kroner)
3. Akershus (3,0 mrd. kroner)
4. Troms (2,3 mrd. kroner)
5. Nordland (1,9 mrd. kroner)
6. Buskerud (1,9 mrd. kroner)
7. Hordaland (1,9 mrd. kroner).

Disse medlemmer viser i tillegg til at Forsvaret er en viktig arbeidsgiver i distriktene. Siden 2013 har antallet ansatte innenfor Forsvaret økt med 858, hvorav

715 er lokalisert utenfor Oslo. De fylkene med de største økningene er Troms og Finnmark med 320 ansatte, Viken med 221 ansatte og Trøndelag med 174 ansatte.

Kompetansebehov og desentralisert utdanning

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at mange lokalsamfunn opplever rekrutteringsproblemer og manglende tilgang på kompetanse allerede i dag. Det begrenser mulighetene, både for næringsutvikling og for tjenestetilbudet. Samtidig opplever enkeltindivider at dagens krav til kompetanse i arbeidslivet stadig skjerpes. Desentralisert studietilbud og digitale læringsplattformer gir gode muligheter, men utviklingen i distriktsnæringslivet er særlig avhengig av studiesteder som tiltrekker seg fremtidige innbyggere i regionen og sikrer næringslivet tilgang til kvalifisert arbeidskraft. Rett kompetanse, nok kompetanse og påfyll av ny og relevant kompetanse er avgjørende. Arbeidsledigheten er lavest i de tradisjonelle distriktsfylkene. Disse medlemmer er derfor glad for at regjeringen gjennom kompetansereformen Lære hele livet, vil styrke arbeidet for at befolkningen skal ha relevant kompetanse for å delta i arbeidslivet, og at flere kan delta i arbeidslivet. Endringer i arbeids- og næringslivet stiller strengere krav både til utdanningssystemet leverer kandidater med god grunnutdanning og at mulighetene for læring og etter- og videreutdanning i arbeidslivet økes. Gjennom regionreformen styrkes fylkeskommunenes strategiske ansvar for den regionale kompetansepolitikken.

I denne sammenheng vil disse medlemmer peke på at flere må få tilgang til høyere utdanning selv om de ikke kan studere fast ved en universitets- eller høyskolecampus. Universitetene og høyskolene har ansvar for å tilby utdanninger som møter samfunnets og arbeidslivets behov, herunder fleksible utdanninger og etter- og videreutdanning. Disse medlemmer viser til revidert nasjonalbudsjett for 2019 og statsbudsjettet for 2020, hvor regjeringen foreslo og Stortinget samlet bevilget 91 mill. kroner til å styrke det fleksible utdanningstilbudet utenfor universitets- og høyskolecampusene. Disse medlemmer mener dette er en god start, og viser til at det er et mål at alle skal ha tilgang til utdanning uavhengig av om man bor et sted hvor det er et studiested eller ikke.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil understreke at universiteter og høyskoler må bli enda flinkere til å tilby utdanninger som er desentraliserte, nettbaserte og samlingsbaserte, og som kan utføres på heltid eller deltid. Regjeringen og Stortinget la i 2019 og 2020 inn ekstra stimuleringsmidler, slik at universiteter og høyskoler får mulighet til å søke om midler til mer fleksible utdanninger og til piloter som gir flexsi-

ble videreutdanningstilbud. Grunnet pandemien ble ytterligere tiltak finansiert for å styrke utvikling av tilbud på etter- og videreutdanning, i tillegg til en stor økning i antall studieplasser på universiteter, høyskoler og fagskoler. Disse medlemmer mener dette er et viktig signal. Målet er at høyere utdanning skal være mer tilgjengelig også for studenter som på grunn av bosted eller livssituasjon ikke har anledning til å studere fast ved en campus. Universiteter og høyskoler kan søke om støtte både for å utvikle og drifte fleksible utdanningstilbud. Tilbudene kan være på ulike utdanningsnivå og innenfor ulike fagområder, men nye tverrfaglige studie-tilbud rettet mot bærekraftig omstilling, grønn næringsutvikling og helse vil bli prioritert.

Disse medlemmer vil peke på at en viktig oppgave for universiteter og høyskoler er å fylle det kompetansebehovet som arbeidslivet har. Studietilbud må ta mer hensyn til at mange av de som trenger mer kompetanse, er i jobb og har familie, og derfor ikke har mulighet til å studere på et fast geografisk sted. Derfor må universiteter og høyskoler tenke nytt på hvordan man utvikler og legger opp utdanningstilbudene. Disse medlemmer viser til at slikt arbeid bør skje i tett samarbeid med samfunns- og næringsliv i regionen, slik at tilbudene møter et behov og bidrar til flere trygge jobber og et mer bærekraftig velferdssamfunn.

Disse medlemmer viser også til det arbeidet Solberg-regjeringen har gjort for å styrke fagskolene som et høyere yrkesfaglig studietilbud. Fagskoler med NOKUT-godkjenning må vurderes som selvstendige regionale partnere på linje med universitetene og høyskolene. Disse medlemmer viser til at fagskolene bidrar til å utdanne kandidater med en kompetanse som arbeidslivet etterspør. Arbeidsgiverundersøkelsen for universiteter, høyskoler og fagskoler fra 2019 tyder på et stort behov for fagskoleutdannende i årene fremover. Flere studieplasser i denne sektoren kommer distriktenes til gode og gir også gode muligheter for å tilpasse tilbudet til regionale og lokale behov.

Disse medlemmer vil fremheve rollen og mulighetene som studiesentrene og lignende fleksible kompetansemiljøer representerer. Disse medlemmer understreker at det er universiteter og høyskoler som kan stå faglig ansvarlig for tilbud om høyere utdanning, og at det derfor er avgjørende med gode samarbeid mellom universiteter og høyskoler og andre miljøer. Disse medlemmer vil påpeke at det er stor variasjon når det kommer til tilknytning, finansiering og hvilke aktører som er involvert i driften av disse tilbudene, og mener det er viktig å få bedre nasjonale insentiver som kan utløse det potensialet som ligger i desentraliserte studietilbud og studiesentrenes rolle. Disse medlemmer vil trekke frem at det allerede er en rekke studiesentre som i samarbeid med lokale og regionale bibliotek, kompetanseaktører som opplæringskon-

tor, fagskoler, kurstilbydere eller videregående opplæring, bidrar til å gi et bredt og godt studietilbud i sin region. Disse medlemmer understreker at for tilbud om høyere utdanning gjennom studiesentrene er det viktig med et godt samarbeid mellom studiesentre og universiteter og høyskoler. Bibliotekene bidrar som gode plattformer for desentraliserte studier, og øvrige aktører komplementerer for å sikre en kritisk masse med kunnskapsaktører som bidrar til langsiktig og sikker drift av tilbudet. Disse medlemmer vil peke på at aktørene ofte trekker frem at tilbudene som gis har høy kvalitet, er praksisnære og har høy gjennomføringsgrad.

Disse medlemmer mener det kan være grunn til å se på studiesentrenes og lignende fleksible kompetansemiljøers tilknytning og finansiering og hvilke insentiver som best utløser det potensialet miljøene har for å styrke de desentraliserte studietilbudene. Disse medlemmer understreker at det er universiteter og høyskoler som står faglig ansvarlig for tilbud om høyere utdanning, og at det derfor er avgjørende med gode samarbeid mellom universiteter og høyskoler og andre miljøer.

Disse medlemmer viser til at Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku) har fått ansvaret for gjennomføre utlysningene av midler knyttet til fleksible utdanningstilbud. Disse medlemmer vil understreke at ordningen må innrettes slik at det er mulig å planlegge langsiktig for søkere og institusjonene som skal utvikle tilbudet. Disse medlemmer legger til grunn at regjeringen sørger for en god koordinering av dette.

Disse medlemmer er glade for at regjeringen har foreslått å endre utdanningsstøtteordningene slik at det blir mer fleksibelt og enklere for den enkelte, særlig voksne med familie og jobb, å ta videreutdanning. For mange har lavere inntekt i videreutdanningsperioden vært en barriere mot å investere i kompetansebygging. En mer fleksibel ordning gjennom Statens lånekasse for utdanning vil bedre dette.

Disse medlemmer viser til at det har blitt vedtatt en kompetansereform i løpet av 2020. Det er to mål med reformen. Det første målet er at ingen skal gå ut på dato på grunn av manglende kompetanse. Det andre målet er å tette gapet mellom hva arbeidslivet trenger av kompetanse, og den kompetansen arbeidstakerne faktisk har. Disse medlemmer viser til at den teknologiske utviklingen og det grønne skiftet fører til at mange arbeidsoppgaver endres eller forsvinner, men også at mange nye arbeidsoppgaver oppstår. De nye oppgavene kan oppstå raskt, og de vil ofte kreve ny kompetanse.

Disse medlemmer viser til at regjeringen lanserte Utdanningsløftet denne våren. Dette er en storstilt satsing på 1,6 mrd. kroner for å utvide kapasiteten i videregående opplæring, ved fagskoler, høyskoler og uni-

versiteter og på kompetansetiltak for ledige og permitterte. Disse medlemmer merker seg at regjeringen foreslår å videreføre Utdanningsløftet med til sammen 2,5 mrd. kroner i statsbudsjettet for 2021. Distriktene trenger kompetanse til nærings- og arbeidslivet. Den enkelte trenger arbeidsmuligheter, og for å lykkes i arbeidsmarkedet må den enkelte ha den nødvendige utdanningen og erfaringen. Disse medlemmer har merket seg at aldri har flere fullført og bestått videregående opplæring, 78 pst. av elevene som begynte i Vg1 i 2013, gjennomførte med studie- eller yrkeskompetanse innen fem til seks år. Gjennomføringsandelen er høyest i Sogn og Fjordane.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen satser på desentralisert utdanning og gjennomfører tiltak med et ønske om å stimulere ytterligere til utviklingen av desentraliserte tilbud. Ett viktig tiltak for å styrke desentraliserte tilbud er utlysning av midler gjennom Direktoratet for internasjonalisering og kvalitetsutvikling i høyere utdanning (Diku). Ordningen gir tilskudd til utvikling og drift av fleksible studietilbud for å øke tilgangen på relevante utdanninger for personer som ikke kan flytte for å studere.

Disse medlemmer viser til at Diku i 2020 tildelte om lag 100 mill. kroner gjennom denne ordningen, inkludert midler tildelt i 2019 og 2020, samt midler fra Utdanningsløftet 2020. Tilbud rettet mot bærekraftig omstilling og miljøvennlig næringsutvikling, teknologi og helse ble prioritert. Disse medlemmer merker seg at departementet foreslår å øke tilskuddet gjennom Diku i statsbudsjettet 2021 til fleksible studietilbud med 45,7 mill. kroner slik at det kan tildeles inntil 97,2 mill. kroner i 2021.

Videre viser disse medlemmer til at regjeringen foreslår midler til 500 nye studieplasser i 2021 for fagskolen. Disse skal gå til Industrifagskolen. For å kunne tilby bedre utdanning for flere uansett hvor i landet man bor eller hvor i livet man er, lanserte regjeringen tjenesten karrereveiledning.no i september 2020. Dette er en nasjonal digital karriereveiledningstjeneste som skal sørge for at karriereveiledning av høy kvalitet blir tilgjengelig for alle uansett hvor de bor. Disse medlemmer merker seg at det har blitt innført fleksible ordninger i Lånekassen som vil gjøre det enklere for voksne med familie, hus og stasjonsvogn å ta mer utdanning.

Disse medlemmer viser til at regjeringen viderefører bevilgningen i 2020 til 4 000 nye studieplasser ved universiteter og høyskoler og opptrapping med nytt kull i 2021. 20 av 21 universiteter og statlige høyskoler og 7 av 15 private høyskoler med statstilskudd fikk midler til studieplasser, som dermed dekker studietilbud i hele landet.

Disse medlemmer viser til at regjeringens satsing på yrkesutdanningene har vært viktig for å sikre

både arbeidskraft og kompetanse i hele landet. Lærlingstilskuddet har økt med nær 25 000 kroner per lærekontrakt i perioden etter regjeringsskiftet i 2013. Regjeringen vil fortsette å styrke lærlingesektoren. Det er innført krav om bruk av lærlinger for å vinne offentlige anbud, og det er innført merkeordning for lærebedrifter for å synliggjøre hvilke bedrifter som har lærlinger. Disse medlemmer støtter regjeringens strategi for å øke antall nye lærlinger i statlige virksomheter. Siden samfunnskontrakten med partene ble inngått i 2012, har antallet nye lærlinger i statlig sektor økt med 26 pst.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har opprettet Kompetansepiloter, som er en ny, treårig søknadsbasert tilskuddsordning finansiert over Kommunal- og moderniseringsdepartementets (KMDs) budsjett. Dette er en tilskuddsordning som omfatter alle fylkeskommuner, med unntak av Oslo. Kompetanse Norge forvalter ordningen på vegne av Kommunal- og moderniseringsdepartementet, og skal bidra med tett faglig oppfølging. Ordningen går over tre år og har et samlet budsjett på 44 mill. kroner i tillegg til regional medfinansiering på over 22 mill. kroner. Prosjektene skal bidra til utvikling av gode modeller og metoder for bedre samsvar mellom små virksomheters behov og tilbudet av kompetanseutviklende tiltak i Distrikts-Norge. Disse medlemmer merker seg også regjeringens offentliggjøring av kompetansepilotene 29. oktober 2020. Her har 19 ulike kompetansepilotprosjekt fra Troms og Finnmark i nord til Agder i sør fått tilsagn til prosjekter. Disse medlemmer viser til at det i tillegg er satt i gang 7 nye bransjeprogrammer våren og høsten 2020 i samarbeid med partene i arbeidslivet. Disse er rettet både mot ledige, permitterte og ansatte i bransjene. Målet er at flere skal kunne delta i kompetanseutvikling.

Næringsliv, forskning og innovasjon

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til NOU 2020:12 Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn. Utredningen peker på betydningen av lokalt eierskap for distriktsnæringslivet. Utvalget mener det vil være en fordel at beslutninger i bedrifter tas lokalt i regionen. Hovedkontorer lokalisert i utlandet, og i mange tilfeller manglende satsing på forskning og utvikling i Norge, vil være faktorer som har innvirkning på investeringer og utviklingen av virksomhetene. Utvalget ser også at formuesskatten kan ha visse negative effekter for norsk privat eierskap. Disse medlemmer mener derfor at regjeringens brede og næringsrettede distriktspolitikk vil bidra til å sikre lokalt norsk eierskap på lang sikt, og på den måten bidra til vekst og utvikling i distriktene.

Disse medlemmer merker seg at tall fra SSB viser at det i 2018 var hele 139 900 sysselsatte i petroleumrelaterte jobber over hele Norge. I nordområdemel-

dingen omtaler de ringvirkningene av olje- og gassnæringen i Nord-Norge. I takt med at flere olje- og gassfelt bygges ut i nord, styrkes grunnlaget for langsiktige ringvirkninger. Nærhet til feltene i drift er et konkurransefortrinn for leverandørene i nord. I løpet av de siste ti år har nordnorsk leverandørindustri levert varer og tjenester til petroleumssektoren for totalt 41 mrd. kroner og utført over 20 500 årsverk.

Disse medlemmer viser til at investering i forskning og innovasjon er avgjørende for å sikre vekst og utvikling i hele landet. Slike investeringer vil være en motor for bærekraftig vekst og gir oss flere bein å stå på i møtet med store samfunnsutfordringer. Forskning og innovasjon gjør at bedriftene kan utvikle nye produkter, tjenester og løsninger samtidig som det skapes nye jobber og bransjer. Disse medlemmer viser til at regjeringen har styrket innsatsen på næringsrettet forskning og innovasjon med mer enn 5 mrd. kroner i perioden etter 2013. Disse medlemmer viser til at Innovasjon Norge bidro med totalt 6,7 mrd. kroner i 2018. Nær halvparten av dette gikk til virksomheter innenfor virksomhetsområdet distriktsrettet investeringsstøtte.

Videre vil disse medlemmer vise til at næringshageprogrammene til Siva i hovedsak er rettet mot bedrifter i distriktene og bidrar til vekst og fornying. Det var 40 næringshager med i programmet i 2018, og 37 av disse har målbedrifter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Sivas ordninger gir også gode resultater, og SSBs evaluering av Sivas næringshage- og inkubatorprogram (SSB 2018b) viser høyere verdiskapning for foretakene etter at de har kommet inn i en næringshage.

Disse medlemmer vil også vise til at regjeringen nå gjennomfører en helhetlig gjennomgang av de næringsrettede virkemidlene, for å sikre at midlene skal gi mest mulig verdiskapning og lønnsomme arbeidsplasser.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen i 2018 lanserte en ambisiøs langtidsplan for forskning og høyere utdanning som følges opp årlig i budsjettene. For 2021 har regjeringen foreslått å følge opp denne med til sammen 959 mill. kroner i økte bevilgninger. Av dette går 339 mill. kroner til tre opptrappingsplaner: Teknologiløft, FoU for fornyelse og omstilling i næringslivet og Kvalitet i høyere utdanning.

Disse medlemmer viser til at de regionale forskningsfondene (RFF) gir fylkeskommunene mulighet til å prioritere forskningsinnsats ut fra regionens muligheter og fortrinn. Evaluering av ordningen viser at RFF lykkes godt med å mobilisere og kvalifisere ikke-forskningsaktive bedrifter til nasjonale og internasjonale virkemidler for forskning. Disse medlemmer er derfor glad for at ordningen er tilpasset regionreformen ved at det er opprettet ett fond for hvert av de nye fylkene og det er innført en ny forskrift gjeldende fra 1. januar 2020.

Disse medlemmer merker seg at tall fra SSB viser at omkring 80 pst. av vareeksporten og halvparten av tjenesteeksporten vår går til EU. Samlet norsk eksport var på 1 311 mrd. kroner i 2019. Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets punkt 19 og er enig i at man skal styrke eksportfremmearbeidet, men er uenig at norsk eksport utvikler seg i feil retning da eksporten i perioden 2014–2019 har økt med i alt 87 mrd. kroner (7,1 pst.). Disse medlemmer merker seg at regjeringen vil samle eksportkompetanse i en ny enhet for å fremme eksport, som går under arbeidsnavnet Business Norway. Høsten 2020 vil Nærings- og fiskeridepartementet også etablere dialog med en gruppe representanter fra næringslivet. Utgangspunktet er å samle kompetanse fra relevante aktører og skape et tettere samarbeid mellom virkemiddelaktører, bransjeorganisasjoner, klynger, næringsliv og utenriksstasjonene om eksport. Disse medlemmer viser til at regjeringen foreslår å styrke arbeidet med eksportfremme med 75 mill. kroner, i tillegg til å styrke klyngeprogrammet med 20 mill. kroner.

Landbruk, havbruk og sjømat

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener at norsk landbruk er viktig for å opprettholde matsikkerhet, verdiskaping, bosetting og kulturlandskap. Regjeringen vil ta vare på det unike ved norsk matproduksjon, slik som lav medisinsbruk, god dyrevelferd og en lang verdikjede, i tillegg til bruk av norske ressurser for å legge til rette for landbruk i hele landet. Disse medlemmer viser til at regjeringen hvert år har foretatt grep som bedrer lønnsomheten som særlig er viktig for små og mellomstore bruk. Disse medlemmer viser videre til at når regjeringen foreslår et fritak for eiendomsskatt for reindrift på lik linje med jordbruk og skogbruk, er dette en oppfølging av reindriftsavtalen som ble inngått i januar i år.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets punkt 13 og er veldig glad for at Arbeiderpartiet er opp-tatt av å bevare melkebruk i hele landet. Disse medlemmer merker seg at det under den siste Arbeiderpartiledede regjeringen ble lagt ned mer enn tre ganger så mange melkebruk i Norge, som under denne regjeringen. Disse medlemmer viser til regjeringens omlegging av melkekvotesystemet, og til at dette har bidratt til at færre melkebruk forsvinner.

Disse medlemmer viser til at havbruksnæringen er en viktig næring for Norge. Den gir høy verdiskaping og arbeidsplasser i Distrikts-Norge. Det er 44 400 sysselsatte som er ansatte i sjømatbedriftene inkludert den spesialiserte leverandørnæringen, mens etterspørselen fra sjømatbedriftene legger grunnlag for om lag 47 600 arbeidsplasser i tilstøtende næringer, såkalt indirekte sysselsetting, viser en rapport fra Menon. Disse medlemmer viser til at Norge i dag er verdens nest

største eksportør av sjømat. Situasjonen i fiskeri- og havbrukssektoren er svært god, etterspørselen etter sjømat øker og det er høy lønnsomhet i de fleste ledd i næringen. Dette gjelder især for aktører i primærleddet innen oppdrett av laks. For å sikre helårslige arbeidsplasser og økt bearbeiding i Norge er det avgjørende med bedre konkurransekraft lave produksjonskostnader, i tillegg til god markedsadgang. Disse medlemmer viser til at regjeringen fører en fremtidsrettet sjømatpolitikk som legger til rette for bærekraftig forvaltning, verdiskaping og arbeidsplasser.

Disse medlemmer viser til at vekstpotensialet i marine næringer er stort, og forskning og utvikling er en forutsetning for å realisere potentialet. Bevilgningene til marin forskning har økt betydelig siden denne regjeringen tiltrådte i 2013. I budsjettforslaget for 2021 foreslås det å bevilge over 2,3 mrd. kroner til marin forskning over Nærings- og fiskeridepartementets budsjett.

Videre viser disse medlemmer til at regjeringen foreslår å styrke de marine virkemidlene i Norges forskningsråd med 15 mill. kroner. Dette skal bidra til kunnskaps- og teknologiutvikling i marine næringer. Disse medlemmer viser til at regjeringen også har etablert utviklingstillatelser som skal stimulere til utvikling av ny teknologi. Disse gir sterke insentiver til å bringe næringen framover teknologisk. Ordningen har fått stor oppmerksomhet og det er kommet inn mange søknader.

Disse medlemmer påpeker at resultatet vil bli mange spennende og innovative prosjekter som kan bidra til å fremme miljø og arealtilgang.

Norsk havbruk har mange lokaliteter som ligger utenfor dagens fastnett. Disse medlemmer viser til at dette løses i dag med mobile nett. Det er i dag flere steder bare én leverandør som leverer i disse områdene. Innovasjon i havbruksnæringen går i stor grad mot bruk av stordata. For å kunne overvåke både biomasse og fiskehelse brukes sensoriske og svært avanserte kamera som gir data som skal overføres i sanntid. Dette gir mye større mengder data enn det som er mulig å overføre med dagens mobildekning. 5G er et viktig og nødvendig løft for innovasjon i en næring som også i et langt perspektiv vil være av uvurderlig betydning for landets økonomi.

Disse medlemmer understreker at Norge skal fortsette å være ledende på sjømat og havbruk, gjennom videre satsing på den teknologien som den maritime næringen og olje og gass har gitt, og som vil bidra til videre vekst og innovasjon i en av Norges aller viktigste vekstnæringer.

Disse medlemmer viser til at det går bra i sjømatnæringen i Norge. Koronapandemien har påvirket næringen, men resultatet fra oktober 2020 viser likevel

til den tredje høyeste eksportverdien i en enkeltmåned noensinne. Disse medlemmer påpeker at det er viktig å føre en god sjømatpolitikk for å opprettholde aktivitet og arbeidsplasser i hele Norge.

Disse medlemmer viser til at Norge eksporterer sjømat til nærmere 150 land, og at regjeringen kontinuerlig arbeider for å bedre markedsadgangen for norsk sjømat.

Disse medlemmer viser videre til at det har blitt inngått tre nye frihandelsavtaler, med henholdsvis Tyrkia, Ecuador og Indonesia, med godt resultat for norsk sjømatnæring.

Disse medlemmer viser til at det til og med oktober 2020 er eksportert 2,2 millioner tonn sjømat til en verdi av 87 mrd. kroner. Eksporten er på nivå med fjoråret, som var et rekordår for norsk sjømateksport.

Lokal innflytelse og makt

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen ønsker å desentralisere beslutninger og sette kommunene og fylkeskommunene bedre i stand til å løse sine oppgaver. Disse medlemmer legger til grunn for god samfunnsstyring av beslutninger skal tas på lavest mulig hensiktsmessig nivå. Statlig overprøving av lokale beslutninger bør forbeholdes de tilfeller der lokale vedtak er til hinder for gjennomføring av viktig statlig vedtatt politikk. Disse medlemmer merker seg at kommunene blir hørt, og at de har fått helt eller delvis medhold i 80 pst. av innsigelsesakene, mot 42 pst. under den rød-grønne regjeringen.

Helse for alle

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at barn og unge i oppvekst og utdanning trenger et godt helsetilbud over hele landet, og er glad for at regjeringen satser på styrking av psykisk helse i grunnopplæringen. Disse medlemmer viser til Prop. 121 S (2018–2019) Opptappingsplan for barn og unges psykiske helse (2019–2024). Gjennom tiltakene i planen vil regjeringen at flere skal få god psykisk helse og god livskvalitet, og at de som trenger det, skal få et godt behandlingstilbud. Planen inneholder både helsefremmende, forebyggende og behandlingsrettede tiltak og omfatter barn og unge i alderen 0–25 år. Psykisk helse omtales også i stortingsmeldingen om videregående opplæring. Disse medlemmer er glad for at det nå i en rekke kommuner og bydel er etablert «Rask psykisk helsehjelp», som er et lett tilgjengelig kommunalt tilbud til personer over 16 år med angstlidelser, depresjoner og søvnproblemer. Ved utgangen av 2019 kunne over 90 pst. av kommunene vise til at de hadde psykologkompetanse på plass. Fra 2020 er det innført et krav om psykologkompetanse i kommunene. Et godt helsetilbud og gode oppvekst- og

skolemiljøer er viktig for å lykkes i skolen og for å leve gode liv. Siden 2014 har det blitt bevilget over 1,3 mrd. kroner til helsestasjoner og skolehelsetjeneste i hele landet. Antallet årsverk innenfor helsestasjons- og skolehelsetjenesten har økt med 1 401 siden 2015.

Disse medlemmer merker seg at regjeringen har gjennomført en generell satsning på helse over hele Norge. Økningen i antallet jordmødre per 10 000 fødte de siste årene er svært høy. I 2019 er det 93,8 jordmødre per 10 000 fødte, sammenlignet med 2013 da det var 47,3 jordmødre per 10 000 fødte. Det vil gi mange innbyggere en god start på livet.

Disse medlemmer er i likhet med Arbeiderpartiet og deres punkt 28 i deres generelle merknader opp-tatt av at kvinner skal ha en trygg fødselsomsorg uansett hvor de bor, og viser til at de regionale helseforetakene har ansvaret for en stabil og tilgjengelig følgetjeneste. God følgetjeneste er avhengig av god jordmorberedskap i kommunene. Disse medlemmer vil peke på at i 2019 fikk de regionale helseforetakene i oppdrag å kartlegge følgetjenesten. Kartleggingen viser at helseforetakene i all hovedsak har fått på plass følgetjeneste. Oppdraget om å kartlegge følgetjenesten er fulgt opp med et nytt oppdrag for 2020 – om å få på plass tjenesten der den måtte være mangelfull. Disse medlemmer viser til at regjeringen fortsetter å satse målrettet på å øke antall jordmødre i kommunene, og for 2021 er det foreslått å øremerke 60 mill. kroner til jordmorårsverk i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Disse medlemmer har merket seg at Arbeiderpartiet i lanseringen av sin distriktpolitikk har varslet at de vil etablere en ny ordning for følgetjenesten. Men disse medlemmer har også merket seg at det er uklart hvilken ordning Arbeiderpartiet ønsker og hvordan det skal gjøres.

Disse medlemmer viser også til at regjeringen årlig har styrket sykehusbudsjettene for å behandle flere pasienter, øke kvaliteten og få ned ventetiden i spesialisthelsetjenesten. I 2021 er sykehusbudsjettet styrket med 6,3 mrd. kroner, som blant annet gir rom for å øke pasientbehandlingen med 2,3 pst. fra 2020. Den demografiske utviklingen tilsier et behov på 1,3 pst.

Disse medlemmer viser også til at det vil være krevende, med det bosettingsmønsteret og den geografien Norge har, å stille krav om responstid for ambulansedriften i forskrift, slik Arbeiderpartiet foreslår i sine merknader punkt 27. Det ville i så fall medføre at det må etableres flere ambulansestasjoner og flere ambulanser, og at det blir vanskelig å opprettholde kompetanse hos ansatte og tilfredsstillende kvalitet på tjenesten. Det blir vanskelig å rekruttere til ambulansetjenester som kanskje har så lite som to til fire oppdrag per uke. Disse medlemmer viser også til at Akuttutvalget, som den rød-grønne regjeringen nedsatte, i sin NOU fra 2015 anbefalte å ikke forskriftsfeste responstid,

fordi det var et krav som var vanskelig å oppfylle med den geografien Norge har.

Disse medlemmer viser til at regjeringen har fått på plass et permanent legehelikopter i Kirkenes, som styrker beredskapen betydelig i Øst-Finnmark. Øst-Finnmark er et svært stort område med spredt befolkning, og fremkommeligheten langs vei kan være varierende om vinteren som følge av værforholdene. Disse medlemmer mener derfor at det er et treffsikkert tiltak for å øke beredskapen og tryggheten i et av de mest sårbare områdene i landet.

Boligbygging i distriktene

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti er kjent med at det i enkelte distriktskommuner kan være risiko forbundet med å bygge seg en ny bolig fordi byggekostnaden for en ny bolig overskrider boligens verdi dersom den må selges. Gjennom lån fra Husbanken kan den økonomiske risikoen reduseres. En utfordring i enkelte distriktskommuner er at private banker ikke alltid gir lån til bygging av boliger. Det er fordi verdien av boligen er lavere enn byggekostnadene. I disse tilfellene kan Husbanken bidra med finansiering. Gjennom Husbankens låneordninger gis det normalt ikke lån som overstiger panteverdien av boligen. Disse medlemmer peker på at Husbanken kan gjøre unntak fra denne regelen i distriktene etter en individuell vurdering. Disse medlemmer viser til at regjeringen ber Husbanken om å sørge for at adgangen til å ta distriktpolitiske hensyn i långivningen blir bedre kjent. Regjeringen vil også kartlegge i hvilken grad lav tilgang på boliger er et problem for arbeidsgivere i distriktsområder for rekruttering av arbeidskraft.

Disse medlemmer mener at regjeringen, i den kommende strategien for boligsosial politikk, bør belyse hvordan Husbanken kan bidra til finansiering av boliger i slike tilfeller.

Frivillighet landet over

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringspartiene og Fremskrittspartiet i forbindelse med behandlingen av kommuneproposisjonen for 2021 gikk bort fra innlemming av støtten til frivilligsentralene i rammetilskuddet til kommunene – dette for å unngå at frivilligsentraler i distriktskommuner fikk svekket sin finansiering. Det gis heretter støtte til hver sentral, ikke basert på folketall. Disse medlemmer viser til at frivilligsentralene er svært verdifulle og spiller en viktig mobiliseringsrolle for frivillig innsats i kommunene. Disse medlemmer understreker at regjeringen vil styrke dette arbeidet, og at det vil ligge til grunn for regjeringens videre arbeid med langsiktig statlig medfinansiering av frivilligsentralene, både de

eksisterende og nye som kommer til. Disse medlemmer understreker at det gode samfunn skapes i samspillet mellom de nære fellesskapene, de offentlige tjenestene og næringslivet. I dette puslespillet er frivillig-sentralene en vesentlig brikke.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at disse partier vil skape et mer rettferdig og klimavennlig samfunn, der flere får muligheten til å jobbe. Arbeid til alle er målet. Dette kan Norge som nasjon bare få til sammen: på tvers av hvem man er, hvor mye penger man har, og hvor i landet man bor. Økt polarisering mellom ulike folk og ulike deler av landet svekker fellesskapet. Dette vil disse medlemmer bekjempe. Små økonomiske og sosiale forskjeller øker tilliten på tvers av sosiale lag, og på tvers av by og bygd. Det gjør også at fellesskapet kan bruke mer penger på velferd og investeringer.

Disse medlemmer viser videre til at disse partier vil føre en politikk for sterkere fellesskap, vekst og utvikling i hele landet. Et mer rettferdig Norge handler om mer enn arbeid til alle, inntektsutjevning og lik tilgang til helse og skole. Det handler også om makt og mulighet til å bygge ei framtid, og gode lokalsamfunn der man deltar og føler seg hjemme. Derfor er distriktspolitikken både et rettferdighetsprosjekt og et frihetsprosjekt.

Disse medlemmer mener distriktspolitikken må endre kurs, og at det bør settes i gang nye tiltak for å skape optimisme og framtidstro i hele landet. Disse medlemmer vil forsterke innsatsen der regjeringen har svekket den. Disse medlemmer vil bidra til å bygge ned motsetningene mellom sentrale områder og distriktene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til Arbeiderpartiets slagord by og land – hand i hand. Disse medlemmer vet at byer og mindre steder er gjensidig avhengige av hverandre. Og noe av det flotteste ved Norge er at det bor folk i hele landet.

Disse medlemmer mener det innen distriktspolitikken er en helt grunnleggende forskjell mellom Arbeiderpartiet og regjeringen Solberg. Disse medlemmer tror på skreddersøm og lokale løsninger – fordi landet vårt er mangfoldig og utfordringene ulike. Disse medlemmer viser til at regjeringen har prioritert skattekutt og sentraliserende reformer som går ut over distriktene. Disse medlemmer mener resultatet av denne politikken blir en svekking av distriktene og økte forskjeller mellom by og land.

Disse medlemmer viser videre til at i Arbeiderpartiets distriktspolitikk er arbeid og velferd det aller viktigste. Norge har naturressurser godt fordelt over hele landet. For å utnytte dette på en bærekraftig måte trengs et mangfold av arbeidsplasser i hele landet. Hvis

folk skal bo i og flytte til distriktene, må viktige tjenester som barnehage, skole og helsetilbud være i nærheten. Trygghet og nærhet er viktig for folk. Også de som bor i distriktene, må ha tilgang til bredbånd, og veiene må være sikre.

Disse medlemmer mener at industribedrifter er viktige hjørnesteinsbedrifter og viktige drivere i mange distriktssamfunn. Arbeiderpartiet vil derfor videreutvikle industriens muligheter og vil at Norge skal være industriens førstevalg. Lokale og regionale offentlige myndigheter og staten må derfor være en god partner og tilrettelegger for industrien.

Disse medlemmer konstaterer at effekten av klimaendringene merkes allerede. Man ser det særlig i distriktene hvor flom, ras, tørke og andre ekstreme vær-phenomen blir en stadig vanligere del av hverdagen. Målsettingene i klimapolitikken er like, men tiltakene er forskjellige. Klimapolitikken må behandle distriktene og byene ulikt.

Disse medlemmer mener at barna skal ha tilgang til aktiviteter innen idrett, kultur og fritid der de bor. Arbeiderpartiet vil derfor jobbe for at barn og unge i distriktene har tilgang til varierte og rimelige fritidsaktiviteter der de bor.

Disse medlemmer viser videre til at Arbeiderpartiet vil føre en politikk som legger til rette for vekst og utvikling i hele Norge. Disse medlemmer viser til følgende punkter som viktige for å fremme vekst og bærekraft i hele landet:

Arbeidsplasser og verdiskaping i hele landet

1. Videreføre ordningen med regionalt differensiert arbeidsgiveravgift

Dette er den viktigste ordningen i distrikts- og regionalpolitikken, og evalueringer viser at den fungerer etter hensikten. Ordningen bidrar til arbeidsplasser i distriktene. Inneværende periode for ordningen med regional differensiert arbeidsgiveravgift er forlenget, men nå starter forhandlinger om en ny periode. Arbeiderpartiet vil være garantist for å sikre at den differensierte arbeidsgiveravgiften videreføres.

2. Ny industri basert på skogen

Arbeiderpartiet mener skogen bør være et satsingsområde for arbeidsplasser og grønn økonomi. Det ligger et stort potensial for verdiskaping i skog- og trenæringen, og Arbeiderpartiets mål er at skognæringen skal vokse og bidra til å skape flere arbeidsplasser. Skal Norge lykkes med det, må vi legge til rette for industriutvikling og videreforedling framfor å sende ubearbeidet råstoff ut av landet. Arbeiderpartiet vil derfor legge til rette for at det kan etableres ny industri basert på ressursene i skogen, herunder innføre ordninger for å avlaste risiko for ny industribygging innen bioøkonomi og ny industri. Det er særlig viktig at nyetablerte selskaper kan dra

nytte av ordninger for risikoavlastning i investeringsfasen.

3. **Krafttak for mer matproduksjon basert på norske ressurser**

Arbeiderpartiet mener matproduksjonen må økes, og at Norge skal ha landbruk over hele landet. Økt produksjon og verdiskaping med utgangspunkt i verdikjedene innen jord- og skogbruk vil være en viktig del av løsningen på globale utslipps- og ressursutfordringer, samtidig som det gir fastlandsøkonomien flere bein å stå på. Arbeiderpartiet har som mål å sikre størst mulig selvforsyning gjennom praktisk og langsiktig klimatilpasning av jordbruket, og legge til rette for å øke produksjonen av norsk mat og fôr basert på norske ressurser.

4. **Sikre at mer fisk kan landes langs kysten – og bearbeides**

Arbeiderpartiet har ambisjoner om at Norge skal være verdens fremste sjømatnasjon. Norge har et formidabelt utgangspunkt med en lang kyst og rike fiskeressurser. Altfor mye fisk sendes ubearbeidet ut av landet, og her går Norge glipp av store muligheter. Arbeiderpartiet har større ambisjoner enn å fortsette med å være en råstoffleverandør. Verdiskapingen og eksportinntektene basert på fisken kan mangedobles dersom Norge i større grad enn i dag kan bearbeide fisken, og dermed skape flere arbeidsplasser langs kysten. Arbeiderpartiet vil hegne om samfunnskontrakten mellom hav og land for å sikre mer bearbeiding, økt industrivirkosomhet og arbeidsplasser langs hele kysten.

5. **Bærekraftig fôr til havbruk innen 2030**

Arbeiderpartiet vil stimulere til økt produksjon av norskprodusert bærekraftig fôr med mål om at alt fôr til havbruksnæringen skal være fra bærekraftige kilder innen 2030.

6. **Realisere flere mineralprosjekter**

Norge er gode på næringsrettet forskning og kartlegginger, men kan bli bedre på realisering og skalering av prosjekter. Arbeiderpartiet vil derfor vri politikken i retning av skalering, slik at det for eksempel blir enklere å realisere flere mineralnæringsprosjekter.

7. **Øke regionale utviklingsmidler til alle fylker**

Regjeringen har systematisk redusert disse. Arbeiderpartiet har i sine budsjettforslag økt midlene til regional utvikling. Arbeiderpartiet vil prioritere å styrke midler til regional næringsutvikling og midler til omstilling der arbeidsledigheten er høy som konsekvens av covid-19.

8. **Styrke fylkeskommunene som næringsutviklere**

Arbeiderpartiet vil gi fylkeskommuner mer myndighet til å gjøre regionale vurderinger i arbeidet med å skape nye arbeidsplasser.

9. **Styrke norsk hestehold, hesteavl og hestesport uten at det baseres på totalisatoravgift**

Næringen har tusenvis av arbeidsplasser over hele landet og sørger for gode fritidstilbud for barn og unge. Næringen genererer om lag 16 000 arbeidsplasser spredt utover hele landet.

10. **Bedre ordninger for pendlere**

Høyregjeringen har kuttet i pendlerfradraget. Arbeiderpartiet vil senke egenandelen betydelig fra dagens nivå og gjennom det øke pendlerfradraget for vanlige folk som pendler.

11. **Forvaltning av rovdyr i tråd med rovdyrforliket**

Rovvilt i Norge skal forvaltes i tråd med rovdyrforlikene vedtatt i Stortinget, og forvaltningen av rovvilt skal gjennomføres i samsvar med Stortingets vedtak om bestandsmål, innenfor rammen av internasjonale forpliktelser etter Bernkonvensjonen og naturmangfoldloven.

12. **Lokalsamfunn skal sikres en rettfærdig og forutsigbar inntekt når egne naturressurser stilles til rådighet for verdiskaping**

Fellesskapets ressurser skal komme fellesskapet til gode. Der begrensede naturressurser er en del av innsatsfaktorene, når det er knapphet på naturressursene eller begrenset adgang og det tildeles brukstillatelser eller konsesjoner fra det offentlige, må dette komme fellesskapet til gode. Det er åpenbart at lokalsamfunnet skal sikres en rettfærdig andel av de verdiene som skapes med utgangspunkt i de lokale felles ressursene.

13. **Sikre melkeproduksjonen i distriktene med justert og lavere kvotetak og en kvotepolitikk for melk som styrker kanaliseringspolitikken**

14. **Styrke lokal mat**

Lokalmatproduksjonen har skutt fart de siste årene, omsetningen var i 2014 på 3,8 mrd. kroner, mens den i 2019 var på 5,25 mrd. kroner. Arbeiderpartiet vil styrke satsingen på lokal mat og opplevelser knyttet til landbruket, noe som er spesielt viktig for reiselivet.

15. **Styrke arbeidet med bærekraftig besøksforvaltning i forbindelse med reiseliv og turisme**

Strategier for besøksforvaltning er et godt verktøy for å forene klimahensyn med verdiskapingsarbeid. Arbeiderpartiet vil videreutvikle dette slik at miljømessig og økonomisk bærekraft går hånd i hånd. Dette vil være viktig for en videreutvikling av reiselivet.

16. **Gjennomgå rammevilkår for butikker i distriktene**

Fysiske butikker er viktige for mange lokalsamfunn. Tilstedeværelsen av et lokalt handels- og tjenestetilbud bidrar til attraktive nærmiljø i hele landet. Økt netthandel utfordrer grunnlaget for disse butikkene. Arbeiderpartiet vil gjennomgå rammevilkårene for fysiske butikker i distriktene og gjennom-

føre tiltak som sikrer at disse er godt rustet til å møte konkurransen fra netthandel og digitalisering.

17. Statlige anbud

Sikre at statlige anbud er utformet slik at lokale og regionale leverandører kan delta i konkurransen om hele eller deler av oppdraget.

18. Gjennomføre et nytt forskningsløft i nord

Arbeiderpartiet ønsker å øke samfunnsvitenskapelig forskning knyttet til nordområdene og utvikle nye forskningsprogrammer for nordområdene, særlig innen ressursforvaltning, havbruk, romaktivitet, energi og klima.

19. Styrke eksporten

Norsk eksport utvikler seg i feil retning, og regjeringens eksportpolitikk står til stryk. Arbeiderpartiet vil forenkle og styrke eksportfremmearbeidet, for å legge til rette for vekstmuligheter over hele landet.

20. Tilrettelegge enda bedre for kvinnelige gründere og næringslivsledere i distriktene

Mangfold er viktig for innovasjon og verdiskaping. Når Innovasjon Norge melder at det er vanskelig å nå målet om 40 pst. kvinneandel for de distriktsrettede risikolånene, viser det et behov for å tenke nytt. Arbeiderpartiet vil se på nye grep som gir et mer mangfoldig næringsliv i distriktene.

Velferd, trygghet og utdanning i hele landet

1. Øke inntektene til kommunene og fylkeskommunene

Arbeiderpartiet vil ha gode velferdstjenester i hele landet – både i store og små kommuner. For å møte framtidens kompetansebehov må kommunenes og fylkeskommunenes økonomi styrkes, for å sikre at de kan bygge en heltidskultur og investere i de ansattes kompetanse.

2. Frivilligsentraler

Frivilligsentralene er viktige initiativ i lokalsamfunn over hele landet. De er betydningsfulle både som uformelt treffsted, for folk som trenger litt hjelp i hverdagen, og for mange som ønsker å bidra i sitt lokalmiljø. Arbeiderpartiet vil garantere for en øremerket finansiering av frivilligsentralene på kulturbudsjettet, som sikrer tilbudet over hele landet.

3. Flere politifolk i hele landet

Regjeringen har underfinansiert nærpolitireformen slik at forliket som ble inngått, for lengst er brutt. Arbeiderpartiet har derfor konsekvent satt av mer ressurser til politidistriktene, slik at hele landet skal ha tilgang til mer politi. Stortingets vedtak om at de gjenværende lensmannskontorene skulle styrkes, er heller ikke fulgt opp. Nærpolitiet er ikke styrket, etterforsningsløftet er ikke gjennomført, og det er store kapasitetsproblemer innen påtale i politiet. Dette går ut over innbyggernes tilgang til polititjenester og svekker folks rettsikkerhet i by og land.

4. Nei til sentralisering av domstolene og jordskifterettene

Domstolenes behandling skal være effektiv og rettsikker. Folks mulighet for avklaring av tvister og konflikter utenom rettsapparatet må styrkes, og tilgangen til rettsråd økes. Dette er like viktig for folk over hele landet. Derfor ønsker Arbeiderpartiet at det skal være tilgang til domstoler også utenfor de mest folkerike stedene, og har sagt klart ifra om at Arbeiderpartiet ikke støtter sentraliseringsforslaget som Domstolsutvalget har foreslått i sin første delrapport.

5. Etablere lokale nærtjenestesentre i hele landet

Tjenester folk trenger i hverdagen, skal bli enklere og mer tilgjengelige med Arbeiderpartiet i regjering. Arbeiderpartiet vil etablere lokale sentre hvor du skal kunne få ordnet med pass, førerkort og sivile oppgaver (testamente, notarial osv.), og se på mulighetene for lokal rettshjelpsveiledning. Folk opplever i dag at tjeneste etter tjeneste flyttes ut av lokalsamfunnet og kommunen, og avstandene blir lengre for å ordne enkle ting. Arbeiderpartiet vil snu denne utviklingen.

6. Bedre spesialisthelsetjeneste

Arbeiderpartiet vil styrke helseforetakene økonomisk for å sikre gode sykehustilbud og helsetjenester også i distriktene.

7. Akuttmedisin i hele landet

Arbeiderpartiet mener det må bli en slutt på at ambulansetjenesten er salderingspost når regjeringen underfinansierer sykehusene. Arbeiderpartiet vil utrede forskriftsfestede responstider for ambulansetjenesten og investere i utstyr i bilene, slik at det ikke blir forskjeller rundt om i landet. Arbeiderpartiet er for at staten overtar luftambulansen.

8. Trygg fødselsomsorg uansett hvor du bor

Mange kvinner som bor langt unna sykehus, får ikke med seg jordmor i ambulansen. Minst 77 kommuner klarer ikke tilby god nok følgetjeneste ifølge nyhetsoppslag i VG. I tillegg har jordmødre i distriktskommuner lave stillingsprosent. Arbeiderpartiet vil etablere en ordning som vil bidra til å få en følgetjeneste på plass, slik at kvinner med mer enn 90 minutters reisetid får en jordmor med i ambulansen når de skal til fødeavdeling, samt et mer tilgjengelig svangerskaps- og barseltilbud hos jordmor, flere hjemmebesøk og kvinnehelsetilbud for øvrig.

9. Mer utdanningstilbud over hele landet

Arbeiderpartiet vil styrke universitetenes rolle i regional utvikling, blant annet gjennom nasjonalt kompetansefond og flere studieplasser til desentraliserte utdanninger. Arbeiderpartiet vil legge fram en plan for hvordan man styrker studiestedenes regionale rolle og den praksisnære forskningen, og

Arbeiderpartiet vil sørge for at målene om regionalt ansvar og lik tilgang til høyere utdanning i hele landet styrkes.

10. **Flere studieplasser og økt status for fagskolene**
Fagskoleutdanningene skal gi solid, høyere yrkesfaglig kompetanse. Arbeiderpartiet vil gi fagskoleutdanningene en viktigere rolle i den livslange læringen og satse på disse i tett samarbeid med partene i arbeidslivet.
11. **Flere må kunne ta kompetanseheving der de bor**
Det bør utlyses midler for at utdanningsinstitusjonene kan utvikle mer fjernundervisning og modulbaserte utdanninger på nett, som kan tas i hele landet, og koblet til kommunale praksisplasser.
12. **Steds- og tidsuavhengig kompetanseheving tilpasset varierte arbeidstider**
Arbeiderpartiet vil etablere pilotprosjekter der man bruker digitale løsninger for å gi steds- og tidsuavhengig kompetanseheving.
13. **Styrke studiesentrene som regionale samlingspunkter for desentralisert utdanning sammen med universitetene og høyskolene**
14. **Innføre en lokal vetorett slik at kommuner og fylkeskommuner selv kan styre omfanget**
Arbeiderpartiet vil hegne om den offentlige fellesskolen der barn og unge med ulik bakgrunn og fra ulike samfunnslag møtes og lærer hverandre å kjenne. Fellesskolen bygger opp tilliten og ned forskjellene mellom folk, det er bra for fellesskapet, økonomien og livskvaliteten vår. Et stort innslag av private skoler tapper offentlige budsjetter og skaper større skiller mellom barna.
15. **Si nei til tvungen karakterbasert opptak**
Arbeiderpartiet vil la fylkene avgjøre dette selv.
16. **Gjennomgå det kommunale og fylkeskommunale inntektssystemet for å sikre et likeverdig tjenestetilbud i hele landet**
Inntektssystemet må ta behørlige distriktshensyn og inneholde spredtbygdkriterier og skjønnsmidler.
17. **Oppløse tvangssammenslåing av fylkeskommuner som ønsker det selv, etter stortingsvalget i 2021**
Regjeringen har med hjelp fra stortingsflertallet slått sammen fylkeskommuner uten regional tilslutning. Arbeiderpartiet vil gi tvangssammenslåtte fylker som ønsker det, mulighet til å oppløses.
18. **Nytt kulturloft**
Kunst og kultur er grunnleggende for å skape gode liv og samfunn. Som på andre områder i samfunnet er også kunst- og kulturtilbud ulikt fordelt, og det er viktig å styrke tilbudene og bidra til at forskjellene i tilbudet reduseres. Kulturpolitikken skal sørge for at alle får muligheten til å oppleve kunst og kultur av høy kvalitet, uavhengig av lommebok, alder og bosted. Kulturens andel av statsbudsjettet skal trappe opp til 1 pst. Veksten skal komme hele landet til

gode og vil gi rom for økt satsing på kunst og kultur i hele landet, der ambisjonene for kulturfeltet skal heves og tersklene for deltakelse senkes.

19. **Nasjonalt samisk kulturloft**
Arbeiderpartiet vil sikre gode rammevilkår for samisk kultur, næringsliv, samfunnsliv og samiske språk, blant annet ved å gjennomføre et nasjonalt samisk kulturloft.
20. **Likestilling i hele landet**
Arbeiderpartiet vil ha en offensiv likestillingspolitikk der kunnskap og utvikling prioriteres i alle deler av landet. Det bør bevilges midler til å etablere flere regionale likestillingssentre som kan være pådrivere og veiledere for likestilling. Det finnes i dag tre likestillingssentre. Arbeiderpartiet mener det trengs folk som jobber med å fremme likestilling i alle deler av landet, og vil etablere flere nye likestillingssentre.
21. **Se på muligheten for at skatteinnkreving fortsatt skal være et kommunalt ansvar**
Regjeringen fikk flertall i Stortinget for å statliggjøre den kommunale skatteinnkrevingen. Dette vil kunne føre til store inntektstap for Norge, ettersom den kommunale innkrevingen har vist seg svært effektiv. Arbeiderpartiet ønsker å vurdere denne endringen på nytt.
22. **Politidirektoratets rolle**
Arbeiderpartiet vil gjennomgå Politidirektoratets rolle med mål om at mer av ressursene brukes ute i politidistriktene
23. **Tillitsreform**
Arbeiderpartiet vil styre offentlig sektor basert på norske, sosialdemokratiske verdier som tillit, åpenhet og samarbeid. Arbeiderpartiet vil derfor ha en tillitsreform i offentlig sektor. Reformen skal involvere og forplikte alle deler av offentlig sektor. Mange brukere møter et system hvor de som bestemmer, er fjernt fra folk, og hvor tjenestene er fliset opp av konkurranseutsetting, bestiller-utfører-modeller, outsourcing, internfakturering og ansvarspulverisering. Reformen vil ha betydning for offentlig sektor i hele landet.
24. **Nærhetsprinsipp for statlig styring**
Arbeiderpartiet vil innføre en rekke nærhetsprinsipper for statlig styring. De siste årene har vi sett en statlig tilbaketrekking fra distriktene. Arbeiderpartiet vil innføre følgende nærhetsprinsipper for statlig styring:
  - Statlige virksomheter skal organiseres slik at kompetansen ligger så nært innbyggerne som mulig.
  - Nye statlige arbeidsplasser skal legges utenfor Oslo, med mindre helt åpenbare grunner tilsier noe annet. Veksten innenfor eksisterende stat-

lige arbeidsplasser skal fordeles mer rettferdig mellom by og land.

- Ingen vedtak om nedleggelse av statlige tjenestesteder i neste stortingsperiode med mindre det er avgjørende for å ivareta viktige nasjonale interesser.
- Digitalisering skal tas i bruk for å sikre eksisterende arbeidsplasser og utvikle tilbudene der innbyggerne er.
- Det skal innføres en regel om distriktpolitisk konsekvensanalyse av alle reformer.

25. **Vurdere nye grep for at distriktskommuner skal innovere enda mer**

Telemarksforskning har nylig lagt fram to rapporter: en som viser at distriktskommuner sjeldnere bruker statens virkemidler for innovasjon, og en med forslag til tiltak for å heve innovasjonstempoet i distriktskommuner. For å sikre god velferd i hele landet må vi utvikle virkemidler og arbeidsmetoder som treffer også i distriktene. Utviklingen med at distriktskommuner i mindre grad bruker statlige innovasjonsvirkemidler, vil Arbeiderpartiet endre på. Arbeiderpartiet vil styrke tilretteleggingen for innovasjon og digitalisering i distriktskommuner.

26. **Videreutvikle prosjektet Distriktskommune 3.0**

Prosjektet jobber med å styrke koblingen mellom samfunnsplanlegging og lokalt utviklingsarbeid. Dette er viktig når små distriktskommuner har få ressurser til å prioritere dette. Prosjektet skal utvikle nye arbeidsmetoder for samskaping og innovasjon i samarbeid med distriktskommuner.

Distriktsvennlig infrastruktur

1. **Bredbånd må være tilgjengelig i hele landet**

Arbeiderpartiet vil prioritere mer til utbygging av bredbånd. Arbeiderpartiet har i Nasjonal transportplan 2018–2029 foreslått å bruke 6 mrd. kroner over 12 år på bredbånd. Dette er fulgt opp i de årlige budsjettforslagene våre. Framover må det jobbes for å også sikre at distriktene har god digital infrastruktur, slik at det kan tas i bruk nye teknologiske løsninger, som for eksempel 5G. Det samme gjelder utbygging av mobilnettet og DAB-nettet.

2. **Ruste opp veinettet i distriktene**

Særlig etterslepet på fylkesveiene er stort, og mange veistrekninger er rasutsatte. Innbyggerne skal kunne kjøre på trygge veier. Arbeiderpartiet vil sette i gang arbeidet med en trygghetspakke for fylkesveiene (tunnel, skred, bruer og etterslep).

3. **Staten må ta en større del av ferjeregningen**

Et godt og rimelig ferjetilbud er avgjørende for bosetting og verdiskaping langs den langstrakte kysten vår. Arbeiderpartiet vil sørge for at staten tar en større del av ferjeregningen, gjennom økte overføringer til fylkeskommunene og bedre støtteord-

ninger for innføring av miljøteknologi.

4. **Bruke Husbanken mer aktivt for å legge til rette for boligetablering i distriktene**

Flere steder i landet vil byggekostnadene for en bolig overstige potensiell salgspris når boligen står ferdig. Det må etableres ordninger som reduserer risikoen ved boligbygging i distriktene.

5. **Startlån til flere**

Arbeiderpartiet vil at startlån skal være tilgjengelig for ungdom som egenkapital og skal vurderes etter inntekt og formue. Derfor må vi se på Husbankens målgrupper.

6. **Flere veier inn i boligmarkedet**

Vi vil innføre rett til leie-til-eie med finansiering gjennom Husbanken for vanskeligstilte på boligmarkedet. Kommuner må oppfordres til å bruke «fra leie til eie» som et prinsipp i lokal boligsosial planlegging og utforming. Arbeiderpartiet vil bidra til å etablere flere ikke-kommersielle utleieboliger.

7. **Tomter og boliger for unge**

Det må legges bedre til rette for førstegangsetablere. Arbeiderpartiet vil at kommunene må legge til rette for kommunale tomter og rimelige boliger for førstegangsetablere og studentboliger.

8. **Sikre et godt kortbanenett og et godt likeverdig tilbud på de regionale flyrutene**

Arbeiderpartiet vil opprettholde et godt, desentralisert nett med kortbaneflyplasser og sørge for at disse brukes i arbeidet med elektrifisering av luftfarten. Flytilbudet i distriktene er under press. Kuttet i antall Widerøe-ruter illustrerer behovet for endring i rammebetingelsene for å fly kommersielt på kortbanenettet. Alle sidene ved de regionale flyrutene må gjennomgås – antall FOT-ruter, avgifter, kjøpsansvar og finansiering, for å nevne noe.

9. **Mer penger til flom- og rassikring**

Norge må forvente at kommuner og fylkeskommuner vil få økte kostnader som følge av hyppigere ekstremvær. En ny regjering må gå gjennom finansieringsordningen for både forebygging og opprydding som følge av dette.

10. **Pilotprosjekt smarte bygder**

Arbeiderpartiet ønsker å få på plass et pilotprosjekt med smarte bygder der energisystemer og småskala energiproduksjon prøves ut i småsamfunn i nord.

11. **Styrke kommunenes evne til og arbeid med klimatilpassing**

Norge må 1) øke kunnskapen om sannsynligheten og effekten av fysisk klimarisiko og 2) tenke klimarisiko i alle planer hvor mer ekstremvær og hyppigere forekomst av store nedbørsmengder medfører økt fare for flom og skred. Arbeiderpartiet mener derfor at det blant annet må sikres rett og tilstrekkelig kompetanse i kommunene om fysisk klimarisiko, sikres midler til nødvendige forebyggende tiltak når

beredskaps-, kommune- og reguleringsplaner utarbeides, og sikres kommunene kunnskap om klima- og energiplanlegging og klimatilpassing.

12. Ladestasjoner for elbiler i hele landet

Elbilpolitikkenes skyggeside er at ikke alle får ta del i godene. Selv om elbilen er kraftig subsidiert, må kjøper fremdeles ha råd til å kjøpe bilen i utgangspunktet. Dagens elbilfordeler favoriserer de som har råd til å kjøpe nye og dyre biler. Arbeiderpartiet ser derfor ikke noen grunn til å subsidiere de mest luksuriøse elbilene – de som har råd til dyre biler, har også råd til å betale moms på dem. Arbeiderpartiet vil bruke pengene på raskere utbygging av ladestasjoner i hele landet. En rekke kommuner mangler i dag ladestasjoner for elbil.

13. Innføre en fleksibel veibruksavgift

Arbeiderpartiet mener effektiviseringen av bompengeneinnkreving kan bli bedre ved å innføre obligatorisk brikke for alle kjøretøy, da det er det tiltaket som gir størst reduksjon i innkrevingskostnadene. Dette vil også åpne muligheten for differensiert betaling ut fra blant annet tid, utslipp, geografi og så videre. Arbeiderpartiet mener en fleksibel veibruksavgift vil åpne for å prise bruk av vei avhengig av geografi, drivstoff og tidspunkt på døgnet. Veiprising vil også kunne gi betydelige reduksjoner i innkrevingskostnadene, noe som vil gi mer vei for pengene.

14. Utvikle regionavtaler

Arbeiderpartiet vil utvikle «regionavtaler» mellom staten, kommuner og regioner, som skal sikre utvikling og vekst i hele landet og langsiktige rammer for næringsliv, transport, bosetting, utdanning og velferd.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke norsk hestehold, hesteavl og hestesport uten at det baseres på totalisatoravgift.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke veksten i de frie inntektene til kommunesektoren betydelig.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå et pilotprosjekt for smarte bygger.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå å reetablere satsingen på boligetablering i distriktene.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke finansieringen av hurtigbåt- og fergetilbudet i distriktene.»

«Stortinget ber regjeringen foreslå nye tiltak for at distriktskommuner skal innovere mer enn i dag.»

«Stortinget ber regjeringen sikre lik tilgang til kunnskap og kompetanse i hele landet gjennom å styrke utdanningsinstitusjonenes regionale rolle og gjøre det enklere å få kompetansepåfyll og å ta mer utdanning som voksen.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle sidene ved de regionale flyrutene for å sikre et godt og likeverdig kollektivtilbud i distriktene.»

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for en betydelig forbedring av mobildekningen i hele landet og utbygging av flere mobilmaster.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke midlene til bredbåndsutbygging betydelig.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke regionale utviklingsmidler til fylkeskommunene.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke pendlerfradraget for vanlige folk.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utvikle 'regionavtaler' mellom staten, kommuner og regioner, som skal sikre utvikling og vekst i hele landet og langsiktige rammer for næringsliv, transport, bosetting, utdanning og velferd.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis forslag om økning av bevilgninger til bredbånd og de regionale utviklingsmidlene og vil primært støtte disse.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at det går godt i Distrikts-Norge. Distriktpolitikken handler ofte for hovedstaden om overføringer og bistand til distriktene. Sannheten, slik disse medlemmer ser det, er at det distriktene trenger, ikke er milde overføringer, men rett og slett at vi legger til rette med skatte- og avgiftspolitik, infrastruktur og lokalt selvstyre – så klarer distriktene seg veldig fint.

Reduksjon av selskapskatten er tiltak som har vært positivt for næringslivet. Videre ønsker disse medlemmer å fjerne eiendomsskatten helt for både næring og privatpersoner. Lokalt eierskap til bedrifter og

arbeidsplasser er viktig. Disse medlemmer ser verdien av bedriftseiere med generasjonsperspektiv som er en del av lokalsamfunnet. For disse oppleves formuesskatten urettferdig, da en utenlandsk eier av en bedrift har bedre betingelser enn den lokale langsiktige eieren. Disse medlemmer vil derfor kraftig redusere formuesskatten for å legge til rette for arbeidsplasser og verdiskaping.

Disse medlemmer viser til distriktsdebatten og Senterpartiets kritikk av fraflytting fra Nord-Norge. Disse medlemmer viser til at fraflyttingen i stor grad skyldes at innvandrere flytter til det sentrale Østlandet. Disse medlemmer viser til tall fra SSB om at den totale fraflytningen fra Nord-Norge fra 2014 til 2019 var 19 368 personer. Av disse var 12 365 innvandrere. Disse medlemmer viser videre til at det var 20 pst. flere med norsk bakgrunn som flyttet fra Nord-Norge med Senterpartiet i regjering.

Disse medlemmer ønsker å gjøre livet enklere for folk flest, uavhengig av om man bor i distriktet eller i Oslo. For å gjøre livet enklere for folk flest må møtet med det offentlige gå så raskt og effektivt som mulig. Nødvendige tiltak er forenklinger i plan- og bygningsloven, å fjerne eiendomsskatten og å redusere gebyrene ute i kommunene, for å nevne noe. Disse medlemmer mener bruk av selvkost i større grad må følges opp ute i kommunene. Videre viser disse medlemmer til at saksbehandlingstiden for reguleringsplaner i 2018 var på 644 dager, mot 593 dager i 2017. Dette er en trend som må snus. Reguleringsplaner for både næringsvirksomhet og boligutbygging må skje smidig for privatpersoner, utbyggere og næring for øvrig. Disse medlemmer mener det er behov for ytterligere forenklinger i plan- og bygningsloven. Disse medlemmer er også urolige over at planprosessene er uforutsigbare.

Disse medlemmer registrerer at det er for få unge personer per pensjonist, og at det er mangel på kompetent arbeidskraft ute i distriktene. Dette er utfordringer som må tas tak i for å holde velferdssamfunnet i gang. Disse medlemmer mener kommunene må samarbeide med utdanningsinstitusjonene og gjerne være kunder som kjøper utdanningsopplegg som lar seg kombinere med å bo i distriktet og med å få relevant utdanning.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at det har vært et prosjekt i Vestland som nå heter «Naustforeninga Nytt i Naust» og tidligere «Ny næring i gamle bygg». Dette ble igangsatt for å lage en modell for å sikre at eldre bygg bygd for en annen tid kunne omgjøres til ny aktivitet, slik at disse blir vedlikeholdt. Disse medlemmer mener at dette er en viktig problemstilling, og ønsker at prosjektet blir vurdert til å danne inspirasjon for en nasjonal veileder for kommu-

nene om lettere å få godkjent bruksendringer for å sikre formålet. Om regjeringen i dette arbeidet ser behov for lovendringer er disse medlemmer positive til å få forslag til lovendringer som gjør det lettere å ta vare på kystkulturen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, og Kristelig Folkeparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en veileder for hvordan man kan ta vare på eldre bygg gjennom bruksendring til ny aktivitet.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet merker seg at regjeringen har sendt på høring forslag til reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen. Disse medlemmer mener prinsipielt at dette arbeidet er overflødig og heller burde vært erstattet med mer lokalt selvstyre for alle kommuner. Disse medlemmer viser også til Fremskrittspartiets representantforslag om å frata fylkesmannen og Statens vegvesen innsigelsesretten. Dette ville vært det største bidraget fra staten til distriktene, nemlig å få lov å bestemme mer over egne areal.

Dersom regjeringen går videre med å lage planretningslinjer, håper disse medlemmer de er tydelige på at lokalt selvstyre skal vektlegges enda sterkere.

Disse medlemmer har med interesse lest høringsinnspillene og merket seg at en del kommuner ønsker å bli plassert i en mildere sone. Disse medlemmer er enig i at det er fornuftig dersom man skal ha et system med ulike soner, og vil foreslå å imøtekomme disse ønskene. Disse medlemmer har også merket seg at Bergen bystyre som eneste kommune ønsker seg i en strengere sone. Disse medlemmer påpeker at det må være første gang i norgeshistorien at en kommune aktivt går inn for å begrense sin egen makt til fordel for staten. Disse medlemmer ønsker av hensyn til innbyggerne i Bergen kommune ikke å imøtekomme dette ønske med å flytte makt fra Bergen til Oslo om arealpolitikken i Bergen kommune.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge bort arbeidet med differensierte planretningslinjer og sørge for retningslinjer som plasserer alle landets kommuner i mildeste kategori med mest mulig lokalt selvstyre.»

«Stortinget ber regjeringen plassere hele Alver kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere hele Indre Fosen kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere Porsgrunn kommune i sone 2 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere Sola kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere Karmøy kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere Øygarden kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere Frøya kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere øya Røvær i Haugesund kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere øya Ombo i Stavanger kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

«Stortinget ber regjeringen plassere Sandnes kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor fylkesmennene at lokalt selvstyre skal vektlegges sterkere enn i dag ved behandling av kommunale planer og dispensasjoner.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at kommunene burde ha større mulighet til å konkurrere om næringslivet og pengesterke innbyggere. Dette er særlig viktig for distriktskommunene. Disse medlemmer mener formuesskatten bør fjernes i sin helhet, men at dette kan gjøres trinnvis ved at staten fjerner den statlige inntekten på formu-

esskatten fra 2022. Formuesskatten er i dag 0,85 pst. etter at et bunnfradrag er trukket fra. 0,15 pst. går til staten, mens 0,70 pst. går til kommunen. Den sistnevnte delen kan reduseres av den enkelte kommune.

Disse medlemmer viser til at i Norge trenger lokalt eierskap, og at skattepolitikken må legges til rette for like konkurransevilkår. I dag favoriseres utenlandske eiere, og det er distriktsfiendtlig. Koronakrisen har gjort det enda viktigere å ta grep for å stimulere næringslivet til investeringer.

Disse medlemmer viser til at formuesskatten kuttes i alle landene rundt oss, og at det av den grunn haster med å få fjernet skatten i Norge. Det er viktig å ha tiltro til at ordførere ser mulighetene som ligger i å fjerne skatten helt dersom kommunene får den muligheten. Disse medlemmer viser til at Bø kommune i Vesterålen kutter store deler av den lokale inntekten fra formuesskatten fra 2021, at næringslivet har reagert positivt på denne type, kommunale skatteuttak, og at dette gir helt nye muligheter for kommunen. Distriktskommunene har mye Oslo ikke har. Det er generelt billigere å etablere seg der, det er nok areal å ta av, boligprisene er gunstige, og omgivelsene er flotte. Får distriktskommuner fjernet hele formuesbeskatningen fordi staten kutter sin del, gir dette mange nye muligheter for kommunene.

På denne bakgrunn fremmes følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til skattevedtak for 2022 der statens inntekter fra formuesskatten kuttes helt, slik at det kan være opp til kommunene å kutte den resterende formuesskatten i sin helhet.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av det framtidige mulighetsrommet for endring av formuesskatten, der både statens inntekter og kommunenes handlingsrom for konkurranse om skattebetingelser mellom kommuner belyses.»

Generelle merknader fra Senterpartiet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener man må se sammenhengene mellom fordeling av tjenestetilbud, transport og infrastruktur, beredskap, bolig, arbeidsplasser og skatte- og avgiftspolitikken, dersom man reelt sett ønsker å sikre utvikling av hele landet. Den smale distriktspolitikken i form av de distriktsrettede virkemidlene er et viktig supplement til en helhetlig politikk for hele landet.

Disse medlemmer viser til at regjeringen og støttepartiene gjennom seks år har sentralisert arbeids-

plasser, tjenestetilbud, økonomiske ressurser, makt og innflytelse til en liten del av Norge. Innen offentlig sektor har regjeringen foreslått og til dels fått gjennomslag for sentraliserende reformer i kommunesektoren, sykehussektoren, universitets- og høyskolesektoren, politiet, Skatteetaten og fengselsvesenet. Regjeringen har gjort skattegrep og lovendringer som har åpnet opp for mer privatisering og stordrift samt skattelettelser til dem som allerede har mest.

Disse medlemmer mener at regjeringen ved å kombinere skattekutt til de aller rikeste med nye avgifter som rammer vanlige folk, har bidratt til at vi i Norge nå opplever en økning i forskjeller og sentralisering av velstand og formue.

Senterpartiet er motstander av denne utviklingen fordi den over tid vil skape store sosiale forskjeller. De sosiale forskjellene vil få et klart geografisk preg, der ressurser flyttes til de store byområdene mens distriktene blir tappet for arbeidsplasser, velferdstjenester og innbyggere.

Disse medlemmer mener regjeringen og støttepartienes politikk skaper problemer i både by og bygd; i byene fordi sentraliseringen fører til høye boligpriser og trengselsproblematikk, og i bygdene fordi redusert tjenestetilbud og fraflytting truer samfunnet og reduserer livskvaliteten. Også innad i lokalsamfunn øker de sosiale forskjellene. Et samfunn med små forskjeller er bedre å leve i for alle. Disse medlemmer viser til at forskning viser at inntektslikhet gir lavere kriminalitet, høyere tillit, høyere tilfredshet, høyere produktivitet og mer innovasjon på arbeidsplassen.

Disse medlemmer viser til at Norges rikdom er bygget på naturressursene våre. Det skapes enorme verdier og flere enn 100 000 arbeidsplasser innenfor landbruk, mineral-, industri-, fiskeri- og havbruk og reiseliv i Norge i dag. Disse næringene sysselsetter i tillegg mange leverandører og har store ringvirkninger. Spredt bosetting har vært avgjørende for den velferdsutviklingen Norge har hatt. Næringsressurser er spredt i hele landet. Senterpartiet mener det ikke er noe som tyder på at behovet for å ta i bruk naturressursene vil reduseres i fremtiden, og for å utnytte disse ressursene er man avhengig av folk i hele Norge som ser muligheter og tar disse i bruk for verdiskaping.

Disse medlemmer ønsker en politikk for Norge som gir tjenester nær folk, utvikling i hele landet og utjevning av både sosiale og geografiske forskjeller. Dette krever en helhetlig tilnærming med særlig vekt på noen av de følgende områder:

Tjenester nær folk

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at kommuner og fylkeskommuner sørger for de grunnleggende velferdstjenestene til innbyggerne. Midlene til kommunene og fylkeskommunene går til å

drive gode skoler for barna våre, yte god eldreomsorg for våre eldre og gi gode tjenester til innbyggere og næringsliv. Penger til kommunene er penger til de grunnleggende tjenestene folk trenger i hverdagen. Trangere økonomiske tider for kommuner og fylkeskommuner betyr dårligere tjenester til folk. Senterpartiet mener en grunnleggende forutsetning for at det fortsatt skal bo folk i hele landet, er at det skal være gode tjenester nært folk. Senterpartiet mener dette innebærer at innbyggertall og reiseavstander ikke skal være avgjørende for de økonomiske forutsetningene kommunene får til å gi den hjelpen folk trenger i eldreomsorgen, i barnehagen eller i skolen. Sosiale og geografiske forskjeller må utjevnes på tvers av store og små kommuner og mellom by og bygd. Disse medlemmer viser i den forbindelse til merknader og forslag i Innst. 383 S (2019–2020) om Kommuneproposisjonen 2021.

Disse medlemmer mener nærskoleprinsippet må gjelde, slik at alle elever får rett til å gå på skolen i sitt nærmiljø. Disse medlemmer vil unngå å tvinge elever til å flytte på hybel eller ha lang reisevei for å komme seg til skolen.

Desentralisert høyere utdanning i hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det må legges bedre til rette for desentralisert høyere utdanning. Tilgjengelig utdanning er en forutsetning for at Norge skal klare å sikre nok og relevant kompetanse i alle kommuner.

Disse medlemmer viser til at Senterpartiet siden 2015 har advart mot konsekvensene av strukturreformen i høyere utdanning som regjeringen satte i gang. Ved gjennomføringen av strukturreformen i universitets- og høyskolesektoren var målet ifølge regjeringen bedre kvalitet gjennom sammenslåing. Senterpartiet advarte mot at reformen ville resultere i sentralisering. Et resultat av dette er at styret ved Nord universitet vedtok å legge ned studiestedene på Nesna og i Sandnessjøen etter at det har pågått en nedbygging av studiestedene ved universitetet helt siden fusjonen var et faktum. Til tross for høylytte protester fra studenter, lærere og lokalsamfunn har regjeringen abdisert i styringen av universitets- og høyskolesektoren og ikke foretatt seg noe for å sikre studiene ved Nesna og Sandnessjøen og en rekke andre steder i Norge.

Disse medlemmer viser til at historiske skjevheter og økt innslag av konkurranse vil kunne forsterke institusjonenes ulike forutsetninger for å få uttelling i finansieringssystemet. Senterpartiet har derfor foreslått å omprioritere fra den resultatbaserte andelen av finansieringen av universiteter og høyskoler til basisfinansieringen til høyskolene og de nye universitetene. Videre har Senterpartiet i sine alternative statsbudsjetter foreslått å innføre tilskudd til desentraliserte utdanningstilbud og tilskudd som kan kompensere for merkostnadene ved å

drive flercampusinstitusjoner. Disse medlemmer mener det er sentralt at finansieringen av universitets- og høyskolesektoren må understøtte utdanningsinstitusjonenes regionale samfunnsoppdrag. Disse medlemmer viser til Representantforslag 8:78 (2019–2020) fra representanter fra Senterpartiet om at Statsbygg ikke skal selge bygningene på studiested Nesna.

Helsepolitikk for hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at samhandlingsreformen ble iverksatt fra 1. januar 2012. Reformen skulle medvirke til at det blir lagt større vekt på forebygging og tidlig intervensjon, og at en større andel av den samlede innsatsen i helse- og omsorgstjenesten skjer i kommunene. Innbyggerne skulle få flere og bedre helsetjenester lokalt.

Senterpartiet er sterkt i tvil om hvorvidt samhandlingsreformen har virket etter hensikten, og viser til Representantforslag 19 S (2018–2019) fra representanter fra Senterpartiet om en evaluering av samhandlingsreformen, jf. Innst. 206 S (2018–2019). Det har skjedd en ansvarsoverføring fra sykehusene til kommunene, men det er ikke dokumentert at ressurs- og personalinnsatsen i helsetjenesten har gitt den forutsatte vridningen. Sykehusene har fortsatt den sterke veksten i ressursinnsats. Samtidig har det skjedd en sentralisering innenfor akuttmedisinen som har redusert lokalsykehusenes betydning.

Disse medlemmer mener det er en rekke tjenester innen spesialisthelsetjenesten som kan flyttes ut av eksisterende strukturer og inn i lokalmedisinske sentre. De regionale helseforetakene må utarbeide tiltaksplaner for utvikling av spesialisthelsetjenester ved lokalmedisinske sentre, og disse bør inneholde tilbud innenfor både diagnostikk og behandling (poliklinikk, dagbehandling og innleggelse). Senterpartiet mener kommunene skal stimuleres til innsats i bygging av botilbud til en voksende eldre befolkning. Statlig tilskudd til nye sykehjems- og omsorgsplasser må videreføres, slik at det fortsatt også gis tilskudd til ombygging og rehabilitering. Det er nødvendig med en gjennomgang av ordningen for kompensasjon for ressurskrevende tjenester med mål om endring, herunder hvordan innbyggere over 67 år kan inkluderes.

Utviklingen av velferdsteknologi i kommunehelsetjenesten trenger særskilt oppmerksomhet i årene framover. Overgang til teknologiske hjelpemidler må sees i sammenheng med brukerbehov, samtykkekompetanse og nytte, og de etiske aspektene må overveies nøye. Det er viktig å involvere brukerne i denne prosessen. Intensjonene bak samhandlingsreformen er gode. Dersom den gjennomføres etter forutsetningene, vil den bidra til en bedre fordeling av helsetjenestene uavhengig av bosted. Dette forutsetter at oppgaveoverføring til kommunene følges av budsjettoverføringer, og

at det legges bedre til rette for en desentralisering av kompetansearbeidsplassene innen helsetjenesten.

Boliger i hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener bolig er et velferdsgode på linje med arbeid, helse og utdanning. En trygg og stabil bosituasjon er en nødvendig ramme rundt alle menneskers liv. Boligpolitikken er et område som påvirkes av sentralisering på andre områder. Når arbeidsplasser og tjenester flytter fra utkant til sentrum, og den økonomiske politikken gjør at ressursene går fra utkant til sentrum, øker presset på boligmarkedet i byer og tettsteder. Dette fører til at folk med vanlige inntekter må ta opp stadig større lån for å kjøpe seg en bolig, og at det blir vanskeligere for unge å komme seg inn på boligmarkedet. Samtidig er det et problem at man i distriktene kan risikere at byggekostnadene for nye boliger overstiger panteverdien av boligen, noe som er til hinder for oppføring av nye boliger. Disse medlemmer mener det var beklagelig at regjeringen fikk tilslutning til å fjerne ordningen «boligetablering i distriktene» i statsbudsjettet for 2015. Evaluering av ordningen viste gode resultater og tilsa en videreføring. Senterpartiet har foreslått å gjeninnføre tilskudd til boligetablering i distriktene.

Disse medlemmer viser til at utviklingen i boligmarkedet bidrar til å øke de økonomiske forskjellene mellom folk i by og bygd på en måte som er uheldig. I tillegg til målrettede virkemidler i boligpolitikken mener disse medlemmer det er helt avgjørende å føre en politikk som sørger for at folk kan bo og arbeide i hele landet, og da vil også presset på boligmarkedet bli mindre.

Disse medlemmer viser til forslag fra Innst. 112 S (2019–2020), hvor det ble bedt om en utredning for å sørge for boligbygging i hele landet. Særskilte løsninger for boligbygging i distriktsområder, og områder hvor byggekostnader kan overstige panteverdien av boligen, samt boligbygging i pressområdene, må stå sentralt. Det ble videre bedt om å se på Husbankens rolle og innretning av virkemidler samt løsninger for førstegangsetablerere, enslige, varig vanskeligstilte og personer med særlige behov. Disse medlemmer mener en slik utredning vil være et nødvendig grunnlag for å ta tak i de utfordringene Norge har med boligpolitikken.

Nærbutikken – en viktig møteplass

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at nærbutikken er en viktig møteplass i distriktene. I tillegg kan den bidra til god samfunnsutvikling og til å styrke kommunens servicetilbud. Et tettere samarbeid mellom kommune og nærbutikk er med andre ord en vinn-vinn-situasjon. En butikk er en del av infrastrukturen i et lokalsamfunn, på linje med for eksempel skole og barnehage. Senterpartiet mener butikken

kan være en hjørnestein for at folk skal bo og trives på bygda. For lokalsamfunn i enkelte distriktskommuner er nærbutikken den eneste felles institusjonen de har igjen. Dersom butikken skulle forsvinne, forsvinner også denne møteplassen. Disse medlemmer viser til at Merkur-programmet for utvikling av distriktsbutikker 1. januar 2019 ble en del av Distriktsenteret. En viktig målsetting med dette er å styrke samfunnsutviklerperspektivet i Merkur. Disse medlemmer viser til at butikktutvikling er en god og effektiv måte å drive bygdeutvikling på. Et godt samarbeid med kommunene er avgjørende for å få dette til. Disse medlemmer mener at ordningen er god, men at den må forbedres.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan MERKUR-ordningen kan utvides til også å gjelde dem som ikke har egenkapital og ikke vil kunne opparbeide tilstrekkelig overskudd og derfor ikke har midler til å medfinansiere tiltak.»

Frivillighet i hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener kultur er grunnleggende for å leve gode liv og skape gode samfunn. Fritidsaktiviteter og kulturtilbud er viktig for både trivsel, helse og samhold i små og store lokalsamfunn. Gode vilkår for frivilligheten er avgjørende for at vi skal kunne ivareta det enorme dugnadsarbeidet som foregår over hele landet. Dette har uvurderlig verdi for enkeltmennesker, lokalsamfunn og for staten. Grep som momskompensasjon for frivilligheten og forutsigbar finansiering er investeringer som koster relativt lite for staten, men som utgjør enormt mye for de menneskene og organisasjonene som omfattes.

Disse medlemmer mener finansieringen av frivilligsentraler er et aktuelt eksempel på at regjeringen ikke verdsetter frivillighetens rolle tilstrekkelig. Den omleggingen av finansieringsmåten som regjeringen foreslo fra 2021, ville høyst sannsynlig betydd at mange frivilligsentraler ville blitt nedlagt grunnet manglende finansiering. Disse medlemmer støttet ikke omleggingen og ønsket heller å videreføre støtten til frivilligsentralene med særskilt tilskudd. Heldigvis gikk ikke Stortinget med på regjeringens forslag.

Tillitsreform gir mindre byråkrati

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at sentralforvaltningen vokser i Norge. Dette henger tett sammen med økt detaljstyring, rapportering og resultatmåling. Samtidig svekkes førstelinen og de som utøver tjenester overfor innbyggerne. Senterpartiet ønsker derfor en tillitsreform med myndighet og

ansvar nær folk. Det må lyttes til lærere, helsepersonell, politifolk, lokalpolitikere og andre som vet best hvordan oppgavene kan løses lokalt. Ved å legge om offentlig sektor i retning av mer tillitsbasert styring får vi bedre løsninger, vi desentraliserer oppgaver, forenkler og slanker byråkratiet. Senterpartiet vil flytte ressurser fra administrasjon til tjenesteyting og legge ned direktorater, ikke lensmannskontor, kommuner og sjukehus.

Lokal selvråderett over egen utvikling

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener utvikling av norske kommuner er avhengig av stor lokalpolitisk råderett. Disse medlemmer viser til at statlig overkjøring og regulering i form av begrensninger på områder som arealplanlegging, motorferdsel, skadefelling av rovdyr, boligetablering og næringsutvikling er svært uheldig og bør unngås. En for rigid praktisering av vernebestemmelser hindrer næringsutvikling i mange områder. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener fylkesmannen skal omgjøres til et rent kontroll-, klage-, og tilsynsorgan, og at alle oppgaver som omhandler politisk skjønnsutøvelse, skal overføres til fylkeskommunene, med unntak av jordvern. Disse medlemmer viser til forslag 16 fra Senterpartiet til trontaledebatten 2020.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen revidere statlige retningslinjer som hindrer lokalt selvstyre og utviklingsmuligheter i distriktene.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et differensiert regelverk om bygging i strandsonen ut fra landsdel og område.»

Arbeid, skatt og avgift

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at skatte- og avgiftspolitikken er viktig for å legge til rette for aktivitet, utvikling, arbeidsplasser og bosetting i hele Norge. Senterpartiet mener at verdiene best skapes der folk bor, og da må skatte- og avgiftspolitikken legge til rette for dette. Disse medlemmer viser til at den sittende regjeringen har økt avgiftene med 6,3 mrd. kroner siden den tiltrådte i 2013. Samtidig har man økt bompengerekravingen med 3,9 mrd. kroner.

Disse medlemmer viser til at regjeringens partier med støttepartier flere ganger har innført skatte- og avgiftsskjerpelser som har en uheldig distriktpolitisk effekt. Pendlerne har fått kraftige skatteskjerpelser i tiden med Erna Solberg som statsminister. Senterpartiet mener alle skal tjene på å bidra, og de som strekker seg ekstra langt og har lang reisevei til jobb, skal få en rimelig kompensasjon for dette. Senterpartiet har derfor i flere omganger foreslått å styrke pendlerfradragene i Senterpartiets alternative statsbudsjetter.

Disse medlemmer viser til at merverdiavgifts-satsen for kultur, kollektivtransport og reiseliv har gått opp fra 8 pst. til 12 pst. i løpet av de siste årene. Dette rammer verdiskaping og sysselsetting, blant annet i reiselivsnæringen, som er en svært viktig næring i hele landet.

Disse medlemmer viser til at regjeringens skattelettelser i stor grad har gått til sentrale strøk, der for eksempel 50 pst. av lettelsene i formuesskatten har tilfalt innbyggere i Oslo, Asker, Bærum, Bergen og Trondheim. Samtidig rammer skatte- og avgiftsøkningene på drivstoff, bompenger, flyreiser og pendling i særlig grad de som bor utenfor de mest sentrale strøkene.

Differensiert arbeidsgiveravgift – treffsikkert tiltak for arbeidsplasser i distriktene

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet understreker at differensiert arbeidsgiveravgift er det viktigste distriktspolitiske virkemiddelet vi har. Dette er et virkemiddel som må videreutvikles ytterligere for å styrke hele landet. Samfunnsøkonomisk analyses evaluering av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift fra 2018 konkluderer blant annet med at «differensiert arbeidsgiveravgift virker etter hensikten», at ordningen øker sysselsettingen både direkte og indirekte, og at «ordningen bidrar til å hindre eller redusere befolkningsnedgang i distriktene, og det er ikke andre virkemidler som er bedre egnet til denne oppgaven».

Disse medlemmer mener regjeringen skaper alvorlig usikkerhet for bedrifter og ansatte som i dag nyter godt av ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift. Flere kommuner som i dag har lavere sats for arbeidsgiveravgiften, blir i det reviderte utkastet til bo- og arbeidsmarkedsregioner plassert i samme region som kommuner med høyere satser for arbeidsgiveravgiften. At de tilhører samme bo- og arbeidsmarkedsregion, behøver ikke å bety at de ikke har ulike utfordringer, og hver enkelt kommune må få en selvstendig vurdering. Kommunesammenslåinger av kommuner i ulike soner for arbeidsgiveravgift bidrar til ytterligere usikkerhet.

Disse medlemmer mener kriteriene for å komme inn under ordningen bør gjennomgås, og ordningen bør styrkes.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift og sikre at kommuner med svakt eller ensidig næringsliv blir satt i riktig sone.»

Samferdselspolitikk for hele landet er nødvendig

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet mener samferdselspolitikken bør legge til rette for et livskraftig næringsliv og verdiskaping i hele landet. Det er viktig å utvikle og ta vare på transport- og kommunikasjonstilbudet på en måte som gir gode ringvirkninger for folk og næringsliv. I en tid med behov for store omstillinger i norsk økonomi er god infrastruktur en nøkkelfaktor for at næringslivet skal lykkes med økt verdiskaping. Særlig for Distrikts-Norge er det avgjørende med et godt og sikkert vegnett, uavhengig av forvaltningsnivå.

Disse medlemmer viser til at mange steder med lite befolkningsgrunnlag står i fare for å bli nedprioritert på bekostning av befolkningsrike områder med regjeringens politikk, selv om det er høy verdiskaping. For å sikre utvikling og vekst i hele landet må derfor verdiskaping og potensial for utnyttelse av naturressurser hensynstas når lønnsomheten i prosjekter skal vurderes, og når det skal investeres i infrastruktur. Samtidig mener disse medlemmer at et samfunn ikke kan bygges på ensidig kalkulatorpolitikk, uavhengig av om modellene forbedres. Det må fortsatt foretas gode politiske valg som bygger hele landet.

Trygge fylkesveier og gode ferje-, båt- og kollektivtilbud

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener Norge trenger en samferdselspolitikk som sikrer effektiv transport av varer, folk og informasjon i hele landet, samtidig som klimagassutslippene reduseres. I de store byene skal mye skje gjennom satsing på kollektivtrafikk, sykkel og gange. I distriktene må Norge satse på tunnel- og rassikring, bedre fylkesveier og et rimelig båt- og ferjetilbud. For å sikre effektiv kommunikasjon må flaskehalsen fjernes, gjenstående jernbanelinjer elektrifiseres, jernbaneterminaler tilrettelegges og mer gods flyttes fra vei til sjø og bane. Disse medlemmer viser videre til at dersom innbyggere i hele landet skal kunne ta del i utskiftingen fra fossilbil til elbil, må det sørges for en betydelig utbygging av ladeplasser for elbil i hele landet.

Nærings- og samferdselspolitikken bør bidra til å tilrettelegge for den naturressursbaserte verdiskapningen som i all hovedsak foregår i distriktskommuner både langs kysten og i innlandet. Senterpartiet mener staten må sette fylkeskommunene i stand til å ruste opp veinettet, redusere ferje- og båtprisene og gi et skikkelig kollektivtilbud. Dette er avgjørende kommunikasjonsformer for næringslivet og for befolkningen. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet over flere år har foreslått å styrke kommune- og fylkesøkonomien generelt, samt foreslått en årlig fylkesveimilliard. Situasjonen er så alvorlig at det er behov for et statlig program for å øke vedlikeholdet på fylkesveiene i samarbeid med

fylkene. Programmet kan innrettes som en tilskuddsordning der staten bevilger egne midler til formålet.

Disse medlemmer viser til at regjeringens stramme opplegg for fylkesøkonomien får direkte konsekvenser for fylkesvevedlikehold og ferjepriser. Høye transportkostnader må betales av privatpersoner og næringslivet. Bedre finansiering av kommunene og fylkeskommunene, slik Senterpartiet ønsker, ville vært positivt både for privatpersoner og næringslivet.

Disse medlemmer viser i den forbindelse til Dokument 8:119 S (2019–2020), jf. Innst. 54 S (2020–2021) om fungerende person- og varetransport i distriktene, og Dokument 8:119 S (2017–2018), jf. Innst. 241 S (2017–2018) om et statlig vedlikeholdsprogram for fylkesveinet, samt gjentatte satsinger i Senterpartiets alternative statsbudsjetter om et løft for fylkesveiene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et program for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene. Programmet skal skissere en opptrappingsplan for fylkesvevedlikehold med forslag til finansieringsmodeller og organisering som skal gi økt vedlikehold og etterslepsreduksjon på fylkesveinet.»

Tilgang til internett er en forutsetning

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet mener bredbånd er helt grunnleggende infrastruktur på lik linje med innlagt vann og strøm. Senterpartiet mener alle husstander i hele Norge må få tilgang til raskt og stabilt internett og skikkelig mobildekning. Dette gir mulighet for å bo og arbeide i hele landet i større grad enn dagens bredbånddekning og kapasitet gir. Skal alle kunne ta del i teknologiutviklingen og kunne benytte seg mer av digitale tjenester, er det en forutsetning at alle skal ha tilgang til raskt og stabilt nett. Det gjenstår et betydelig arbeid med å bygge ut dekning til alle.

Disse medlemmer viser til at flere kommuner og fylkeskommuner bruker mye penger på bredbåndsutbygging i tillegg til statens bidrag. Denne typen spleiselag med staten er helt nødvendig for å sikre utbygging i områder hvor dette ikke er kommersielt lønnsomt. Disse medlemmer mener staten må ta en større del av ansvaret for utbygging, og viser til at Senterpartiet i flere år har prioritert å foreslå 500 mill. kroner årlig til bredbåndsutbygging i sine alternative statsbudsjett.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre hele landets befolkning tilgang til raskt bredbånd (minimum 100 Mbit/s symmetrisk bredbåndskapasitet) og innføre offentlig leveringsplikt for bredbånd i de områder hvor det ikke er grunnlag for kommersiell utbygging.»

Likeverdige posttjenester

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at samtidig som digitalisering gir nye muligheter, er posten fortsatt en viktig aktør i Norge. Kutt i posttjenesten er negativt for både bosetting og næringsliv. Frakt og posttjenester vil være viktig også i framtida, særlig i lys av det raskt voksende pakkevolumet. Disse medlemmer mener det er nødvendig å se på tiltak som sikrer en likere pris for folk og næringsliv uavhengig av hvor de bor.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at laboratorieprøver fra alle landets legekantor blir sendt og mottatt alle hverdager inkludert lørdag.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre ordninger som gjør at alle landets lokalaviser sikres distribusjon alle hverdager inkludert lørdag.»

Kortbanenettet er avgjørende

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at folk og næringsliv i store deler av landet er avhengige av flytilbudet for å komme seg fram. Kortbanenettet er avgjørende for bosetting og verdiskaping i hele landet. Regjeringens flyseteavgift har rammet de korte rutene i distriktene uforholdsmessig hardt, noe som nå truer en rekke ruter med nedleggelse. Denne avgiften burde vært fjernet for de minste flyene for å sikre et godt flytilbud for innenlands reise i Norge.

Disse medlemmer viser til egne merknader og forslag i forbindelse med behandlingen av Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner, hvor Senterpartiet fremmet forslag om å utrede en fordelingsmodell som ivaretar minimumsbehovet for finansiering av kjøp av FOT-ruter, og legge dette frem for Stortinget før neste anbudsutlysning. Overføringen av ansvaret for FOT-rutene til fylkeskommunene må, om den skal gjennomføres i den situasjonen Norge nå står i, få en finansieringsmodell som gir fylkene mulighet til å levere et godt flytilbud for folk og næringsliv i hele landet.

Disse medlemmer mener flyvninger på kortbanenettet burde vært fritatt for flypassasjeravgift. I den forbindelse viser disse medlemmer til Dokument

8:74 S (2019–2020), jf. Innst. 271 S (2019–2020), om bedre flytilbud på kortbanenettet. Det ble foreslått å fjerne flypassasjeravgiften for fly under 20 tonn og å be regjeringen fremme forslag om å redusere merverdiavgiften på persontransport fra 12 til 10 pst. Videre ble det foreslått at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2020 skulle vurdere hvilke flere flyruter som skal være en del av FOT-rutene. Det ble også foreslått å be regjeringen tilpasse avgiftsstrukturen for å stimulere til etterspørsel etter nullutslippsfly og starte arbeidet med å tilpasse infrastrukturen på Avinors flyplasser til nullutslippsfly. Forslagene ble ikke vedtatt.

Trafikkstasjoner

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at nedlegging av trafikkstasjoner skaper store utfordringer for næringsliv, kjøreskoler og elever. I arbeidet med ny tjenesteleveransemodell og tjenestestruktur på trafikant- og kjøretøyområdet er det foreslått en rekke sentraliserende endringer. Det er fortsatt mange tjenester som krever fysisk oppmøte, og nedleggelsene gir alvorlige konsekvenser mange steder i landet. Disse medlemmer viser til forslag 9 fra Senterpartiet til trontalen 2020 om å stanse reduksjon i tjenestetilbudet på Statens vegvesens trafikkstasjoner.

Beredskap og trygghet i hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener alle i Norge skal være trygge, uansett hvor i landet man bor. Det innebærer at man skal være trygg på at politi, ambulanse og brannvesen kommer når man ringer, og at tiden det tar før man får hjelp, er så kort som mulig. Styrking av sivilforsvaret og forsvaret er nødvendig for å sikre hele landet både i fredstid og ved konflikt, og denne beredskapen må sikres.

Disse medlemmer viser til forslag fra Senterpartiet i forbindelse med behandlingen av blant annet Prop. 61 LS (2014–2015) om nærpolitireformen. Senterpartiet fremmet forslag om hvordan målet om to politibetjenter per 1 000 innbyggere skal nås og komme hele landet til gode. Videre ble det fremmet forslag om redusert responstid i distriktene og forslag om struktur for både politidistrikt og 110-sentraler. Disse medlemmer viser til Representantforslag 10 S (2017–2018) fra representanter fra Senterpartiet om styrking av det lokale politiet. Der ble det fremmet forslag om en reell styrking av lensmannskontorene, om å sikre tilstrekkelig bemanning på politiets tjenestesteder og om å sikre en stedlig lensmann. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet er opptatt av at politiet skal være synlig og til stede der folk bor. Senterpartiet er derfor imot den sentraliseringsreformen i politiet som regjeringen nå gjennomfører. Et tilstedeværende politi har en forebyggende effekt som ikke kan måles. Politistasjonene og lensmannskontorene må derfor settes i stand til å ha en

bemanning som gjør at de er synlige i lokalsamfunnene. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet ønsker å legge ned Politidirektoratet og overføre oppgavene til politidistriktene, særorganene og Justisdepartementet.

Disse medlemmer vil understreke at beredskapsutfordringene Norge står overfor, er mangfoldige og sammensatte og har både sivil og militær karakter. Det sikkerhetspolitiske bildet er preget av sterkere internasjonale spenninger. Samtidig er terrorangrepene blitt flere. Klimaendringene skaper også større utfordringer for samfunnstryggheten. Stabil og langsiktig mat- og vanntilførsel kan rammes av klimaendringer og mer usikre internasjonale forhold. Teknologi kan gjøre Norge mer sårbart, og utviklingen på dette feltet går svært raskt.

Disse medlemmer viser til at det i dag er Fylkesmannen som er øverste beredskapsansvarlige i det enkelte fylket. Nye strukturer innenfor forsvar, nødetater og øvrig offentlig organisering påvirker det samlede beredskapsarbeidet og -ansvaret. Samtidig er bosetningsmønstre i rask endring. Dette er bare noen av de utfordringene Norge står overfor når det gjelder beredskap i framtida. Disse medlemmer mener at beredskapen på flere områder er svekket, også i distriktene.

Disse medlemmer viser til Representantforslag 104 S (2019–2020) fra representanter fra Senterpartiet, jf. Innst. 51 S (2020–2021) om å sette ned en totalberedskapskommisjon. Senterpartiet mener det må nedsettes et offentlig utvalg som har som oppgave å gjennomgå Norges nasjonale og lokale beredskap og vise hvordan man kan bruke samfunnets totale ressurser best mulig for å skape god beredskap for ulike krisesituasjoner i hele landet.

Rettsikkerhet i hele landet krever domstoler i hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at regjeringen i Prop. 11 L (2020–2021) nylig har foreslått å fjerne to av tre sorenskrivere og gjøre om mange av dagens selvstendige domstoler til rettssted. Regjeringen vil ha et såkalt rettssted under den nye domstolen der det i dag er en egen tingrett. Dette er i realiteten klassisk sentralisering av makt som gjør det lettere å legge ned domstolene på et senere tidspunkt. 40 av 60 domstoler skal nå gjøres om til et såkalt rettssted, altså et satellittkontor underlagt en annen domstol, og ikke være egen domstol med egen ledelse. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet vil opprettholde en desentralisert domstolstruktur for å ivareta den lokale rettspleien og sikre folk god tilgang til konfliktløsning. Senterpartiet mener det verken er nødvendig eller formålstjenlig å gjøre vesentlige endringer i strukturen for tingretter og jordskifteretter. Domstolene må være tilgjengelige for dem som trenger å oppsøke dem. Krav til kompetanse, fleksibilitet og kapasitet kan løses

på en like god måte i en desentralisert struktur som i en sentralisert struktur. Senterpartiet vil stanse trenden hvor mindre domstoler i distriktene blir tappet for ressurser og kommer i fare for å nedlegges uten politisk beslutning.

Økt matproduksjon på norske ressurser

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener det er vesentlig å opprettholde et sterkt landbruk i hele landet, både for å sikre nasjonal selvforsyning og for å utnytte våre store beiteressurser og utmarksområder. Senterpartiet mener det må være et mål å redusere import både av føreidler som soya og av matprodukter som kan produseres i Norge. Dette er i tråd med FNs egne mål.

Disse medlemmer viser til at økt selvforsyning både reduserer de store klimautslippene relatert til transport, og sikrer økt matproduksjon på norske ressurser. Det er viktig å fortsatt sikre god dyrevelferd og dyrehelse. I Norge har vi et svært lavt forbruk av antibiotika og er i en unik posisjon vedrørende antibiotikaresistens. Ved import av mat må det stilles krav til dette. Det bør stilles strengere krav til klimamessig og sosial bærekraft ved produksjon av matvarer som importeres til Norge.

Disse medlemmer viser til at kjøttimporten øker, og mener Norge bør øke kjøttproduksjon basert på norske ressurser. Det forutsetter at rovvilt forvaltes i tråd med rovviltforlikene og innenfor vedtatte bestandsmål. I tillegg har økningen av ørnebestandene skapt store utfordringer blant annet i reindriftsnæringa, og man må vurdere uttak for å sørge for at Norge overholder sine forpliktelser etter ILO-konvensjonen. Kana-liseringspolitikken vil være viktig for å bruke de ressursene som finnes lokalt.

Disse medlemmer viser til Representantforslag 14 S (2020–2021) fra representanter fra Senterpartiet. Det er en tett kobling mellom mat og helse. Det norske matmarkedet er også grunnlaget for stor verdiskaping og mange arbeidsplasser i Norge. For å sikre både folkehelse og arbeidsplasser mener Senterpartiet det må stilles krav til merking av antibiotikaforbruk og opprinnelsesmerking og innføres et forbud mot å selge importerte produkter av kjøtt, frukt og grønt i samme emballasje som norske produkter. Dette kan bidra til å sikre forbrukere kunnskap til å ta opplyste valg når de velger matvarer.

Fisk og havbruk – viktige distrikts- og eksportnæring

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener fiskeriressursene fortsatt skal eies av det norske folk i fellesskap. Fiskeriforvaltningen skal sørge for å forvalte ressursene og fiskeritillatelsene på en måte som ikke bidrar til sentralisering verken innad i regioner eller mellom landsdeler. Senterpartiet vil at fiskeri- og

havbrukspolitikken skal utformes slik at den kan bidra til å sikre tilstrekkelig råstoff til industrien, slik at det skapes lønnsomme bedrifter både på hav og land. Senterpartiet vil dessuten ivareta distriktpolitiske målsettinger om arbeidsplasser og bosetting i kystsamfunn. Fiskerinæringa skal videreutvikles ved å bygge på fortrinnet vi har i tilgangen på ferskt råstoff av høy kvalitet. Senterpartiet vil føre en politikk som gir økt videreføring i Norge. Senterpartiet vil legge til rette for en variert, fiskereid flåte. Kystfisket har i århundrer vært en grunnpilar i sysselsetting og verdiskaping langs kysten og skal fortsatt være det i fremtiden. Fiskeriforvaltningen må legge grunnlaget for dette.

Disse medlemmer mener regjeringens statsbudsjetter de senere år har rammet dem som har sitt virke på sjøen, ved at man stadig skjærer ned på velferdstilbud, svekker virkningen av fiskerfradraget og kutter i næringstiltak som har betydning for fiskernes arbeidshverdag. Det vises i den forbindelse til Senterpartiets alternative statsbudsjetter.

Disse medlemmer vil styrke Norges allerede sterke posisjon som sjømatnasjon på det globale markedet og på den måten bidra til å styrke matsikkerheten i en verden med befolkningsvekst. For å klare dette må norsk havbruksnæring ligge kunnskapsmessig i front på områder som bærekraftig ressursbruk, havmiljø, klima, produktutvikling og marked. Mulighetene for framtidens havbruk er store, og Senterpartiet er opptatt av at det skal legges til rette for videre vekst i havbruksnæringa gjennom å utvikle gode lokale og regionale arealplaner samtidig som miljøet og livet i havet blir ivaretatt. Senterpartiet mener det er avgjørende å sikre utvikling i fiskeri- og havbruksnæringa gjennom forutsigbare rammebetingelser.

Industriarbeidsplasser er viktig for eksport fra hele Norge

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at industriens andel av verdiskapingen (BNP) i Norge har sunket betraktelig i løpet av 2000-tallet. Andre land i våre nærrområder har klart seg langt bedre. Å oppnå ny industrivekst i Norge krever en helt annen politisk vilje enn det som har vært tilfellet så langt, og det må legges til rette gjennom rammebetingelser og prioritering av økonomiske og menneskelige ressurser. Investeringer må rettes mot sektorer der Norge har egen leveringsevne. Myndighetene må i dialog med næringslivet utvikle nye krav og spesifikasjoner som fremmer egen teknologi og produksjon. Store investeringer må styres slik at de skaper stor nasjonal etterspørsel.

Disse medlemmer viser til at de mangfoldige industribedriftene spiller en nøkkelrolle i å nå Senterpartiets mål for samfunnsutviklingen. Industriarbeidsplasser finner vi i alle deler av landet, de gir arbeid og danner ryggraden i mange lokalsamfunn og distrikt. Ny

teknologi og automatisering gir en mulighet til å hente hjem produksjon til Norge og gir mulighet for økt produktivitet, høyere verdiskaping og økte eksportinntekter. Industriproduksjon basert på ren norsk kraft, og med verdensledende miljøteknologi, bidrar til å få ned klimagassutslippene, både i Norge og internasjonalt.

Disse medlemmer viser til at den teknologiske utviklingen gir nye store muligheter for at kompetanse koblet med norske ressurser kan gi økt produksjon, flere arbeidsplasser og videreforedling i Norge. Senterpartiet vil gi industrien rammevilkår som bidrar til at arbeidsplasser i industrien kan videreutvikles og nybygges over hele Norge. I mange tilfeller bygger industrien på foredling av naturressurser som finnes i distriktene, enten det gjelder fisk, tømmer, korn, melk og kjøtt eller kraft. Det er et mål at disse ressursene skal gi størst mulig verdiskaping og ringvirkninger lokalt. Politiske beslutninger kan legge til rette for dette.

Disse medlemmer viser til at mineralnæringen er en viktig ressurs for utvikling av arbeidsplasser i distriktene. Kartleggingen av hvilke mineralforekomster Norge har, må fortsette. Disse medlemmer mener det må etableres et rammeverk for mineralindustrien som legger grunnlaget for en verdiskapende og lønnsom næring. Rammeverket må utformes slik at en større del av verdiskapingen fra mineralvirksomhet kommer det aktuelle lokalsamfunnet til gode. Det må samtidig etableres støtteordninger for mineralindustrien for å legge til rette for at risikovillige investorer vil bidra til undersøkelser av potensielt lønnsomme mineralressurser.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke den grunnleggende geologiske kartleggingen i regi av Norges geologiske undersøkelse (NGU).»

«Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om et nytt krafttak for mineralnæringen, som adresserer følgende elementer:

- En evaluering av mineralloven.
- En plan for å fullføre kartleggingen av mineralforekomster, i det minste i tråd med målsettingen fra mineralstrategien om at 75 pst. av landet skal kartlegges med avansert utstyr.
- Konkrete tiltak for å styrke forutsigbarheten i saksbehandlingen og redusere saksbehandlingstiden.
- Styrking av forvaltningen for å ivareta miljøkrav, samiske rettigheter og veiledning av kommunene.
- Tiltak for FoU for redusert miljøavtrykk.
- En strategi for økt utnyttelse og bearbeiding av mineraler i Norge.

- En gjennomgang av dagens situasjon og forslag til nødvendige tiltak for å styrke rekruttering og utdanning til næringen.
- En strategi for strengere internasjonale miljøkrav til utvinning av mineralressurser.»

Billig strøm og kontroll over egen energipolitikk er en forutsetning for norsk industri

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at alle partier har vært enige om å ha kraftutveksling med utlandet. Det har Norge hatt i mange år. Samtidig har norsk kraftpolitikk vært bygd på et kompromiss mellom at kraftbransjen skal kunne drive lønnsomt, at forbrukerne skal ha rimelig strøm, og at norsk industri skal ha en strømpris som er en konkurransefordel sammenlignet med andre land. Den balansen har Norge klart godt.

Disse medlemmer viser til at den norske energipolitikken, med hjemfallsrett og nasjonalt og lokalt eierskap til naturressursene, har gjort at inntektene fra naturressursene har kommet fellesskapet til gode. For mange distrikter har dette skapt aktivitet og inntekter. Senterpartiet vil sikre og utvikle denne modellen. Trygg, stabil og rimelig energiforsyning er en forutsetning for å ha næringsvirksomhet i hele landet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet mener det er avgjørende at Norge beholder full nasjonal kontroll over energipolitikken, slik at vi kan sikre kraft til industrien og legge til rette for lokale arbeidsplasser og verdiskaping i hele landet.

Skogbruk, en viktig klima- og distriktsnæring

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener at det i et klimaperspektiv er viktig å utnytte de store mulighetene skogen gir. Satsing på et aktivt skogbruk vil gi en stor klimagevinst både gjennom betydelig CO₂-binding, nye arbeidsplasser i distriktene og videreutvikling av nye produkter gjennom innovative næringsaktører. Senterpartiet mener bærekraftig skogforvaltning er både god klimapolitikk, god næringspolitikk, god miljøpolitikk og god distriktspolitikk.

Disse medlemmer viser til at en betydelig økt skogsavvirkning, mer planting enn i dag og god skjøtsel vil skape verdier og bidra positivt i klimaregnskapet. Senterpartiet vil innrette statsbudsjettet slik at skogens klimapotensial skal kunne realiseres, og foreslår derfor å styrke satsingen på mer gjødsling, planteforedling og tettere skogplanting m.m. Senterpartiet vil også styrke satsingen på skogsbilveier og tømmerkaier. Gevinsten av de siste årenes tilrettelegging for tømmertransport blir ikke realisert på grunn av manglende oppgradering av bruer.

Disse medlemmer viser til at Stortinget på bakgrunn av Representantforslag 62 S (2019–2020), jf. Innst. 280 S (2019–2020), vedtok å be regjeringen legge frem

en plan for økning av det langsiktige opptaket av karbon på norske skogarealer. Videre heter det i vedtaket at planen, i tillegg til å omfatte en nærmere plan for skogplanting, må inneholde kunnskapsbaserte verdiskapingstiltak og konkrete klimatiltak som vil føre til at skogbruket kan bidra til å nå utslippsmålene. Disse medlemmer ser frem til å få planen snarlig fremlagt fra regjeringen.

Disse medlemmer mener det er viktig å legge rammevilkårene til rette for treforedlende og trearbeidende industri.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede etablering av et grønt investeringsselskap for utvikling av næringsvirksomheter som baserer seg på grønt (fornybart) karbon, og legge frem forslaget for Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2021 med egne forslag om å opprette nye grønne investeringsselskap og en grønn investeringsbank, øke bevilgningene til Enova og andre aktører og legge fram et eget klimabudsjett med nødvendige klimagasskutt for å nå landets forpliktelser.

Bygdevekst

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet mener det er behov for en forpliktende statlig satsing i norske distriktskommuner som legger til rette for næringsutvikling og levende lokalsamfunn i hele landet. Spredd bosetting er viktig for verdiskaping, for naturforvaltning og for enkeltpersoners valgfrihet. Det er områder i Norge som har stort potensial dersom man lykkes med en målrettet næringspolitikk. Gjennom avtaler fremforhandlet av kommunene og staten kan man utvikle lokale fortrinn og gjennomføre langsiktige tiltak i de aktuelle områdene. Ved å skreddersy tiltak til lokale utfordringer styrker man mulighetene for at et område lykkes med økt næringsaktivitet. Noen områder har særskilte utfordringer knyttet til næringsutvikling eller demografi. Satsingen skal rettes mot disse områdene. Kommunene skal selv identifisere hindringer for næringsutvikling og sammen med staten iverksette tiltak for økt næringsaktivitet. Ordningen skal basere seg på lokalt fremforhandlede løsninger. Disse medlemmer viser i den forbindelse til Senterpartiets prioriteringer i sine alternative budsjettopplegg.

Offentlig innkjøpspolitikk – et verktøy for lokal utvikling

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at offentlig sektor samlet er den største kunden i Norge. Innkjøpene skjer fra mange forskjellige enheter og nivåer, men samlet står innkjøpene for over 500 mrd. kroner i året.

Offentlige anskaffelser skal ivareta en rekke viktige samfunnshensyn ut over å skaffe virksomhetene det de trenger av varer og tjenester. Dette skal skje – innenfor anskaffelsesregelverket – på en kostnadseffektiv måte som ivaretar hensyn til miljø- og klimautfordringer, bekjemper arbeidslivskriminalitet, sikrer rekruttering av lærlinger, ivaretar utviklingen av velfungerende markeder for varer og tjenester, med seriøse leverandører, og i tillegg bidrar til innovasjon og nyskaping. Samtidig skal kontrollrutiner være på plass som sikrer kontroll med kontraktens gjennomføring og levering, og som forhindrer korrupsjon. Innkjøp i offentlig sektor fyller dermed en viktig rolle for å oppnå viktige samfunnsmålssettinger. Senterpartiet ønsker å forsterke disse.

Disse medlemmer vil også peke på behovet for å utforme anbud på en slik måte at det støtter opp om velfungerende markeder, der både små og store tilbydere får reell anledning til å delta i offentlige innkjøp. Disse medlemmer legger til grunn at anbud skal utformes slik at flest mulig kan delta, der det er naturlig. Dette kan skje gjennom naturlig oppdeling eller ved å gi anledning til å gi anbud på deler av en kontrakt der det er hensiktsmessig gitt avtalens art. Disse medlemmer viser for øvrig til de forslag og merknader Senterpartiet var en del av i behandlingen av Meld. St. 22 (2018–2019), jf. Innst. 376 S (2018–2019).

Fjellogen må virke for hele landet

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at statsallmenningene er viktige friluftsområder for betydelige befolkningsgrupper. Statsallmenningene har også tilbud til andre enn jegere og fiskere, og den tilretteleggingen som gjøres av fjellstyrene, kommer mange grupper innenfor friluftslivet til gode. Betydningen av fjellstyrenes forvaltning av områdene for folkehelse og friluftsliv kan og bør verdsettes. Disse medlemmer er av den formening at innføring av en fjellov for Nordland og Troms tar for lang tid. Hvorfor statens grunn skal forvaltes annerledes i disse fylkene enn i resten av landet, er vanskelig å skjønne. Finnmark har Finnmarksloven, som søker å ivareta mange av de samme formålene, men innenfor de spesielle rammene som må hensyntas i Finnmark. Disse medlemmer viser til Prop. 84 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå, jf. Innst. 385 S (2016–2017), hvor Stortinget vedtok:

«Stortinget ber regjeringen utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordland grense. Utredningen skal legge til grunn at Statskog fortsatt skal beholde ansvaret for skogressursene. Utredningen skal videre legge til grunn at gjeldende finnmarkslov videreføres innenfor dagens fylkesgrense for Finnmark, men ikke utvides til nye geografiske områder.»

Disse medlemmer viser til at det er ukjent når regjeringen mener de kan legge frem oppfølgingen av dette vedtaket. Disse medlemmer viser til at regjeringen i Meld. St. 12 (2019–2020), jf. Innst. 373 S (2019–2020), varslet at de først ville ta stilling til spørsmålet om å innføre fjellova i Nordland og Troms parallelt med forslag fra Samerettsutvalget og komme tilbake til Stortinget på egnet måte. Disse medlemmer vil understreke at mange kommuner, næringslivet og befolkningen venter på at fjelloven eller en tilsvarende lov skal gjelde også i Nordland og Troms.

Tvangssammenslåing av kommuner og fylkeskommuner – oppskrift på sentralisering

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser til at Stortinget i juni 2017 vedtok å slå sammen 111 kommuner til 43 nye kommuner, og 13 fylkeskommuner ble vedtatt slått sammen til 6 nye fylker. Senterpartiet stemte imot alle forslag til tvangssammenslåinger av kommuner og fylkeskommuner. Disse medlemmer reagerer kraftig på at regjeringen har gitt fylkesmennene i oppdrag å jobbe for å få på plass flere kommunesammenslåinger i sitt fylke. Senterpartiet mener at det å sette i gang med ytterligere runder med kommunesammenslåing vitner om manglende respekt for lokaldemokratiet. Kommuner som nylig har sagt nei til sammenslåing, skal ikke presses til å gjennomføre samme prosess igjen. Nå må kommunene få ro til å konsentrere seg om å tilby gode tjenester til sine innbyggere.

Disse medlemmer viser til de ulike representantforslag Senterpartiet har fremmet om oppheving av tvangssammenslåtte fylker og kommuner.

Distriktpolitiske virkemidler – en helhetlig tilnærming

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener den samlede konsekvensen av sentralisering på en rekke samfunnsområder og kutt i de direkte distriktpolitiske virkemidlene rammer distriktene dobbelt opp. Med regjeringen og støttepartienes politikk har mange grunnleggende tjenester og arbeidsplasser forsvunnet og trygghet og beredskap blitt svekket. I tillegg er det kuttet mye i midlene som er avsatt til å kompensere for distriktsulemper, både gjennom de direkte bevilgningene til distrikts- og regionalpolitikken og gjennom målrettingen av offentlige midler. Endringer i inntektssystemet til kommunene har straffet kommuner som ikke ønsker å slå seg sammen, og gjort at midler

til regionsentertilskudd og til kommunesammenslåing tas fra de midlene som ellers skulle blitt fordelt til alle kommunene. Senterpartiet er veldig kritisk til dette.

Disse medlemmer viser til at underfinansiering av oppgaver som kommunene og fylkeskommunene har overtatt fra staten de senere år, har gjort at kommuneøkonomien blir stadig trangere. Videre er det innført flere pålegg, normer og krav som ikke er finansiert. Disse medlemmer understreker at konsekvensen av dårligere kommune- og fylkesøkonomi er dårligere tjenester til folk. Regjeringen har uttrykt at fylkeskommunens rolle som samfunnsutvikler skal styrkes gjennom regionreformen. Erfaringene så langt tilsier bare at fylkene får trangere økonomisk handlingsrom og dårligere muligheter til å løse oppgavene.

Disse medlemmer vil påpeke at vridningen av midler fra distriktene og inn mot de store kommunene legger opp til en forsterket sentralisering og mindre utjevning. Statlig lokaliseringspolitik og fordeling av statlige arbeidsplasser har store ringvirkninger for hele lokalsamfunn, da sentralisering av arbeidsplasser ofte vil påvirke mye mer enn bare den enkelte arbeidsplass. Samfunnsmessige og regionalpolitiske konsekvenser må bli lagt til grunn i beslutningsprosessene. Det er derfor sentralt at staten ivaretar distriktpolitiske hensyn i all sin virksomhet. Senterpartiet mener opprettelsen av nye statlige arbeidsplasser må skje utenfor hovedstaden, og utflytting må ikke begrense seg til de andre store byene, men spres også til mindre steder.

Disse medlemmer viser til at fylkeskommunene i forbindelse med regionreformen ble forespeilet en betydelig styrket rolle som regional utvikler. Likevel har regjeringen kraftig redusert virkemidlene for dette arbeidet i de senere årene. Senterpartiet mener fylkeskommunene må få tilført midler slik at de er i stand til å fylle denne rollen. I motsetning til regjeringen, som de senere årene har mer enn halvert postene til regional- og distriktsutvikling, foreslår Senterpartiet å øke fylkeskommunenes midler til regional utvikling.

Disse medlemmer viser til at dersom Norge skal nå målet om desentralisert bosetting og ta hele landet i bruk, så må man se sammenhengen mellom den brede og den smale distriktpolitikken og alt som påvirker en sosial og geografisk utjevning av makt, arbeidsplasser og kapital. Regionalpolitiske virkemidler må styrkes og regionalpolitiske hensyn ivaretas som deler av alle samfunnsområder. En vellykket distriktpolitikk har historisk vært avgjørende for Norge. Senterpartiet mener dette, om mulig, blir enda viktigere av hensyn til verdiskaping og sikkerhetspolitikk i årene fremover. Det meste av Norge er i ulik grad distrikter. Da må politikken tro på hele Norge og legge forholdene til rette for at folk skal kunne bo, arbeide og leve sine liv i hele Norge.

Disse medlemmer viser til at antall kommuner som får folketilvekst og -nedgang ikke alene kan tilskrives urbaniseringens kraft som regjeringen og Fremskrittspartiet hevder. Det handler i stor grad om politisk vilje og rammevilkår. Befolkningsutviklingen i norske kommuner viser det tydelig. Tall fra SSB viser følgende: I 2005 hadde 116 folketilvekst, 249 hadde nedgang. I 2013 hadde 255 kommuner folketilvekst, 112 hadde nedgang. I 2018 hadde 188 kommuner folketilvekst, 227 hadde nedgang. I 2019 hadde 128 kommuner folketilvekst, 291 hadde nedgang. Årsakene er flere, men disse medlemmer mener at politiske prioriteringer Solberg-regjeringen og støttepartiene har gjort, har medvirket til dette. Senterpartiet mener Norge ikke trenger politikk for fraflytting av distrikter. Det som trengs er en politikk for hele Norge hvor utjevning står sentralt. Det vil gavne både distrikt og by. At utkanter tømmes for folk, er ikke noen naturlov. Demografiske endringer og nedbygging av folks og næringslivets muligheter i distriktene, som tross alt omfatter størsteparten av Norge, avspeiler politiske beslutninger og kan endres av politiske beslutninger.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i alle forslag de fremmer for Stortinget, vurdere hvordan forslaget påvirker bosettingsmønsteret.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at norsk olje- og gassvirksomhet sikrer tusenvis av lønnsomme arbeidsplasser over hele landet og gir store inntekter til velferdssamfunnet. Den verdiskapingen petroleumsnæringen står for, har vært avgjørende for den høye levestandarden vi har i hele Norge, og vil være det i overskuelig fremtid. Gjennom tiårene med olje- og gassutvinning på norsk sokkel har det også blitt etablert sterke kunnskapsmiljø innen petroleumsvirksomhet og internasjonalt konkurransedyktige leverandørbedrifter mange steder i landet.

Disse medlemmer viser til rapporten «Levert», utarbeidet av Kunnskapsparken Bodø, som årlig viser petroleumsnæringens betydning for verdiskaping og sysselsetting i Nordland, Troms og Finnmark. For 2018 viser rapporten at 174 nordnorske bedrifter hadde leveranser til petroleumsnæringen, fordelt på rundt 1 650 årsverk. Det var en økning på 125 årsverk sammenlignet med 2017 og viser således den positive effekten næringen har for sysselsetting i nord. Disse medlemmer mener dette utgjør et godt eksempel på hvor viktig olje- og gassnæringen er for sysselsetting i hele landet, også i distriktene. Tall fra SSB viser at det i 2018 var hele

139 900 sysselsatte i petroleumsrelaterte jobber over hele Norge.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at Sosialistisk Venstreparti ønsker sterke lokalsamfunn både i bygd og i by. For å få til dette må politikk på alle områder legge føringer for å gjøre dette mulig. Folk må få bo der de ønsker, og det er et politisk ansvar å legge til rette for det. Urbanisering er en internasjonal trend, drevet av egne valg, men også av mangel på andre muligheter.

Dette medlem viser til at det trengs sterk politikk for å motvirke sentraliseringen. Stortingsmeldingen gir en analyse av utviklingen, men mangler totalt nye tiltak og forslag som er gode nok til å gjøre noe med den kraftige sentraliseringen vi nå ser, eller en kritisk analyse av at regjeringens egen politikk bidrar sterkt til dette.

Etter koronakrisen har mange distriktsnæringer innen blant annet reiseliv blitt veldig hardt rammet, noe som tvinger fram nye tiltak og virkemidler.

Dette medlem påpeker at status for bosettingsmålet i dag er høyst uklar. Målsettingen om å «bevare hovedtrekkene i bosettingsmønsteret» har blitt gjentatt i ulike varianter av vekslende regjeringer siden 70-tallet. Siden den tid har vi sett en eksplosiv sentralisering. Mens bosettingsmålet i tidlig fase var konkretisert i retning av å opprettholde folketallet på kommunenivå eller på bolig-, arbeidsmarkeds- og serviceregionnivå, flyttet ambisjonen seg på tidlig 2000-tall til vekst i alle landsdeler. Det er stor forskjell på å opprettholde folketallet på henholdsvis kommunenivå, regionnivå og landsdelsnivå. Dagens regjering har ikke noen ambisjon på området overhodet og vil fortsette dagens sentraliserende politikk.

Dette medlem viser til at grunnen til at folketallet ikke har minsket i flere distriktskommuner de siste årene, er innvandringen. Vellykket integrering er derfor sentralt for distriktskommunene, ved at det kan få folk til å bli boende og bidra til både folketallsvekst og arbeidskraft.

Dette medlem viser til tall fra SSB som viser utviklingen i folketall i kommunene som deles inn etter grad av sentralitet (SSBs sentralitetsindeks kategoriserer kommuner etter hvor langt det er til arbeidsplasser og sentrale tjenester på en skala fra 1 (mest sentral) til 6 (minst sentral)) og utviklingen i antall arbeidsplasser etter grad av sentralitet. Disse viser at arbeidsplassveksten i sentrale strøk har vært større enn veksten i mindre sentrale strøk.

Arbeidsplassutviklingen er en av de viktigste driverne for flytting mellom steder. Der det er stor økning i arbeidsplasser, er det også vekst i folketall, og motsatt. Det er selvsagt andre faktorer som spiller inn, men dette anses som den mest sentrale.

Sentraliseringen de siste tre år har dessuten vært kraftigere enn hva SSB selv har klart å framskrive. SSBs befolkningsframskrivelse for perioden 2018 til 2030, publisert i 2016 (hovedalternativet, SSBs befolkningsframskrivelse: <https://www.ssb.no/folkfram>) viste at det ville være nedgang i befolkningen i 153 av kommunene med lavest grad av sentralitet allerede første år, i 2018. Men fasiten ble 226. Framskrivningene til SSB undervurderte effekten av sentraliseringspolitikken kraftig.

De mest sentrale kommunene har hatt en vekst på 33 pst. i antall offentlige arbeidsplasser siden 2000, mens de minst sentrale har hatt en nedgang på 1,4 pst. Det er kanskje enda mer interessant at de siste tre årene har sentraliseringen i næringslivet stått på stedet hvil, mens det er offentlig sektor som fører an. Innen det offentlige viser Telemarksforsknings analyser at det er spesielt staten som har sentralisert mest de senere år.

Det er altså ikke næringslivet som er drivkraft i sentraliseringen, men offentlig sektor (Telemarksforskning. Næringsutvikling i distriktskommuner 2030: <https://distriktssenteret.no/wp-content/uploads/2019/05/Telemarksforskning-Naringsutviklingskommunen-2030.pdf>). Dette funnet får Telemarksforsknings rapport «Næringsutvikling i distriktskommuner 2030» til å konkludere med følgende:

«I de siste tre årene har det altså vært en sterkere sentralisering av antall offentlige arbeidsplasser enn tidligere, mens det faktisk har vært en viss desentralisering av antall arbeidsplasser i næringslivet.» (side 10)

Dette medlem understreker hvor viktig arbeidsplassene innen privat sektor som fiskeri og havbruk, landbruk og næringsmiddel er i distriktskommunene. Disse står for en henholdsvis ni og seks ganger større andel av samlet sysselsetting i de minst sentrale kommunene enn for landsgjennomsnittet. I offentlig sektor står kommunal virksomhet for en vesentlig høyere andel av sysselsettingen sammenlignet med snittet (Telemarksforsknings rapport, side 9).

Dette medlem viser til at regjeringens sentraliseringspolitikk fungerer, med alle sine negative konsekvenser. Sentraliseringen innen skole, helse, politi, Nav, skatt, forvaltning og høyere utdanning, for å nevne noen områder, har sørget for en av de sterkeste sentraliseringsperiodene i nyere norsk historie. Skal sentraliseringen snus, må sentraliseringen av offentlig sektor snus.

Dette medlem mener offentlig sektor og særlig statlig politikk skal gjøre det mulig å bo, arbeide og drive næringsvirksomhet i hele landet. Dette medlem viser til at for Sosialistisk Venstreparti handler distriktpolitikk om moderne lokalsamfunn der det skapes trygge og gode arbeidsplasser, og der folk har nærhet til skole, offentlige servicetilbud, jobber og aktiviteter.

Dette medlem viser til at skattepolitikken, landbruks- og næringspolitikken, samferdsel, kommuneøkonomi, forvaltningspolitikk osv. skal legge til rette for og bidra til gode lokalsamfunn med variert arbeidsplassstilgang og ikke bidra til ytterligere sentralisering.

Regjeringen må sørge for at nye statlige arbeidsplasser legges utenfor Oslo, fortrinnsvis ikke til de største byene. Digitalisering brukes til å utvikle offentlig sektors reelle nærhet til de menneskene og det næringslivet den skal betjene. Det trengs en reell «Nærhetsreform» for at funksjoner som kan fylles lokalt, faktisk gjør det, og at større fagmiljø på mange felt kan sikres digitalt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at nye statlige arbeidsplasser legges utenfor Oslo, fortrinnsvis ikke til andre større pressområder.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en nærhetsreform i statlig sektor slik at funksjoner som kan fylles lokalt, blir tilgjengelige lokalt.»

«Stortinget ber regjeringen utrede de distriktpolitiske konsekvensene i alle saker og omorganiseringer.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at fiskeri, havbruk, landbruk og næringsmiddelindustri er sentrale distriktsnæringer. Positiv utvikling innen disse forklarer nesten alene den positive utviklingen vi ser i noen distriktskommuner. Skal dette forsterkes, må disse næringene løftes. Vi må altså både snu den offentlige flyttestrømmen av arbeidsplasser og samtidig satse på de sterke distriktsnæringene.

Dette medlem mener det er behov for:

- En kraftig styrking av kommuneøkonomien med mer fordeling også av inntektene og sterkere distriktsprofil.
- At en nærhetsreform for statlig sektor og distriktpolitiske konsekvenser utredes i alle saker (politi, Nav, skatt, domstoler, utdanning osv.).
- En satsing på grønnere virkemidler i distrikts- og næringspolitikken og risikoavlastning for omlegging til sirkulære, klimavennlige næringer. Bioøkonomi både i blå og grønn sektor må styrkes (hav, skog, jordbruk, teknologi, avfall osv.)
- Å bruke hele handlingsrommet i EØS-avtalen til å gi direkte bedriftsstøtte og differensiert arbeidsgiveravgift. Distriktpolitiske hensyn skal være grunnleggende i næringspolitikken.
- At de regionale distriktpolitiske virkemidlene gjennom fylkeskommunene økes.

- Utdanningsmuligheter i hele landet, også for høyere utdanning, med statlig finansiering av tilrettelegging.
- Utbygging av bredbånd/5G i hele landet – der statens bidrag må økes slik at målet nås innen 2025.
- Desentraliserte helsetjenester, god akuttmedisin og trygg fødselsomsorg i hele landet.
- At det produseres mer mat på bærekraftig måte innen fiskeri og landbruk, slik at flere arbeidsplasser skapes lokalt.
- At lokalsamfunn/kommuner får en rettferdig og trygg inntekt fra naturressursene som brukes til næring.
- At kommuner og fylker selv får bestemme skolestruktur.
- At tvangssammenslåtte kommuner og fylker som ønsker oppløsning, skal få det.
- Å vri mer av vegbevilgningene over fra gigantiske motorveiprosjekter til gode bruksveier i distriktene, mer ras- og skredsikring og økte bevilgninger til fylkesveinettet.
- At jernbanen forbedres og strekninger som ikke har elektrisk drift, rustes opp for å kunne ta unna langt mer av godstrafikken.
- At ladeinfrastruktur langs veinettet for elbiler bygges i hele landet.
- At omlegging til utslippsfri kollektivtrafikk gjennomføres og ekstrakostnaden i omleggingen dekkes av staten.
- At kortbanenettet og de regionale flyrutene sikres.
- Å etablere ordninger i Husbanken som sikrer nødvendig nybygging av boliger i hele landet, både for tilflyttere og for eldre som trenger en tilpasset bolig, men ikke har råd til det.

Dette medlem viser til oppfølging av disse punktene og andre satsingsområder i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett og innstillinger på ulike saksområder.

Dette medlem mener sterke distrikter og kommuner trenger mange bein å stå på. Arbeidsmarkedet må være mangfoldig. Skal folk kunne bo i hele landet, er det arbeid som trengs. Da kan en ikke sentralisere for sentraliseringens skyld, slik regjeringen foreslår med nye sentraliserende reformer, sist med å legge ned de velfungerende kommunale skattekontorene.

Dette medlem understreker at ressursene i distriktene er viktige for Norges verdiskaping og sikkerhet, og en av nøklene om vi skal lykkes med det grønne skiftet. I Norge er naturressursene spredt, og derfor må vi også bo spredt. Spredt bosetting er avgjørende for at ressursene både høstes av og holdes i hevd. Distriktpolitikken er derfor ikke en nostalgisk øvelse for å holde liv i historie og kultur, men en del av løsningen for å skape et bærekraftig samfunn.

Dette medlem viser til at de klassiske distriktsnæringene i Norge i dag bygges ned. Kystfiskeriene sentraliseres og flyttes over i større industribåter som høster mer av de lokale ressursene, men på en mindre bærekraftig måte. Distrikts- og småskalalandbruket svekkes, og vi gjør oss stadig mer avhengig av importerte innsatsfaktorer for å overleve. Dette medlem påpeker at bærekraftig forvaltning og høsting av våre naturressurser er nøkkelen til å skape levedyktige samfunn. Global oppvarming svekker alle samfunn, særlig de som er avhengig av stor tilførsel av varer og tjenester for å overleve. For eksempel anslås matsikkerheten å svekkes vesentlig de neste tiårene. Norge må derfor minske avhengigheten av import av mat og førråvarer i årene som kommer, og gjøre samfunnet mest mulig selvforsynt. Norges selvforsyningsprosent av jordbruksvarer er helt nede i 30 pst. i dag, som er blant de laveste i Europa og gir grunn til bekymring. Uten en sterk distriktpolitikk vil skeivutviklingen fortsette og landet bli mer og mer sårbart.

Dette medlem påpeker at avhengigheten av petroleumsøkonomien ikke er bærekraftig og må reduseres. Norge må bort fra ikke-fornybare kilder og over til bærekraftige og fornybare kilder til verdiskaping. Naturressurser i havet, jorda og skogen kan skape mat, medisiner, byggematerialer og energi og slik bygge nye og sterke næringer. Det vil gi god distriktsnæring og god og bærekraftig ressursutnyttelse.

Dette medlem viser til den nylig utgitte boken «Distriktpolitikken historie i Norge» av professor i regional økonomi og politikk ved Handelshøgskolen Innlandet, Håvard Teigen, som viser hvordan distriktshensyn i den generelle politikken er svekket, og at det bidrar til at svakere kapitaltilgang og markedssvikt i distriktene forsterkes og ikke avdempes. Statens bidrag til å etablere mindre og mellomstore bedrifter i distriktene er sterkt svekket. Derimot avlaster staten risiko i milliardklassen i olje- og gassnæringen, statsstøtte som gjør Norge mer og ensidig avhengig av en forurensende næring som må fases ut. Dette vrir forsknings- og utdanningsinnsats vekk fra å få fram andre bærekraftige næringer i distriktene. Videre ser vi at andre utviklingstrekk som demografi forsterker problemene. Regjeringens stortingsmelding svarer ikke på noen av disse realitetene.

I årene som kommer, må Norge kutte utslipp og skape mange nye miljøvennlige nullutslippsarbeidsplasser vi kan leve av. Da må næringsstøtte og skattepolitiske virkemidler vris slik at nyetableringer og utvikling i eksisterende næringsliv bidrar i riktig retning. Dette medlem mener fylkeskommunene skal ha en viktig rolle i dette arbeidet som gjelder utvikling av fornybart og lønnsomt næringsliv og kalles «ny grønn deal». Bevilgningene til fylkenes arbeid med dette må økes

kraftig, og innretningen på midlene må sikre utslippskutt og omstilling til klimanøytrale arbeidsplasser.

Dette medlem viser til at kommuneøkonomien er en bærebjelke i velferden og i distriktspolitikken. I dag er kommuneøkonomien for trang. Det er ikke samsvar mellom oppgaver og utgifter i kommunesektoren, og inntektssystemet gir ikke god nok dekning for utgifter knyttet til avstander og folketallsnedgang. I tillegg er inntektsutjamningen for svak. Forskjellene i levekår mellom kommuner er økende, og målet om likeverdige levekår i hele landet er under press. Denne utviklingen forsterker sentraliseringen. Det er derfor behov for en total gjennomgang av inntektssystemets utgifts- og inntektsutjamning og en kraftig økning av både kommunenes og fylkeskommunenes inntekter. Dette medlem viser for øvrig til eget opplegg for kommuneøkonomi i Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for de siste årene, med styrking på mange milliarder ut over regjeringens forslag.

Dette medlem viser til at kommunene skal ha frihet til å kreve inn eiendomsskatt som før, men med mindre byråkrati og en mer sosial ordning med obligatoriske bunnfradrag, slik Sosialistisk Venstreparti har foreslått.

Dette medlem mener det må være høy kvalitet på offentlig sektor og fellesskapet, som barnehager, skoler, helsetilbud og kulturtilbud i hele landet. Det er helt avgjørende for bosetting og bedriftsetablering. Det forutsetter større økte statlige tilskudd til kommuneøkonomien, slik Sosialistisk Venstreparti har foreslått i sine alternative budsjett. Det gjør det mulig å starte bedrifter og videreutdanne seg over hele landet.

Dette medlem viser til at ny teknologi vil bli definerende for utviklingen av samfunnet generelt. De delene av landet som tar del i den nye teknologiske utviklingen, i form av ny infrastruktur og kompetanse, vil ligge et hestehode foran alle andre. Disse delene av landet vil kunne ta i bruk nye løsninger, enten det er innen helse, industri, forvaltning eller mobile løsninger.

Motsatt vil de delene av landet som ikke får tilgang til den teknologiske utviklingen, bli koblet av samfunnsutviklingen. Ulikhet i teknologi vil derfor kunne utfordre retten til et likeverdig velferdstilbud hvis ikke myndighetene tar ansvar og hindrer det i å skjje.

Neste generasjon mobiltelefon-teknologi (5G) er en slik definerende ny teknologi – men denne vil ikke bli bygd ut i hele landet hvis utviklingen overlates til markedet. Det er rett og slett ikke befolkningstetthet nok til det. På den annen side bygges det i dag tre ulike, konkurrerende nett i Oslo. Dette medlem mener 5G må bygges ut i hele landet. For å realisere det må det etableres en nasjonal storsatsing hvor målet er at distriktene skal henge med i utbyggingen av ny digital infrastruktur.

Dette medlem påpeker at tilgang på bredbånd og digital teknologi også vil gjøre det mulig for folk å ar-

beide helt eller delvis via nett og være mer uavhengige av reiseavstand og lokalisering av arbeidssted. Derfor må utbyggingen av slik digital infrastruktur økes kraftig der markedet ikke gir utbygging.

Dette medlem viser til egne merknader og forslag under behandlingen av Meld. St. 22 (2015–2016) og Meld. St. 18 (2016–2017) om å sørge for regionale virkemidler for å kunne initiere og sikre at innbyggere og næringsliv får tilgang til desentralisert høyere utdanning. Dette er helt avgjørende for å kunne møte de store rekrutteringsbehovene som finnes i ulike deler av landet. Dette må gjøres i samarbeid med høyskoler og universiteter og med egne midler til fylkeskommunene for å sikre infrastruktur, kompetansekartlegging, koordinering og utvikling. Dette medlem viser til at regjeringen ikke har villet stanse nedlegging av studiesteder som det er stort behov for lokalt og regionalt, og at mange steder i landet ikke har høyskole-/universitetscampus eller andre tilbud innen høyere utdanning/videreutdanning. Disse områdene vil i stadig større grad ha behov for kompetansesentre eller studiesentre som kan organisere og gi tilbud om desentralisert utdanning og kompetansepåfyll. For å få dette til kan det noen steder være fornuftig å koordinere mer av dette på regionalt nivå og bruke de videregående skolene som lokalisering der forholdene er egnet, og samarbeide tett med voksenopplæringen og studieforbundene, slik at det blir god bredde i tilbudene.

Dette medlem mener det må etableres permanente tilskuddsordninger til fylkeskommunene slik at de i samarbeid med næringslivet og kommunene kan sikre at desentralisert høyere utdanning er tilgjengelig i hele landet.

I tillegg er det behov for å øke de statlige tilskuddene som går til universitet og høyskoler for å gjennomføre desentraliserte og fleksible utdanninger.

Dette medlem fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen etablere en permanent tilskuddsordning for fylkeskommunene, slik at de kan sikres tilgang på desentralisert høyere utdanning i tråd med næringslivets, offentlig sektors og befolkningens behov i hele landet.»

Dette medlem viser til at de regionalpolitiske tilskudd til bedrifter og lokalsamfunn i distriktene har vist gode resultater og gitt flere arbeidsplasser, høyere fortjeneste, god samfunnsutvikling og flere skatteinntekter, jf. regjeringens egne budsjettproposisjoner. At regjeringen har mer enn halvert disse midlene, viser at de ikke prioriterer bedrifter i distriktene. Slike midler styrker også lokaldemokratiet ved at de folkevalgte i fylkeskommunene kan prioritere midlene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke de næringsrettede og de regionalpolitiske og distriktpolitiske virkemidlene.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at fylkeskommunene som regionalpolitisk aktør må være en del av den store omleggingen til nullutslipp som må skje i alt nærings- og samfunnsnivå. Derfor må næringspolitiske virkemidler vises slik at de avgrenses til bedrifter og næringer som bidrar til å kutte klimagassutslipp og bidrar i nødvendig omstilling.

Dette medlem mener Norge har gode forutsetninger med store naturressurser, et rikt hav, store skoger, god tilgang på energi og teknologi og høykompetente arbeidere. For at vi skal lykkes med omstillingen, må hele Norges økonomi, næringsliv og forvaltning innrettes mot å løse oppgaven. Satsingen i budsjettet må økes, og virkemidlene må vises fra forurensende til fornybare satsinger.

Dette medlem mener dette også må bli retningsgivende og styrende for de distriktpolitiske virkemidlene, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre innretningen på de regionale distrikts- og næringsrettede virkemidlene slik at de bidrar til omstillingen til et utslippsfritt samfunn og næringsliv. Innen slike rammer skal fylkeskommunene ha større frihet til selv å bestemme hva midlene skal brukes til.»

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke de kommunale næringsfondene.»

2.2 Vekst og utvikling

Komiteen mener det skal bo folk i hele landet. Dette er grunnlaget for å kunne høste av de rike ressursene i landet vårt. En nøkkel til å ta hele Norge i bruk er at det finnes varierte arbeidsplasser i hele landet. For å få det til må eksisterende arbeidsplasser sikres og videreutvikles, samtidig som det må skapes nye. Arbeidsmarkedet og mulighetene for å få jobber som krever ulike kvalifikasjoner, må styrkes i Distrikts-Norge. Naturressurser må gi ringvirkninger og arbeidsplasser lokalt, og statlige arbeidsplasser skal fordeles i hele landet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det må være mer lokal og regional kontroll på midler til forskning, innovasjon og næringsutvikling. Innovasjon Norge og SIVA er viktige virkemidler for å realisere verdi-

skapende næringsutvikling i hele landet. Flertallet vil at selskapene skal ha en tydeligere distriktpolitisk profil enn det som er tilfellet i dag. Fylkeskommunenes eierandel i Innovasjon Norge må økes. I tillegg vil flertallet ha regionale styrer for å sikre bedre prioriteringer. Forskningsrådets midler må ha en god distriktsprofil. Det må satses mer på utvikling av klynger og nettverk av mindre og mellomstore bedrifter for å skape innovasjon og stordriftsfordeler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til merknader fra en samlet komité i Innst. 119 S (2018–2019) til Meld. St. 6 (2018–2019) Oppgaver til nye regioner, som sier:

«Komiteen viser til at Hagen-utvalget foreslo å overføre ansvar for oppdrag til Innovasjon Norge og Siva fra staten til fylkeskommunene, utvidet fylkeskommunalt eierskap i Innovasjon Norge, en styrking av fylkeskommunenes virkemidler for forskning (RFF) og at Siva overføres til fylkeskommunene, men at regjeringen ikke foreslår et så omfattende grep. Komiteen merker seg at regjeringen legger opp til at fylkeskommunene skal styrkes som næringspolitisk aktør ved at det flyttes oppgaver. Komiteen merker seg videre at regjeringen foreslår at oppdragsgiveransvaret for næringshageprogrammet, inkubatorprogrammet, mentorprogram, bedriftsnettverk, samt deler av etablerertilskuddet, derfor vil overføres fra staten til fylkeskommunene. Det tas sikte på at dette skjer innen 1. januar 2020. Videre skal det utredes om de nasjonale virkemidlene i reiselivssatsingen bør overføres til fylkeskommunene. Komiteen støtter dette.»

Disse medlemmer viser til at regjeringen er i gang med konkretisering av dette gjennom gjennomgangen av virkemiddelapparatet.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringen de siste årene har kuttet mye i midlene til næringsutvikling i distriktene. Flertallet vil styrke de regionale utviklingsmidlene slik at det kan drives næringsutvikling i hele landet. Flertallet mener det vil være riktig at man framover også styrker de regionale forskningsfondene. Dette vil legge til rette for satsing på nye næringer, ny industri og gründerskap i distriktene. Teknologit utvikling skal bidra til å utvikle ny industri basert på naturressursene våre.

Komiteen viser til at differensiert arbeidsgiveravgift er et svært viktig enkelttiltak i distriktpolitikken. Ordningen revideres med jevne mellomrom, og komiteen mener det er svært viktig å sikre at differensiert arbeidsgiveravgift videreføres.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialis-

tisk Venstreparti, mener det er behov for større investeringer i ny industri og nye arbeidsplasser i Norge. Næringspolitikken må styrkes, og det er behov for risikokapital for større industrielle prosjekter. Det vil være en stor fordel for hele landet med statlige virkemidler som utløser investeringer og øker verdiskapingen i næringer basert på de rike naturressursene i Norge. Det er stort behov for vesentlig mer risikokapital til ny industri og nye industrietableringer. De eksisterende virkemidler dekker ikke dette behovet. Det må utredes nye grep for å sikre formålet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag og satsinger i Sosialistisk Venstrepartis alternative statsbudsjett for 2021.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti understreker at det kontinuerlig må legges til rette for investeringer i både ny industri og fornyelse og innovasjon i eksisterende industri. Disse medlemmer viser til at det er regjeringens politikk å stimulere til både ny vekst og omlegging. Det grønne skiftet påskynder disse prosessene, noe som innebærer store konkurransefordeler for Norge og for de delene av industrien som utvikler nye løsninger for klimavennlig produksjon.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at Distriktsnæringsutvalget har lagt fram sin utredning om næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn. Utvalget har blant annet sett på hvordan man best legger til rette for at bærekraftig utnyttning av naturressursene også gir positive ringvirkninger for lokalsamfunnene.

Disse medlemmer er opptatt av at lokal gevinst ved bruk av naturressurser kan skape tillit og belønne lokalsamfunn som legger til rette for bærekraftig bruk av sjø- og landressurser.

Disse medlemmer viser til at Norge har store naturressurser som er et viktig fundament for verdiskaping, som olje og gass, fiskeri, havbruk, vannkraft, vindkraft, mineraler, skogbruk og bioøkonomi og vakker natur som er viktig for reiselivet.

Videre vil disse medlemmer understreke at utnyttelse av flere av disse ressursene berører lokalsamfunn konkret. Disse medlemmer er opptatt av at kommuner og fylkeskommuner som utnytter eller legger til rette for virksomhet og verdiskaping basert på naturressurser i sine områder, skal få noe igjen for det. Dette kan skape tillit og belønne lokalsamfunn som legger til rette for bærekraftig bruk av sjø og land.

Disse medlemmer peker på viktigheten av at det legges til rette for at bærekraftig utnyttelse av naturressursene også gir positive ringvirkninger for lokal-

samfunnene, og støtter opp om videre vekst og sysselsetting i distriktene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til at distriktsministeren i flere medier, blant annet Nettavisen, er bekymret for at Arbeiderpartiet ikke omtaler olje- og gassnæringen i partiets nye distriktpolitiske dokument. Distriktsministeren fra Høyre omtaler oljenæringen som Norges viktigste distriktsnæring. Disse medlemmer vil understreke at olje- og gassnæringen fortsatt vil være en svært viktig del av norsk industri og norsk økonomi også i årene framover. Arbeiderpartiet vil utvikle den videre, med mål om nullutslipp fra norsk sokkel. Arbeiderpartiet står fast ved at oljenæringen skal ha forutsigbare rammevilkår som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og langsiktige investeringer. Disse medlemmer vil bygge ny, grønn industri på skuldrene til denne industrien, og det er derfor avgjørende for Norge å ta vare på den viktige kompetansen i næringen.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det er behov for sterke næringspolitiske virkemidler for å øke etablering av små og mellomstore bedrifter i distriktene. Mange er svært hardt rammet av nedstenging i turisme og reiseliv. I distriktene er det mindre risikokapital tilgjengelig, og regjeringens politikk har forsterket sentraliseringen og formuesopphopningen hos de rikeste og i sentrale strøk. Ingen av krisepakken har hatt en direkte distriktsprofil eller vært spesielt rettet mot små og mellomstore bedrifter som nylig er etablert eller har blitt stanset i oppstarten på grunn av koronapandemien. Det er derfor behov for å etablere flere bedriftsrettede tiltak knyttet til det distriktpolitiske virkeområdet. Små arbeidsmarkeder er mer sårbare for at enkeltbedrifter går konkurs enn store arbeidsmarkeder med mange bedrifter innen ulike bransjer. Bedriftsrettede tiltak som kan føre til konkurransevridding, må godkjennes av ESA. Dette kan virke sterkt forsinkende. Derfor er det viktig å finne måter å støtte oppstartsbedrifter i distriktene på raskt, og lete etter ordninger som allerede er godkjente, uten å måtte gå omveien om ESA.

Dette medlem viser til at Norge ikke har benyttet handlingsrommet i EØS-avtalen når det gjelder støtte til bedrifter. Det er avgjørende viktig at dette handlingsrommet brukes. Det er mulig å gi direkte investerings-/oppstartstilskudd og tilskudd til markedstiltak til små og mellomstore bedrifter innenfor virkeområdet. Dette er et virkemiddel som er framforhandlet innenfor EØS-avtalen og er et godkjent unntak for bedriftsstøtte i statsstøtteregelverket også i «normale tider». Ordningen er framforhandlet slik at det kan gis tilskudd regulert med maksimalsatser, for eksempel 15 pst. i deler av Sør-Norge og 40 pst. i deler av Nord-Norge.

Nå, i en situasjon med nedstengninger og bortfall av markeder både hjemme og til eksport og særlig fall i turist- og kulturnæringene, kunne et slikt tilskudd gå til bedrifter som har hatt store oppstarts- eller investeringskostnader de siste årene og som nå har store økonomiske problemer i den krisen vi er inne i. Tilbakevirkende betaling av de tilskudd de ville hatt «rett til» innenfor statsstøtteregeleverket, ville gitt rask hjelp og blitt gradert etter hvor store oppstartings-/investeringskostnadene har vært. At virkemiddelet er automatisk, betyr at det er forutsigbart. Dette gjør at bedrifter som har tenkt å satse de neste månedene, men som stopper prosessen på grunn av koronakrisen, vil kunne fortsette å planlegge prosjektet slik at aktivitet kan komme i gang raskt. Hvis virkemiddelet også garanteres noe fram i tid, vil det gjøre at bedriftene kan bli satsings- og investeringsvillige i årene framover, når staten skal prøve å få opp aktiviteten i økonomien igjen. Regelverket som er framforhandlet med ESA, er støttesatser som ikke skal virke konkurransevridende overfor utlandet. I og med at mange bedrifter i Norge ikke har fått det tilskuddet som er tillatt ifølge EØS-regelverket, bruker Innovasjon Norge som argument at en nystartet bedrift et sted ikke kan få støtte fordi en konkurrerende bedrift i den samme sonen heller ikke har fått slik støtte. Ved å gi støtten tilbakevirkende kraft vil alle relativt nyetablerte bedrifter bli behandlet likt.

Dette medlem viser til at automatiske ordninger er finansielt dyre, men har små transaksjonskostnader (byråkrati). Differensiert arbeidsgiveravgift er det beste eksempelet på dette. Ordningen er finansielt dyr i form av tapte avgifter, men helt automatisk uten byråkratiskostnader. Alle bedrifter som fyller kravene, får støtte selv om tiltaket er spinnvilt og går over ende etter kort tid.

Automatisk oppstarts-/investeringstilskudd/markedsføringstilskudd vil ha små transaksjonskostnader. Dersom tilskuddet er 30 pst., egenkapitalen 20 pst. og lån 50 pst., blir investeringen nøye vurdert både av investor og bank. De tar til sammen 70 pst. av risikoen. Staten tar 30 pst. – og støtten blir ikke utløst før de andre har risikert pengene sine. Såpass risiko bør staten ta i situasjonen som distriktene er i nå.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge benytter det handlingsrommet i EØS-avtalen som gjelder direkte støtte til bedrifter innenfor virkeområdet for distriktpolitikken.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti understreker at EØS-avtalen har tjent Norge godt. Europeiske land utgjør en stor del

av markedet for norskproduserte varer og råstoffer. Særlig næringslivet i distriktene våre nyter godt av ordnet og forutsigbar markedsadgang til de europeiske landene. Disse medlemmer vil påpeke at det er å spille hasard med distriktsnæringslivet vårt å sette EØS-avtalen i spill, slik Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt vil. Disse medlemmer vil fremheve at i alle naboavtaler er det gjensidighet, og at man ikke kan forvente at et avtaleverk ikke har ulemper ved seg. Disse medlemmer vil ikke nøle med å karakterisere det som distriktsfiendtlig å sette EØS-avtalen i spill.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, viser til den pågående evalueringen av planretningslinjene for strandsonen. Flertallet forventer at regjeringen vektlegger det lokale selvstyret i større grad i utformingen av de reviderte planretningslinjene i forhold til dagens retningslinjer. I pressområder bør hundremetersregelen praktiseres strengt, men i deler av landet der strandsonen ikke er under press, bør det kunne åpnes for en mer fleksibel praksis.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til forslag til reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, som regjeringen har hatt på høring sommeren 2020. Eksisterende statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen ble fastsatt ved kongelig resolusjon 25. mars 2011. Retningslinjene legger opp til at det skal gjøres en evaluering, og mulig revisjon, etter at de har virket over en periode. Disse medlemmer viser til at regjeringens forslag er forkortet og forenklet i forhold til gjeldende retningslinjer. De reviderte retningslinjene vektlegger enda sterkere at den viktigste differensieringen skjer gjennom det handlingsrommet som ligger i kommunal planlegging. Disse medlemmer viser også til at distriktsprofilen er styrket i de reviderte retningslinjene. Distriktskommunene gis store muligheter til å legge til rette for næringsutvikling og bosetting langs kysten. Det er tydeliggjort at behovet for arbeidsplasser, f.eks. satsing på reiseliv og turisme, skal tillegges vekt ved vurderingen av planer.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet mener dagens regelverk for differensiert strandsoneforvaltning gir kommunene det nødvendige handlingsrommet. Disse medlemmers vurdering er at loven er god nok og ikke trenger flere oppmykninger i dag.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det trengs en strengere praktisering av dagens regelverk, mer vern av fellesgoder som

strandsonen og friområder og at områder som er privatisert, må tilbakeføres til allmennheten.

Komiteen viser for øvrig til de respektive partiers generelle merknader.

2.3 Tilgang på kompetanse og arbeidskraft i distriktene

Komiteen mener det er en grunnleggende forutsetning for å bevare og videreutvikle vårt velferdssamfunn at man tar i bruk de store menneskelige ressurser vi har i alle deler av landet. Alle må få mulighet for utdanning og kompetansebygging som passer for dem, og som samfunnet har behov for. Det gjelder både teoretisk utdanning og læring av praktiske ferdigheter og ikke minst samspillet mellom dem.

Komiteen mener livslang læring med flere utdanningsrunder vil være det normale i framtida. Utfordringen er å sørge for at distriktene skal kunne delta i denne utviklingen på en god måte. Her er et tett samarbeid med det lokale næringslivet og fagbevegelsen av avgjørende betydning, i tillegg til at samarbeidet mellom kommunene, fylkeskommunene og utdanningsinstitusjonene må bedres. Nav er en sentral samarbeidspartner. Bedre muligheter for utvidet bruk av Navs virkemidler i distriktene er viktig. I dette ligger det også at det vil være ønskelig i distriktene å utfordre tradisjonelle grenser mellom Nav-virkemidlene, som er regulert i en egen forskrift, og andre virkemidler, herunder å forsterke samarbeidet mellom Nav og fylkeskommunen.

Komiteen mener det er viktig å redusere frafallet i videregående skole. En desentralisert skolestruktur, elevhybler og å sikre et godt borteboerstipend er nødvendig for å sikre reell rett til utdanning i hele landet og at reiseveien til skolen ikke blir for lang. Desentralisert undervisning for 16-åringer er også et viktig virkemiddel. Satsingen mot frafall må imidlertid bli bredere og mer langsiktig. Det er kommunene og fylkeskommunene som er skoleeiere, men nasjonal politikk må sikre at de er i stand til å utføre oppgavene.

Komiteen mener fagskolene har en sentral rolle i arbeidet for å sikre god tilgang på faglært arbeidskraft til nærings- og arbeidslivet i hele landet. Særlig kritisk er fagutdanninger som kan dekke kompetansebehovene i fornybare næringer, teknologiutvikling og omsorgsykker. Fylkeskommunene må derfor gis god nok økonomi til å ha sterke fagtilbud på yrkesfag og relevante fagskoletilbud også i distriktene. Det er mange fagbrev som gir muligheter for arbeid både regionalt og ellers i landet. En skikkelig satsing på yrkesfag og en fagskole som er bedre tilpasset det lokale næringslivets behov, gir derfor samtidig større frihet til bostedsvalg og bidrar til arbeidsplasser og tilgang på fagarbeidere i hele landet.

Komiteen viser til at desentralisert utdanning er viktig for å dekke det store behovet for nyutdannede i

yrker som er viktige for velferdsstaten, som sykepleiere, vernepleiere og barnehagelærere.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det er viktig med fysiske møtesteder for folk som tar utdanning ved høyskoler og universiteter desentralt. Det bidrar til høyere gjennomføring og kvalitet i utdanningen og er en kostnadseffektiv og målrettet måte å nå ut med etter- og videreutdanning på til enda flere arbeidstakere som ellers ikke hadde fått utdanning.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag om en storsatsing på kompetanse bl.a. ved å sikre permanent finansiering av desentralisert høyere utdanning under tidligere kapittel og mener det kan være en god løsning noen steder at videregående skoler kan være studiested for voksenopplæring og desentralisert høyere utdanning.

Komiteen viser for øvrig til de respektive partiers generelle merknader.

2.4 Infrastruktur som bygger landet sammen

Komiteen mener det må være enkelt å frakte varer og mennesker rundt i Norge. Målet om å skape arbeidsplasser og levende lokalsamfunn i hele landet forutsetter en satsing på veier, jernbane, fly, sjøtransport og godt utbygd internett. Veier, jernbane, havner, ferjer og flyplasser, og øvrig kollektivtrafikk, binder Norge sammen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener derfor at staten og det offentlige må ha hovedansvaret for at dette fungerer godt. Særlig gjelder dette distriktene hvor det ikke er grunnlag for kommersiell drift.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti viser til at regjeringen gjennomfører en historisk satsing på samferdsel og infrastruktur. Forfall er snudd til fornyelse, og kvaliteten på riksveinettet er økt markant i hele landet. Norge er nå inne i den mest hektiske og ambisiøse byggeperioden for jernbanen siden 1962. Med 2021-forslaget er samferdselsbudsjettet nær doblet i regjeringsperioden. Disse medlemmer mener at infrastruktur er et viktig virkemiddel for å sikre vekst og velferd for fremtidige generasjoner, og viser til at Norge, med lange avstander og spredt bosetting, er avhengig av godt utbygd infrastruktur med høy standard.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til egne forslag om å flytte veinveste-

ringer fra flerfelts motorveier i sentrale strøk og over til trygge og gode bruksveier i distriktene og til økte bevilgninger til fylkesveinettet. Videre har Sosialistisk Venstreparti i sine alternative budsjett økte satsinger på skred- og rassikring og utbygging av bredbånd. På jernbane har Sosialistisk Venstreparti prioritert milliardbeholdning i økning i alternativt budsjett hvert år, som skal gå til investeringer og vedlikehold. Det er meget viktig for godstrafikken at flere lange transportstrekninger kan flyttes fra vei til bane og båt. Derfor er det viktig å få strøm på resterende jernbanenett og en sammenhengende transportåre på bane inn og ut av landet, slik at gods som ikke trenger å kjøres innom Alnabru, ikke rutes inn dit, men kan gå direkte. Dette ville avlaste belastede veistreknings svært mye og være veldig bra for folk som må bruke veien og for vedlikehold og trafiksikkerhet.

Det medlem viser til Sosialistisk Venstrepartis alternative budsjett for 2021.

Komiteen viser til at ny teknologi skaper nye muligheter for distriktene. Folk og bedrifter er avhengige av å være koblet til internett for å skape arbeidsplasser og leve gode liv. Det er dermed en avgjørende del av distriktpolitikken at det skal sikres tilgang til høykvalitets internett i distriktene. Skal distriktene kunne gripe de mulighetene som ligger i ny teknologi, må det legges til rette for nettopp det. Digitaliseringen går stadig raskere, og tilgang på høy kapasitet på bredbånd og mobilnett er blitt en avgjørende forutsetning for utviklingen av alle sider av samfunnslivet. For å lykkes med en slik utbygging, og for å sikre tilstrekkelig vedlikehold, mener komiteen at staten må ta det samme ansvaret her som på andre viktige samfunnsområder.

Komiteen mener fylkesveiene er viktige for folk og næringsliv. Fylkeskommunene må settes i stand til å ruste opp fylkesveinettet. I et langstrakt land med store avstander er det viktig å være bevisst de utfordringene det kan skape for beredskaps- og sikkerhetshensyn med lange avstander og større fare for brudd i infrastrukturen. Dette gjelder også matforsyningsikkerhet.

Komiteen mener staten har et ansvar for å sette fylkeskommunen i stand til å sikre at øyer og veiløse kystsamfunn som er helt avhengige av sjøtransport, må ha tilstrekkelig båt- og fergetilbud som kan sikre levedyktige næringsliv og bosetting.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener at staten må ta en større del av finansieringen av fylkesvegfergene.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti mener det haster med å få lagt om kollektivtrafikken til nullutslippsløsninger og viser til eget

forslag om at staten må ta merkostnaden ved slik omlegging. Dette er også en veldig viktig satsing for å gi nye oppdrag og teknologiutvikling i verftsindustrien langs kysten.

Det medlem viser til at kollektivtrafikken er en stor kunde og derfor viktig i utviklingen av nye utslippsfrie alternative energiløsninger både til lands og til vanns. Dette medlem viser til eget forslag om at all kollektivtrafikk må bli utslippsfri, og at staten må finansiere merkostnaden ved omleggingen, og viser til forslag om dette i Innst. 16 S (2019–2020) og oppfølging av vedtaket i alternativt statsbudsjett for 2021.

Komiteen viser for øvrig til de respektive partiers generelle merknader.

2.5 Lokalisering av statlige arbeidsplasser og tilgang til statlige tjenester

Komiteen mener at når det etableres nye statlige arbeidsplasser, skal disse plasseres rundt i hele landet. Det må også vurderes å flytte eksisterende statlige arbeidsplasser der det styrker den regionale utviklingen. Ved endringer skal det føres dialog med de ansattes organisasjoner.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til de generelle merknadene, men vil også legge til at Arbeiderpartiet vil ha et løft for politidistriktene og den viktigste beredskapsressursen. Disse medlemmer mener regjeringen ikke følger opp enigheten i forliket om nærpolitireformen, og stiller seg dermed ikke bak resultatene av gjennomføringen. Regjeringen gjennomfører en annen reform enn den Stortinget faktisk vedtok.

Disse medlemmer mener grunnleggende premisser og enighet om et styrket nærpoliti, klare krav til lokale prosesser og tiltak for kultur og ledelse er brutt. Disse medlemmer mener underfinansiering i tillegg har gjort det svært krevende for politidistriktene å gjennomføre reform samtidig som de skal løse sitt brede samfunnsoppdrag. Disse medlemmer mener det mest prekære er å få flere politifolk og å styrke etterforskning og påtale. Disse medlemmer mener det er positivt at de midlertidige koronastillingene gjøres permanente, og at disse overføres til politidistriktene når de ekstraordinære behovene knyttet til koronapandemien er over. Likevel vil disse medlemmer påpeke at det er helt umulig å tidfeste når dette blir.

Disse medlemmer viser til at Gjørsv-kommisjonen var tydelig på at den viktigste beredskapsressursen er det ordinære politiet. Økte rammer til politidistriktene vil gi økt beredskap lokalt og styrke folks trygghet i hele landet. Politiet må gis økt økonomisk handlingsrom så de kan ivareta sin kjernevirksomhet og utøve sitt samfunnsoppdrag. Økte ressurser til politidistriktene

gir større rom for å forebygge kriminalitet og radikalisering og bekjempe kriminalitet på nett og er viktig for å få raskere og økt beredskap lokalt nær folk.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti merker seg punkt 23 fra Arbeiderpartiet og viser til at regjeringen foreslår et kraftig løft i politibemanningen for 2021. I dette statsbudsjettet foreslår regjeringen penger til det største bemanningsløftet for nye varige politistillinger i moderne tid. Dette vil gi økt lokal tilstedeværelse gjennom mer synlig politi i hele landet. Med budsjettforslaget for 2021 har regjeringen siden den tiltrådte, økt bevilgningen til politiets driftsbudsjett med om lag 4 mrd. kroner, i tillegg til over 5 mrd. kroner til større investeringer som politiets nasjonale beredskapssenter og sikre datasentre i justissektoren. Dette har blant annet lagt grunnlaget for en kraftig oppbemanning i politiet og gjennomføring av politireformen.

Disse medlemmer merker seg at bemanningsøkningen i politiet nærmer seg 3 200 årsverk siden regjeringen tiltrådte. Over 2 000 av disse er politiårsverk. Ingen annen offentlig etat har hatt en så stor vekst i antall ansatte. Aldri før har det vært flere ansatte i politiet. Andre tertialrapport for 2021 fra Politidirektoratet viser at etaten styrer mot oppfylling av målet om 2 per 1 000 ved utgangen av året. For 2021 foreslår regjeringen å styrke politibudsjettet med 478 mill. kroner for å sørge for at politiet permanent kan besette de 400 stillingene som ble opprettet i vår, og derved legge til rette for å styrke politiet nærmest folk i tråd med Politimeldingen.

Disse medlemmer viser til Arbeiderpartiets punkt 42 og til at regjeringen har varslet i Meld. St. 29 (2019–2020) Politimeldingen at den vil gjennomgå oppgave- og ressursfordelingen mellom Politidirektoratet, særorganene og politidistriktene.

Komiteen viser for øvrig til de respektive partiers generelle merknader.

2.6 Livskraftige lokalsamfunn og likeverdige lokale tjenester

Komiteen mener fundamentet for bosetting er arbeid og trygge velferdstjenester. Komiteen mener det er viktig at velferdstjenester i folks hverdag skal være tilgjengelige i hele landet nær der folk bor. Distriktspolitikk innebærer at kommuner og fylkeskommuner over hele landet skal gi sine innbyggere et godt tjenestetilbud, slik at folk får muligheten til å bo og arbeide i hele landet. Gode lokalsamfunn, trygge nærmiljøer og sterke fellesskap gir mulighet til et godt liv. En grunnleggende forutsetning for et samfunn der velferden kommer alle innbyggere i hele landet til gode, er en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, registrerer at regjeringen har nedprioritert kommuneøkonomien i sine budsjetter, og at mange kommuner derfor må kutte i tjenestetilbudet til innbyggerne.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti viser til at kommuneøkonomien under regjeringen Solberg har vært god, forutsigbar og blant annet ført til et rekordlavt antall kommuner på Robek-lista. Disse medlemmer understreker at det er viktig at denne forutsigbarheten fortsetter for å sikre gode tjenestetilbud, innovasjon og utvikling i norske kommuner.

Komiteen viser til at det i tillegg er avgjørende med en rettferdig fordeling av inntektene kommunene imellom, for å gi innbyggerne likeverdige tjenester uansett hvor de bor. Stortinget må ta det økonomiske ansvaret når det fastsetter individuelle rettigheter som skal ivaretas av kommuner og fylkeskommuner.

Komiteen viser til at kommunene har ansvaret for blant annet barnehage, skole, eldreomsorg og helse-tjenester. Mange kommuner har, og vil ha, utfordringer knyttet til rekruttering av ansatte til velferdstjenestene, som helsefagarbeidere, sykepleiere, lærere og fastleger.

Komiteen vil videreføre prinsippet om at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha de samme oppgavene. Generalistkommuneprinsippet hindrer inndeling i et A- og B-lag av kommuner. Komiteen mener det må ses på om flere oppgaver kan overføres og større myndighet gis til kommuner og fylkeskommuner. Nye oppgaver bør legges til laveste effektive forvaltningsnivå. Nye oppgaver må følges av økte ressurser, slik at de nye oppgavene kan løses på en god måte.

Komiteen mener trygghet er et grunnleggende premiss for en videre utvikling av mulighetene i Norge. Den demografiske utviklingen, lange avstander, tøffe værforhold og mangelfull kommunikasjon kan gjøre beredskapsarbeidet i Norge svært krevende.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at med knappe ressurser er samarbeid mellom aktørene viktig for å kunne løse krevende situasjoner. Flertallet mener det er viktig at vi har en beredskap innen brann, politi, redning og helse med kompetanse og nærhet til der folk bor.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti vil understreke at samarbeid mellom aktørene er viktig for å kunne løse krevende situasjoner. Folk må, uansett hvor de bor, ha trygghet for at de har tilgang til kompe-

tent beredskap som omfatter både brann-, politi-, rednings- og helsetjenestene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det må gjennomføres en kompetansereform med mer penger til etter- og videreutdanning, som skal sikre god tilgang på kompetent arbeidskraft i hele landet i samarbeid med partene.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til egne merknader og forslag i Innst. 257 S (2017–2018) ved behandlingen av Dokument 8:139 S (2017–2018) om å utvide retten til startlån, slik at flere unge kan eie sin egen bolig. Medlemmene fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremmet da følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen endre forskrift om startlån fra Husbanken, slik at søkerne som er unge eller førstegangsetablerere med betalingssevne, men uten egenkapital, skal være i målgruppen for å motta startlån. Det skal være opp til hver enkelt kommune å forvalte denne ordningen etter skjønnsmessige vurderinger lokalt, slik at alle kommuner kan bruke ordninger til å sikre at unge og førstegangsetablerere får mulighet til å bosette seg i kommunene. Startlånsordningen deles i to ordninger, én for dagens målgruppe og én for unge førstegangsetablerere.»

Komiteen viser for øvrig til de respektive partiers generelle merknader.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen klargjøre overfor fylkesmennene at lokalt selvstyre skal vektlegges sterkere enn i dag ved behandling av kommunale planer og dispensasjoner.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av det framtidige mulighetsrommet for endring av formuesskatten, der både statens inntekter og kommunenes handlingsrom for konkurranse om skattebetingelser mellom kommuner belyses.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke midlene til bredbåndsutbygging betydelig.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke regionale utviklingsmidler til fylkeskommunene.

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke pendlerfradraget for vanlige folk.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen styrke den grunnleggende geologiske kartleggingen i regi av Norges geologiske undersøkelse (NGU).

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om et nytt krafttak for mineralnæringen, som adresserer følgende elementer:

- En evaluering av mineralloven.
- En Plan for å fullføre kartleggingen av mineralforekomster, i det minste i tråd med målsettingen fra mineralstrategien om at 75 pst. av landet skal kartlegges med avansert utstyr.
- Konkrete tiltak for å styrke forutsigbarheten i saksbehandlingen og redusere saksbehandlingstiden.
- Styrking av forvaltningen for å ivareta miljøkrav, samiske rettigheter og veiledning av kommunene.
- Tiltak for FoU for redusert miljøavtrykk.
- En strategi for økt utnyttelse og bearbeiding av mineraler i Norge.
- En gjennomgang av dagens situasjon og forslag til nødvendige tiltak for å styrke rekruttering og utdanning til næringen.
- En strategi for strengere internasjonale miljøkrav til utvinning av mineralressurser.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen utrede etablering av et grønt investeringsselskap for utvikling av næringsvirksomheter som baserer seg på grønt (fornybart) karbon og legge frem forslaget for Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen utvikle «regionavtaler» mellom staten, kommuner og regioner, som skal sikre utvikling og vekst i hele landet og langsiktige rammer for næringsliv, transport, bosetting, utdanning og velferd.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan MERKUR-ordningen kan utvides til også å gjelde dem som

ikke har egenkapital og ikke vil kunne opparbeide tilstrekkelig overskudd og derfor ikke har midler til å medfinansiere tiltak.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen sikre hele landets befolkning tilgang til raskt bredbånd (minimum 100 Mbit/s symmetrisk bredbåndskapasitet) og innføre offentlig leveringsplikt for bredbånd i de områder hvor det ikke er grunnlag for kommersiell utbygging.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringen i alle forslag de fremmer for Stortinget, vurdere hvordan forslaget påvirker bosetningsmønsteret.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 13

Stortinget ber regjeringen legge bort arbeidet med differensierte planretningslinjer og sørge for retningslinjer som plasserer alle landets kommuner i mildeste kategori med mest mulig lokalt selvstyre.

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen plassere hele Alver kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 15

Stortinget ber regjeringen plassere hele Indre Fosen kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringen plassere Porsgrunn kommune i sone 2 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringen plassere Sola kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringen plassere Karmøy kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringen plassere Øygarden kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringen plassere Frøya kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 21

Stortinget ber regjeringen plassere øya Røvær i Hauge sund kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringen plassere øya Ombo i Stavanger kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringen plassere Sandnes kommune i sone 3 i reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til skattevedtak for 2022 der statens inntekter fra formuesskatten kuttes helt, slik at det kan være opp til kommunene å kutte den resterende formuesskatten i sin helhet.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 25

Stortinget ber regjeringen revidere statlige retningslinjer som hindrer lokalt selvstyre og utviklingsmuligheter i distriktene.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringen utarbeide et differensiert regelverk om bygging i strandsonen ut fra landsdel og område.

Forslag 27

Stortinget ber regjeringen sikre ordninger som gjør at alle landets lokalaviser sikres distribusjon alle hverdager inkludert lørdag.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen etablere en permanent tilskuddsordning for fylkeskommunene, slik at de kan sikres tilgang på desentralisert høyere utdanning i tråd med næringslivets, offentlig sektors og befolkningens behov i hele landet.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen endre innretningen på de regionale distrikts- og næringsrettede virkemidlene slik at de bidrar til omstillingen til et utslippsfritt samfunn og næringsliv. Innen slike rammer skal fylkeskommunene ha større frihet til selv å bestemme hva midlene skal brukes til.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke de kommunale næringsfondene.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding XIX fremmes av en samlet komité. Tilråding X fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti. Tilråding I-IX og XI-XVIII fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rå Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen styrke norsk hestehold, hesteavl og hestesport uten at det baseres på totalisatoravgift.

II

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke veksten i de frie inntektene til kommunesektoren betydelig.

III

Stortinget ber regjeringen foreslå et pilotprosjekt for smarte bygder.

IV

Stortinget ber regjeringen foreslå å reetablere satsingen på boligetablering i distriktene.

V

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke finansieringen av hurtigbåt- og fergetilbudet i distriktene.

VI

Stortinget ber regjeringen foreslå nye tiltak for at distriktskommuner skal innovere mer enn i dag.

VII

Stortinget ber regjeringen sikre lik tilgang til kunnskap og kompetanse i hele landet gjennom å styrke utdanningsinstitusjonenes regionale rolle og gjøre det enklere å få kompetansepåfyll og å ta mer utdanning som voksen.

VIII

Stortinget ber regjeringen gjennomgå alle sidene ved de regionale flyrutene for å sikre et godt og likeverdig kollektivtilbud i distriktene.

IX

Stortinget ber regjeringen legge til rette for en betydelig forbedring av mobildekningen i hele landet og utbygging av flere mobilmaster.

X

Stortinget ber regjeringen utarbeide en veileder for hvordan man kan ta vare på eldre bygg gjennom bruksendring til ny aktivitet.

XI

Stortinget ber regjeringen gjennomgå ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift og sikre at kommuner med svakt eller ensidig næringsliv blir satt i riktig sone.

XII

Stortinget ber regjeringen utarbeide et program for å redusere vedlikeholdsetterslepet på fylkesveiene. Programmet skal skissere en opptrappingsplan for fylkesveivedlikehold med forslag til finansieringsmodeller og organisering som skal gi økt vedlikehold og etterslepsreduksjon på fylkesveinettet.

XIII

Stortinget ber regjeringen sikre at laboratorieprøver fra alle landets legekantor blir sendt og mottatt alle hverdager inkludert lørdag.

XIV

Stortinget ber regjeringen sørge for at nye statlige arbeidsplasser legges utenfor Oslo, fortrinnsvis ikke til andre større pressområder.

XV

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en nærhetsreform i statlig sektor slik at funksjoner som kan fylles lokalt, blir tilgjengelige lokalt.

XVI

Stortinget ber regjeringen utrede de distriktpolitiske konsekvensene i alle saker og omorganiseringer.

XVII

Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å øke de næringsrettede og de regionalpolitiske og distriktpolitiske virkemidlene.

XVIII

Stortinget ber regjeringen sørge for at Norge benytter det handlingsrommet i EØS-avtalen som gjelder direkte støtte til bedrifter innenfor virkeområdet for distriktpolitikken.

XIX

Meld. St. 5 (2019–2020) – om Levende lokalsamfunn for fremtiden. Distriktsmeldingen – vedlegges protokollen.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 19. november 2020

Karin Andersen

leder

Stein Erik Lauvås

ordfører

DET KONGELIGE KOMMUNAL-
OG MODERNISERINGSDEPARTEMENT

Kommunal- og moderniseringsministeren

Stortingets presidentskap
Ekspedisjonskontoret
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

18/2198-139

5. november 2019

Feil i Meld. St. 5 *Levende lokalsamfunn for fremtiden (2019-2020)*

Jeg vil med dette gjøre oppmerksom på følgende feil i Meld. St. 5 *Levende lokalsamfunn for fremtiden (2019-2020)*:

Under overskriften *Befolkningsutvikling i distriktene* i fjerde avsnitt på side 26 står det: "Det betyr at befolkningsveksten skjer først og fremst i sentrale områder (sentralitet 1 og 2), hovedsakelig på grunn av fødselsoverskudd og innvandring, jf. figur 2.5." Korrekt henvisning skal være figur 3.5.

Under overskriften *Nord-Norge* i kapittel 4.1 på side 38 står det: "Ved ekstraordinære store endringer i sysselsettingen har regjeringen arbeidet aktivt med å utvikle nye arbeidsplasser både i nye bedrifter og i eksisterende næringsliv. Det er bevilget 45 mill. kroner til Sør-Varanger kommune og 95 mill. kroner til Andøy kommune i ekstraordinære statlige omstillingsmidler."

Dette er ikke korrekt. Det er gitt lovnad om 95 mill. kroner, men det er kun bevilget 60 mill. kroner til Andøy kommune så langt. Korrekt tekst skal være: "Det er bevilget 45 mill. kroner til Sør-Varanger kommune og 60 mill. kroner til Andøy kommune. Regjeringen vil bidra med ytterligere 35 mill. kroner til omstilling i Andøy kommune i årene som kommer."

Med hilsen

Monica Mæland

